STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03960

PROTSESYES

Michel Licht

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פּראָצעסיעס און אַנדערע לידער פון מיכל ליכט

ביכער פון מיכל ליכט

ענגאָעמען און אַנדערע לידער. ניו יאָרק, פאַרלאַג „לאַגלען“, תרפ״ב.

וואזאָן. פאַרלאַג „אידיש לעבן“, ניו יאָרק, 1928.

פראָצעסיעס און אַנדערע לידער. פאַרלאַג „געליע“. ניו יאָרק, 1932.

~

איבערזעצונג

יורגען, פון דזשיימס ברענטש קעבל. פאַרלאַג „גראָהאַר און סטאַ־דאָלסקי“, 1926, ניו יאָרק.

פּראָצעסיע

און

אַנדערע
לידער

מיכ יכם

1932

פֿאַרלאַג גער״ע נויאָרק

פאָדערבלאַט געצייכנט פון עוועלין מאַרקון

Copyright 1932, by Michel Licht

MINKOFF

הויפּטפאַרקויף אין פאַרלאַג „אידיש לעבן“, ניו יאָרק

[אינהאַלט]

I: פּראָצעסיעס

פּראָצעסיע דריי. פּרעליוד 11

א [פינדאַר פינדאַר] 11

ב [וואוהין גייט איד] 13

ג [קום קום נשר שוואַכער קום] 14

אינטערליוד 15

א [ראָב פון דער גרויער נאַכט] 16

ב [שניידט אַ דאַמפער דורך די גרינע וואַסערן] 17

ג [היינטיקע נאַכט] 18

פּאָסטליוד: [ערשטע ווערסיע] 20

[צווייטע ווערסיע] 23

פּראָצעסיע פיר. יעדער נייער דיכטער: פּאָרליד 26

אדם קדמון: 1-11 30

פּראָצעסיע פינף. AB OVO 37

I. אַ מעשה מיט אַ מויז 38

דאָסזעלבע: מער תכליתדיק 39

די טייבלאַך ווילן זיך ניט שיידן מיטן בוזעם 39

שיר לה' ולמשיחו 40

די קורטיזאַנע: פון סאַבאַטאַזש און האַרעפּאַשנעם שטאַנדפּונקט 41

אַ ברעקל אויסקונפט כלאחר־יד 42

TRAGEDIETTA 43

II. א [וויפל פרילינגס באַזונגען שוין זיינען ...] 44

פרילינג, אוי [אַן אילוסטראַציע מיט קאָמענטאַרן] 44

ב [זומער־לעבן ...] 45

אַ זומער מאָטיוו פון פּאַרציימן, פונדעסטוועגן 45

ג [האַרבסט איז האַרבסט....] 46

דרויסן רעגנט לויריש [האַרבסט־אימפּראָמפּטו] 46

7 [„אַ שניי איז געגאַנגען“...] 47
בענעדיק XV ש"ע: אַ ווינטער פון אונדזער
געשיכטע 47

III גאָלד און זאַמדיקן קאַליידאָסקאָפּ 48
נענטער צו דער אייגענער הויט [שפּיטאָל־עטיוד] . 49
אָבער די שטערן, די ליכטיקע שטערן [אַ פּלעיאַדע
מאָטיוו] 50

פּראָצעסיע זעקס. 1924, SIRVENTE 51
ליד פון האַרמאָנישקייט 51
מיטן וועג צו דערלייזונגען 52
ליד פון מיטאָג 53
אַרגומענט 54
ליד פון יאוש 54
יולי נאָטיצן, א־ה 55
ליד פון געמאָסטענער און געוואויגענער האָפנונג . . 57
אַקראָפּערזן 58
באַמערק צו אַ פּאַרוויל 58
איינקויפנדיק זאַכן פאַרן הויז 59
ליד 59
ליד פון טרייסט 59
אין וויפל יאָרן אַרום 60

פּראָצעסיע זיבן. ל [הממ — לאָמיר זאָגן:...] 61
רעציטאַציע 62
קטורת 63
7 [מיין פּאָעזיע קאָן איך לייכט אין קאָן ניט שטעלן...] . 64
ה [אין אַ דאָרף, אין קליין רוסלאַנד...] . . . 65
שורות צו ב. ש., 1־3 66
ז [כ'וואָלט זיך וועלן אַנטקליידן] 67
ח [לאָמיר אַרויסכשופן...] 68
ניט „חוה און דער שלאַנג“... ניט „אָדם און חוה“... 68
צו ח. 71

נײמאָדיש שורהגרוסל 72
יג [מײן באָבע האָט געװאוסט מוזעאום־װערטן] 72
סע פלעגט זיך טאָן אויף טיש און אויף בענק 73

פּראָצעסיע אכט. ערשטער לאַמענט 74
סעסטינע 75
פלאַנך 77
באַלאַדע 78
צװײטער לאַמענט 80

פּראָצעסיע נײן — די נאַטור איז נאַטירלאַך. אַ דאַטשע מאַרשרוט 82
אויף דער טעמע: „קיד־קנאים און לאָװעלאַס־לאַר" 83
ליד 84
אינצידענט 84
פאָרװאָרט צו אַ שטימונג 85
בדחן 86
דער הונט 87
„װי דורך אַ קעפּל פון אַ נאָדל" 87
מאַסקירטע שטימונג 88
ליבעדערקלער 89
פליג, פערד און שטאָרך 89
קאַװאַלעריאַ אורבאַנאַ 90
די צװײטע רעליגיאָזיטעט 91

II.

באַטראַכטונגען 95
דאָס ליד פון מײן שװאַרצן ברודער 101
עקס 104
פאַר אַ בלאַסער פּאַװע 108
פרילינג־אָדע: אַ פּאַרזוך 113
קלײנע אַנטאָלאָגיע 118
דער װינט 122
אַ באַגעגעניש — אין אומגעגנט פון אַרקאַדיע 139

פון וועלוול גאָטהס „מאַנוסקריפּט“

ג [וועלוול גאָטה ז'אַ בלאַסער שטערן] 152
ד [אָפּט דערהייבט זיך וועלוול...] 153
ה [שוין וויפל מאָל . . .] 153
ו [וועלוול גאָטה ז'אַ בלאַסער שטערן] 154
העראָאישע קופּלעטן 155
אינדערפרעמד 156
אינדערהיים 156
צאָרן און שיינקייט 157
באַנעם 158
יעקב־פריוד 158

מיין אפּאָלאָג 160

I

פּראָצעסיעס

פאַר יעקב בערי

פ ר אָ צ ע ס י ע ד ר י י

[פ ר ע ל י ו ד]

היות אַ גרויסער וועלט־ווילקיר
צאַמט איין טריבע לעבנס   פאַרלעצנדיק זייערע נייגונגען
אין אַ סנאָסט פון אַזוי־און־ניט־אַנדערשדיקע שטאַנגען
גיב איך דערמיט אַ סיגנאַל צום מייסטער
צום אויפזוער :   „האַלט ס׳פלאָגן !“

כ׳האָב די זעט געכאַפּט האָדעוועדיק זיך אויף נים־שאָלאָכץ־פּעט
שטייגן געמאַכט פון געוויאַנעטע מויל־עמאַנאַציעס
אוצרות געזאַמלט אין שפּל פון עקסטאַטישע אַפּאַקריפן :
געגוג ! (אָדער זאָל איך בעסער זאָגן : „גייט ווייטער אָן ?“)

נאָר : ווי ס׳קלאַרעוועט זיך אַ שטיק פאַרטונקלט הימל אַרוים
אין פרימאָרגיקן מזרח פון זונאויפגאַנג־ווילקיר
אַזוי באַהעפּט זיך אַ טייל פון מיין אייגענעם ווערטער־כאַאָס
מיט דער קלאָרקייט פון אומצווייטיקע מיינען

און : דאָס קינפטיקע וואָס ווערט בייזווילּיק געשטעמפּלט „היפּערמאָדערן“
איז דער נעכטן פאַרקליידט אין אַ הייבל פון קעגנוואַרט
געשטרויכלט דורכן לאָק פון אַ קאָפּ־צויג
פאַרוועבט און אויסגעוועבט אין אַ רשימה מאָרגנס

ל

פינדאַר   פינדאַר
גצזשאַווערטע סטרונעס
פון דער אַלטער אידישער האַרפּע
צו דער אוקראַינער קאָבזע
מיט בלוט־פאַרלאָפּענע אויגן

בעלמע־אויגן
בלאַטער־אויסגוס
צאַם פאַרן היטל

Узялы братья Йо-о-си-фа-а
Хтилы його забы-ы-ы-ты

דענעשקעס פאַלן
גראַשנס האַגלען
מיט געלן זשאַווער
ברויט־אַפּפאַל אין די הויזן־קעשענעס

זע
קוק דורך
דורך די
דורך די אומגעהייערע יאַרידן
פאַרזאַמלט דורך די לייזיקע קליידער
אומצוכט אין בלוט
דובנער פערד־יאַריד
יאַרמעליניצער דימענט־זייד־יאַריד

דער פאַרקויפער דעם קונה
מיט אַ שפּיי אין פאַלע
אַ קופּערנע מטבע
„זאָל זיין מיט גליק!"
די שול ציט מיט צעלעכצטע ווענט
דאַוונט מנחה

דאַוונט זינגט
מערט זיך דאַווענענדיק זינגענדיק
בענטשט גומל
דעם אומגליקס גליקלאַכער אויסגאַנג

זאַלבעצווייט מיט זיין גאָט
(קלויסטערגלעקער פון באַרגטורעם)

שטרעקט אוים די הענט
טאַפּט אין דער פינסטער

איד   גוי

איד   וואוהין גייט
גוי   וואוהין

3

וואוהין גייט איד
גוי וואוהין
ערגעץ   עכאָ   אין ערגעץ ניט

(ערגעץ) מיט ל"ו בענד
אָנגעפּיקעוועט מיט רמזים איינס און נולן אין צאָל
מיט מזלות־תכריכים
מיט האַק־און־פּאַק   בראשיתדיקע זאכן

מיט אויסגעפּשט'לטער ריינער פארנונפט
מיט געשיכטע   (דער רבי מיטן קאַנטשיק)
מיט סאַמאָווארן   שיפן
טעלעפאָן און ראַדיאָ

דיין האַנט ברודער אומגליק (און וויפל שוין געזאַמלט פארן קרן היסוד ?)
די שווערע טאָן־האַנט   שרייבט רעצעפּטן   האַקט אויס קיזלס
פּלאַסטערט וועגן ערגעץ   עכאָ   אין ערגעץ ניט

מיר דיר   גאַנץ עגאַל : ערגעץ־אין־ערגעץ־ניט

קינד מיט מוטער־ניפּל אין מויל
זקן מיט ליולקע־ציבעק אין מויל
מוטער שטאַרבט
זקן שטאַרבט
ס'יונגע האַפּט צו דערציען דעם טויט
שטאַרבן   לאָזן עלנט
די צעווערימטע רויע ערד

ג

קום   קום   נשר שוואַכער   קום
פאַרוויקלט אין פּעריפראַזן שמאַטעס
סכעמאַטישער געברום
דערלאַנג איבער די מאַמעס און טאַטעס

פאַרשטעל פֿאַר אַ מינוט
אַ גאַז־ביל מאַנענדיק סענטן
אַטלאַנט?   וואויל   פּאַסיפיק?   גוט
עפּעס נייע אַקרענטן?

זינדיק בין איך   איין זינד:
אויסגעוואַשן אין טונעיאַדעווקער רכילות
ניט מיין שכנס ווייב   ניט זיין רינד
פאַרלאַנג איך אין מיינע תפילות

פויגל   פּייערטויב   וואו
דער מוטער רחלס קבר?
שבת אוים עונג   קיין וואַכיקע רו
רמ״ח אברים   איין אבר

דער אָרימאַן ביים טיר
מוז אָפּשטיין לאַנגע שטונדן
כ׳בין פאַרנומען   איינס ליגט מיר
אין קאָפּ: לייזונג־ברענגענדיקע קונדן

מיין קאָפּ ליגט אין אַ צערטל
ניט אויף דער שכינהס   אויף דער געליבטערס ברוסט פערדיש
אַ שעטנז הויזן־פאַסיק   ניט קיין תכלת־גאַרטל
טיילט אָפּ הימלדיקס פון ערדישס

קנייטשן פון סקאַברעזנעס נאַכט־דרימל
אויף קישן ווייס ווי פוך   שוואַרץ ווי פּעך
אַך!   איך קען מיין וויסטיק רומל
מיין קאַשע מיט פּאַסאַליעס צעך

[אינטערליוד]

מיין קליין באַליבט אַלט דערפל אויף אַ באַראַדאווקע־בערגל
פון די נאָענטע קארפּאַטן
האָט אַ פּאַטאַלע זשמעניע דיינע אָרימע ליים־שטיבלאַך
ווי אַ הענטל פון פערד־פים צעטראָטענע פעלד־בלומען
אַ וואָרף געטאָן
איצט (ניט הערנדיק מער) זע איך דיין שטילקייט וואָס צערינט זיך עבאַלאָז
איבער דעם טייכל פון גלחם סאָד
איבער דער שקאָלע אַרויף צום בארג מיטן רחבותדיקן צווינטער
ווי אַ צעשפּיצטע יאַרמעלקע אויפן בארגס קאָפּ
איצט זע איך דאָס געסל וואו אַן ערב פּסח פאַרנאַכט
האָט זיך מיר גראָד פאַרוואָלט צו קריגן האָר
פון אַ פערד־עק פאַר אַ פידל־סמיטשיק
און כ׳האָב אויסגעפירט מיין שטערן
זאָל זיך בלוטיק צעקושן מיט אַ פערד־קאָפּיטע
און פאַרשטערן מיין עולמס יום־טוב
איצט געדענקט זיך מיר דעם אַלטן גלחס באַגרעבעניש
זיינע יורשים צונויפגעלאָפן פון אַלע עקן וועלט
נאָך חלק אין דער אָרימער דאָרפישער פּראַכוויע:
דער זון פון אַ גרויסער שטאָט מיט געפלאַסטערטע גאַסן
אין אַ מיזעראַבעלער דאָרפישער סלאָטע
איין טאָכטער די פרוי פון אַ הויכגעשטעלטן באַאמטן
וואָס לעבט פון גרויסן איינקונפט
אין אַ מיאַזמאַטישער דאָרפישער באַיורע
אַן אַנדערע פון ערגעץ אַנדערש „גרעסער שענער לעבן"
אַלע:
נאָך חלק אין דער דאָרפישער פּראַכוויע־ירושה
און וואסיל זשוליק:
בידנער בלודנער גנב —
(האָט אים געפּאַקט די ביליזערקער קרעמערן ביי דער האַנט מיט אַ שטיקל אומבאַצאָלט זייף אין זיין גויאישן האָריקן בוזעם האָט ער זיך ניט געשפּאַרט פיל צוריקגעגעבן: „דער ניט־גוטער האָט אָנגערייצט דער רוח דער פאַרשאָלטענער ניט מיין שולד

הינדע טייערע   ניט מיין שולד   צום ל״ט האָב טענות״)

אך   וואסיל!

אך   גלח באַגראָבענער!

אך   זעלטענע שטילע נעכט   מיט שיקסע־געזאַנג
מיט שקאָציש׳ן פייף   אין מיין אָרעם עקזאָטיש ווילד
אוקראַאינער דערפל

בעט גאָט פאַר אייער „וואוילטאָגיקן״ „אַלצדערגרייכטן״ לאַנדסמאַן
אויף בראָדוויי ·

ל

ראָב פון דער גרויער נאַכט
פּאָלג אָקאָרשט נאָך טראָט ביי טראָט
זע ווי עס רייצט זיך א מחבל מיט מיליאָסן שווארצע הענט
אויף יעדער האַנט מילימיליאָסן שפּיצאַסטע נעגל
שנאָבלען פון אור־וואַלד חיהלאַך

דאָס נאַזנדיקע ליגן אין געלן קאָרן־שטרוי
דערמאָנט די נעסט־גריבלאַך
אין שימערירנדיקן זאַמד־וואַסער
„אַן אינדישער פאַקיר?״

בן־עמרם און איינער פון יענע זונה־זאַמען
די נאָזלעכער האוון   האוון
איבער אַ געפלאַסטערטן גרונט   (שוין וויפל מאָל
האָט דער קעלער צעשמאָלצן מענטשן
אויף דריבנע טראָפּן שוויים   געזונקען מיט זיי
אין דער נידער?)

און
דער דיאַלאָג פון טייוול און יענעם
וואָס האָט זיין פעל געשינדן:

„פאַרשאָלטן זיי   רוסלאַנד"
— געבענטשט זיי   וועלט —
פאַרפעלט די הענט אָפּצעוואַשן

רוסלאַנד
צוריקקערנדיק פון „הייליקן אָרט"
וואו אָפּפאַל איז באַגראָבן
און
דאָס   טהרה־וואַסער
האָט דער חזיר צעכרושטשעט מיט זיין מאָרדע
און
דאָס וואָס פאַרבלייבט אויפן דנאָ
שליסט חברותא מיט זשאַוועך

בן עמרם דער קלוגער קאָן
און
וויל דאָס ניט פאַרשטיין

בן יוסף דער שוטה   דער תם   וויל
און
קאָן עס ניט באַגרייפן

3

שניידט אַ דאַמפער דורך די גרינע וואַסערן
פון בערינג־ים   שלאָגט אַ רויך־שפייער זיך דורך
די וואַסער־פעלזן אַרום אויסטראַליע   מיט נים
סמאָלע   קרייטאַכער   פעט   מיט שוואַרצע
ווייסע   געלע   רויטע   מיט שוויים   פּוידער
דימענטן   אָפּיום   מיט גאַסניונגען   גאַסנפרויען
מאַרקיזן און חיות און אַלערליי אַנדערע זאַכן
פאַר אַן אויסשטעלונג   אַלץ אַלץ פאַלט אַריין
אויסגערעכנט   געטאַבלירט   אין דעם בייזוואונדער: ניו יאָרק

נײַן   די שטאָט זעט עס אַמאָל יאָ   אַמאָל ניט   די סמאָלע
גייט אויף פֿאַרשטאַרקן די שפּאַלטן
אין די געבײַדעס   פֿאַרן באָדן   די געלע פֿאָרן
קיין קאַליפֿאָרניע העלפֿן פֿלאַנצן דאָס געלע
אַמעריקאַנער לאַנד   די חיות גייען אין זו   די גאַסנלײַט
איך וועל זיך דערוויף אַ וועט טאָן   בלײַבן אין בײַזוואונדער
צו מאַכן אַן אָנשטענדיק לעבן   דער שוויים   דער אָפּיום
פֿאַרבלײַבט שוין אײַנוועגס דאָ מיט זיי   אָבער
אַלע גייען זיי אַדורך דעם קאַנאַל פֿון
געטלאַכן און טייוולשן בײַזוואונדער: ניו יאָרק

בן עמרם   דער קלוגער   קאָן   און וויל דאָס ניט פֿאַרשטיין
בן יוסף   דער שוטה   דער תם   וויל   און קאָן עס ניט באַגרייפֿן

ג

"I saw Eternity the other Night . . . "
—*Vaughan*

הײַנטיקע נאַכט
האָב דערזען אין חלום   האַלב פֿאַרשמאַכט
אַ מענטש   אַ גוסס   אַ האַרץ   אַ ברייט
האַרץ פֿון וואַנען ווי פֿון אַ פֿלייט
אַ האַרץ־געזאַנג־געפֿיל
האָט זיך געצויגן ווי אַ געטלאַך שפּיל

איך ווייס ניט   ווער
ס׳געוועזן: צי יענער   צי דער

הײַנט בײַנאַכט
איז פֿון תהומס טראַכט
פֿאַרברייטערט ווי דורך אַ פֿאַרגרעסער־גלאָז
שאַרף אַרויסגעטראָטן
פֿאַר מײַנע אויגן: אַ נאָז
אַ אידישע   צוויי אויגן וואָס בעטן

גענאָד   פול מיט רחמנות
און אַ מויל   אַ מויל
סוגעסטיוו מיט ווערטער־מתנות

ווי וואויל   ווי וואויל

לעם אים   מאָניש
קוקט אוים צעזייט   בליקט בטלניש
און באַלד שפּיגלען די אויגן
קאָנצענטרירט און פאַרטראַכט
אונטער ברעמען ווי זומער־רעגנבויגנס

היינטיקע נאַכט

און דער באַשעפער זאָגט אַזוי צו דעם וואָס ר'האָט באַשאַפן:

„קוק דורך דער מחיצה
„וואָס טיילט אונדז אָפּ פון זיי
„זע ווי פון אומגליק געטראָפן
„דיינע ברידער   מיינע קינדער   בעטן שטיצע
„פון יעדן נאַר   פון יעדן פאַלשן פירער
„וואָס האָט נאָר אַ גוט וואָרט פאַר זיי
„און קוים טרוקנט אוים ס'געמויזאַכץ אַמאָל
„פירט אין אַ ניי געמויזאַכץ אַ נייער רעגירער

„זיי וואוינען אין טאָל
„ווי אָקסן וואָס זוכן פעטע פּאַשע
„און לויפן פון זוניקן באַרג
„פאַרטראַכטן אַמאָל אוים לאַנגווייל אַ קשיה
„פאַרענטפערן ווי־ניט־איז און   אַראָפּ פון מאַרק
„די פּים געפּענטעט   דער קאָפּ אָפּגעשוואַכט
„— — — — — — — — — — — —"

היינט ביינאַכט
האָב אַ חלום אין חלום פאַרטראַכט

[פּאָסטליוד]

(ערשטע ווערסיע)

— . . . ווער וועט אונדזערע העלדן פאַרצייכענען אין „גאָלדענעם בוך" ?
— מיט וואָס זייערע נעמען שיצן קעגן לאַנגן אויסדויער פון
— שלעכטן וועטער   פייכט און גרוי   קעגן טריבן פעסימיזם
— וואָס פאַרפלייצט די וועלט לאַנג פאַר דעם ווי די בלענדיקע שטראַלן
— פון אַ זוניקער האָפנונג קומען פאַר אַ קורצער צייט צופליען
— אויף די אומזיכערע ווייסע פליגל פון שוואַכן אָפּטימיזם ?
— זייערע טאַטן דראָט פאַרלוירן צו גיין אין ווילקיר
— פון אומריינע קליינקייטן פון „אַלע טעג"

— די זויבערע ערנסטקייט וואָס האָט די טאַטן באַגלייט
— און זייער שיינקייט מיטגעהאָלפן   רויט באַוועגלאָז
— אויף די גרונטן פון סמבטיון ! . . . —

„מיט אַ פאָרשטעלונג-מיטל
„ווי מיט אַ שם-המפורש איז עס גאַנץ מעגלאַך צו דערגרייכן
„ניט אָנצושטרענגען די דענק-קראַפט   ניט איבעריק צו פרעסן
„אויף דער טויטקייט פון אונדזערע העלדנס לעבן"

— יאָ   מיר קאָנען
— אויך זיך פאָרשטעלן   פּראָסט און פשוט   די אַלע זאַכן
— איבערראַשן   פאַרגרעסערן   זייער ווערט   לפּנים
— מאַכן אונדזערע קאָמענטאַרן וואָס וועלן אויף זיי הענגען
— שווער און אַבסורדיש ווי די טראַדיציאָנעלע בלעכלאַך און טשוועקעס
— מיט וועלכע די יונגע זין און טעכטער פון די אַבאָריגינעלע אַמעריקאַנער
— באַפּוצן זייערע קליידער   צורות און האָר

— רייסט זיך פון ערגעץ   (אין ערגעץ ניט)   אויף אַ שטורעם און בלאָזט אויף
— דאָס אַש   די רויכיקע שיריים פון די אייערנעכטנס

— וועט דאָס ווילקירלאַכע וואָס ציט צונויף דעם באַשרענק פון געשעעניש
— אין אַ ראָס פון איין גרויס גאַנץ געשעעניש צוזאַמענשמידן
— אונדז מיט זיי   אויך זיי מיט אונדז . . . —

„און אויף דעם אופן
„צונויפשמעלצן די טוגנט פון די טורעם מיט
„דעם ריינעם גאָלד פון יענע וועלכע האָבן געטרוימט
„פאַרווישט מיט די גלאַנציקע פאַרבן אויף לייוונט אָנגעוואָרפן
„פון אויסגעצערטע פינגער   פאַרגאָסן מיט די קלאַנג־וועלן
„פון יענע וועלכע האָבן געזען דעם באַשאַף אין טערמינען פון טענער
„באַשמוקט דאָס אַלץ   באַרייכערט מיט דעם וואָס שטעלט מיט זיך פאָר
„דאָס גרעסטע   ברייטסטע   ריינסטע   אימפּאָזאַנטסטע
„אַזוינע וואָס האָבן געמישט סם מיט טינט און געריסן
„ווייכע זאַפטיקע קאָרע פון ביימער פאַר פּאַפּיר   אויף זיי צו
„זינגען לידער?
(טאָטערן האָבן פאַרבאָטן צו דערמאָנען דעם נאָמען
פון יענעם וועלכער האָט דורך אותיות אַוועקגעשטעלט
אַ כינעזישע וואַנט צווישן זיי און גאָט)"

— טאָטערן האָבן
— טאָטערן וועלן ניט איינמאָל נאָך פּרוּוון דאָס טאָן
— קאָנען אָבער ניט   קיינער קאָן ניט אָנהויבן אויף זאַכן
— וואָס אימפּרעסיעס דערגרייכן זייערע געדערים
— זייער אײנגעווייד   און נאָכדעם עס אָפּווישן מיט דער האַנט

— די שנאה איז אין ה א ר ץ   ניט אין ק אָ פּ
— און ק אָ פּ וועט אַזוי לאַנג נאָכקלערן ווי צו היילן ה א ר ץ
— ביז ער וועט געווינען   און געלונגט עס ק אָ פּ
— נאָר איינמאָל צו געווינען   האָט ה א ר ץ שוין פאַרשפּילט דאָן
— אַזוי פאַרשפּילט אַז עס בלייבט קיין פּרוטה ניט ביי דעם
— אויפסניי אין קאָן צו שטעלן פאַר דער געוואַגטער
— אַזאַרטער שפּיל וואָס ביידע האַלטן אין איין פירן . . . —

„קומט אויס

„קומט אוים (אויף וואָס פּאַראַ זיכערן וועג
קאָן עס ניט אַרויסגעפירט ווערן . . .) “

— לאָז עס גיין

— וואוהין עס וועט זיך זעלבסט פירן שטרענג אָן
— די האַנט ביז צו אַ קראַמף כדי זי אָפּצושוואַכן
— ביז גראַניט־טאָן און זאָל דער חשבון פון זיך אַליין
— זיך זעלבסט סומירן דאָס וואָס וואַקסט אַרויס
— פון נעכטן אַלס זיין שטאָם פאַרצווייגט אין אייערנעכטן
— אייער־אייערנעכטן און ווייטער צוריק צו יענער צייט ווען גראַניט
— חוץ „צייט“ האָט עקזיסטירט וועט האַלטן קאָפּ איבערן וואַסער
— און הייבט זיך וואַסער העכער צו פאַרטרינקען קאָפּ
— שווימט קאָפּ אַלץ העכער אַרויף און וועלן די כוואַליעס ברויזן
— און זידן און שטייגן אַזוי הויך ביז זיי וועלן דערגרייכן אַ צאָל
ווייט פון הימל
— וועט קאָפּ אַזוי הויך אַרויפדרינגען אַז ער וועט אָנשלאָגן זיך
— אין הימל און דאָן דאָן:

— פון אַלעמען שטאַרקער ווי קאָפּ וועט זיך ווייזן
— בלייבט פאַר אונדז נאָך ווייטער צו זען:
— ווער איז שטאַרקער:
— קאָפּ
— אָדער
— הימל

— ווי אָרנטלאַכע מענטשן מוזן מיר זיך דאָ אָפּשטעלן
— און וואַרטן אויפן רעזולטאַט צו זען ווער עס איז שטאַרקער

— קאָפּ
— אָדער
— הימל

— קאָפּ
— אָדער
— הימל

(צווייטע ווערסיע)

קומט צופליען אַ זוויבערער געדאַנק
וואָס האָט אין פּראָצעס פון פליען
זיך פאַראומרייניקט אַן עפּיר־פליגל
און ראָיעט אוים אַ נעסט פאַר זיך
אויסצוזיצן אַ לעבנספּייאיק איי

טרעט ער אַריבער אַ פּאָר צעלעכצטע צאַמען
באַצויגן מיט פאַוועטינע־רו   ווארפט
פליטיקע בליקן אַרום   און נעמט זיך
צו דער אַרבעט פון יוירן

ניט צופעליק ווי עס איז פאַר אונדז די זון
דער געשפּריינקלטער קאַפּוירער טעלער פון אָוונטיקן הימל
דער צפון־בלאָזנדיקער ווינט וואָס זאָגט אָן שניי

אויסגעמאָסטן און פּינקטלאַך געוואויגן
ווי דער גילדענער קערן אין אַן אומבאַארבעט רוי שטיק ערד
אויף אַ וואָג־מאָס וואָס מיר האָבן פאַרפעלט ביז איצט
פעסטצושטעלן   פירט דער פליטיקער געדאַנק אוים
אַ דיאַגראַם אויף די שפּאַלטן פון געהירן
מיט אַן אייטלדיק־פאַרשפּיצטן בלייפעדער

דינע פּאָקוסדיקע וויבראַציעס
באַגייען גוואַלט איבער דער פּאָלקסטימלאַכקייט
פון האַרץ

. . . . . .

טויזנט יאָר
וואַרפן אַ מטושטשן שאָטן
פון זייער אָפּשיין
אויף פּערספּעקטיווע פאַרלאַנגען   גאַלוואַניזירן
אונדז מיט זייער געניטקייט אין אַ פאַרגליווערטן

אויסגוס פון מחבלשן טאנץ   מאכן
אונדז אוועקשווימען צווישן צוויי סודותדיקע פעלזן

איין פעלז האָט ציללאָזע רעגונג געגעבט: „טרויער"
„מוט": דעם צווייטן האָבן מיסטישע ליפּן אָנגערופן   טרויער
טאַנצט אויס אינסינואַציע אויף פאַרשוועכטע אָטעם־צונגן
מוט רעגט אויס בלייערנע פאַרגיפטונג פון טויט

אויף שפּיץ־פינגער   אין צעפליקטע טראַנטעס
רעוועט אָקס־מוט אויס דעם באַשייד פון „וואָס ס'עט זיין"
שאָף־טרויער בעט אַ נדבה   ווי אַ יאָמערלאָכער יורד
ביי די שוועלן פון פאַרזעסענער אָפּערוויליקייט

ווערן די טראַנטעס דורך רעגנדיקן כשוף
אין בגדי־מלכות פאַרוואַנדלט   און טרויער
בלייבט פאַר אַ רגע אייביקער עקסטאַז
. . . . . .

ביי די טייכן פון בבל זיינען מיר געזעסן
און גאָרניט אויסגעזעסן   ווייל ס'האָט
צו פרי פאַרלאָזן אונדז שאָף־טרויער   און פאַרמיטן
צו קומען ווירבל־מוט

יובלען אין אונדז טויזנטיעריקע יסורים   צישעט
בלוט פון אַן אוראַלטן ליץ אין אונדזערע רערן
פאַרוויגן מיר אונדזערע יונגערע שטאַמען
צום טאַקט פון וויי־ווינט און צופעליקע געדאַנקען
און דער איבערגעפּוילטער שורש
האָדעוועט אומצוכט צו אונדזער קיום

פלאַמען אונדזערע הענט פון באַריר מיט קאַלטער
פאַרמעט־ערד   און עס שפּרינגען אין
אונדזערע אויגן אום פאַרוואָרלאָזטע   ציקלדיקע
אותיות פון אמונה

אין אונדזערע אויגן שטאַרן
אַריין די זיבן זונען וואָס הערן קיינמאָל ניט אויף
צו שיינען   האַלטן אין אומאויפהערלאַכן באַנייען „דאָס
ווערן פון לעבן“

. . . . .

דער שליסל צו אַלאַדינס לאָמפּ איז פאַרפאַלן געוואָרן
נאָך לאַנג פאַר דעם האָט ער געזשאַווערט אין דער קעשענע
פון אונדזער פאַרגעסנהייט   האָט אָקס־מוט
אויף אים זיין פאַרדאַכטיקן בליק געוואָרפן
און שאַף־טרויער אים אַריינגעשליידערט אין טיפן אָפּגרונט פון ים

נאָר די בויגיקע שורה וואָס דער שליסל האָט פאָרמירט
אין חלל   קערט זיך צוריק   ווי אַ בומעראַנג
צום מיטלפּונקט פון אונדזער האַרץ   און השגחה
פּירט אַלץ מיט איר מינדסט־פינגערדיקן נאָגל
סודותדיקע אותיות אויף פאַרמעט־ערד אויס

באַוועגלאָז ליגט ווירבל־מוט אויף דעם ראַנד פון
שאַף־טרויער   ס׳צישעט שאַף־טרויערס בלוט
אין די רערן פון ווירבל־מוט

(מיר האָבן קיין שליטה ניט איבער די געוועלקטע בלעטער
פון די ברוין־פּיסיקעביימער וואָס האַלטן זיך קוים אין שורש)

מוט און טרויער פּאַצעווען איבער אונדז
מיט צופעליקע סגולה־געדאַנקען

פ ר אָ צ ע ס י ע פ י ר

[י ע ד ע ר נ י י ע ר ד י כ ט ע ר : פ אָ ר ל י ד]

מיינע גליקן: איך וויל געפינען די געהויבענע, סטאַטעטשנע, ניכטערע ווערטער
און זיי צוזאַמענפּאַסן מיט מיינע אייגענע, אויסגעטראַכטע, פאַרקלערטע —
אפשר וועט מיר געלונגען אָפּשפּיגלען דאָס לעבן—דאָס אידישע לעבן דערהויפּט:
כאָטש קונסט האָט גאָרניט צו טאָן מיט לעבן, קענען אַלע אַנאַכראָניזמען,
ניט אַכטנדיק אויף שעקספּירס פּאַטעטיק און באַטעטישע בורשטייניזמען
(ביי מיינע ווירדיקע חברים ליגן אין שאַכטלאַך האַלב פאַרשטויבט
די שטעמפּלען „טאַלענט" און „גראַפאָמאַניע"). — שוין פון די באַלדיקע ריסן
אין דעם געוועב זיינען די ווידערשפּרוכן. דער ערשטער ביסן,
שווער אָראָפּצושלינגען, זיינען די אויסגעטראַכטע ווערטער. קענען זיי שטייען—
(מיט גאָלדענע עטרות און כשר געבונדענע ציצות) אין אַלטע זיידענע טליתים,
געוויקלט אין רציעות, באַשולחן־ערוכט, פאַרזוהרט מיט עולם־הבא תכליתים,
די ווערטערבוך ווערטער. אין אַלפאַבעטיש אויסאָרטירטע רייען
שאָקלען זיי זיך פּלאָנמעסיק איבער אונדזערע קעפּהאָר
ווי פּרוכטביימער רייפע.
און איך וויל זיין בבחינת נאַטור
און שאַפן די רעגימענטאַציע פון שפּראַך וואָס פאַראורזאַכט
אַ נייע אָרדנונג אין דער מענטשלאַכער דערקענטניש. מיט וואָס, ניט דאָ געדאַכט,
איז אַן עפּל פּאָעטישער, כאָטש ניט זינלאַכער, ווען געגראַמט מיט אַ קרעפּל
ווי דאָס וואָס גראַמט זיך ניט אין קלאַנג נאָר איז אויסגעקנאָטן אינם נעפּל
פון אייגנגעשאַפענער אָרדנונג? און וויפל זינד קענען ווערטער וואָס גראַפאָלאָגיש
זיינען זיי זיך סותר, כאָטש גאַנץ און גרינטלאַך פילאָלאָגיש?

„פ ל י י ש א ו ן ש ט י י ן א ו ן ג אָ ל ד א ו ן ש י י נ ע ג ע ב י י ד ע ס"
זיינער מער דער מאָטיוו
פון אימפּעטיקן וואוקס אין דער מענטשלאַכער שפּראַך ווי זון און לבנה
און שטערן.
מיינער אַ חבר, אַ לעזער, אַ ווערזיפיקאַטאָר (פאַרשטייט זיך, פיקטיוו)

לעזט מיין זאך. איך זאג דאס לעצטע ווארט — אזוי נעמט ער אן:
אנגעשריבן, מיינט ער, איז פארפאלן. ער ווייסט ניט אז נאכדעם ווי
ס'דערשיינען
שווארץ אויף ווייס מיינע אייגענע ווערטער, די אויסגעטראכטע,
טוען זיך א רודער פון זייערע ערטער די תושבים-ווערטער, די הויכגעאכטע,
און אויסגעשטעלט אין א געווויסן זין אין רייען (לויט
דער מענטשלאכער דערקענטניש) הייבן זיי אן שיסן מיט קאנאנען און
הארמאטן
פון זייער תוכן.
מיין חבר, א לעזער, א. ד. ג., שטייט פונדערווייטן
און האט שטארק הנאה: זיינע ווערטער, די סטאטעטשנע, די געהויבענע
באלייטן,
טרייבן מיינע קאסטראי, שינדן מיט אן על־חטא קאנטשיק פון זיי די הויט.
די קריטיק, זאגט ער פארכלינענדיק זיך אין קנאה-שנאהדיקן גאל-אויסגוס,
די קריטיק איז א מומחה, א שני-שבשלישי מיט דעם וואס
איז. די קריטיק, גייט אן אנדער חבר אן מיט זיין וואווילזיין, איז א
קארומפירטער „דאס"
וואס ווייסט ניט ווער עס האט איר קאפ פארשלייערט (דער חבר —
איינער וואס איז אידיאסינקראטיש, ניי־ווערטערלאך, וואכט אויס זשאווער).

אבער, ס'אידישע לעבן? דער תוכן פון דער קונסט? האט? הערט
אויף טשיקאוואסט: געוועזן אמאל א פאלק, א לאנד... אבער איז עס דען ווערט
צו ווידערהאלן דאס וואס געשיכטע האט איינגעטייטשט מיט גלות, נויט,
מיט שענדלאכן שווידער, מיט גיפטיקער תרעומות, מיט געבעטלט ברויט?
„נו, געוועזן איז אמאל אין מיין לאנד, אין גרינעם אין טאליקן ווינקל אין גליל...
„מיט דרייסיק מיט זילבערנע שטיק". די מעשה פון א' ביז ת' שליסט איין דער דריי־פינטלדיקער חלל.
„דער געשעענער אויפבראך": איז דאס די דעפעשע וואס ס'קלאפט דאס פאלק
צו זיינע קינדער?— „איך בין צו אייך פון גאט געשיקט": הייסט דאס מיט טאלק

אָן אמת אָפּוועקסלען דורך אַ ליגן? אָן אָפּשיילאַכן אמת מיט אַ געגילטן ליגן?

קונסט, זאָגט מיין חבר (דער פּריעריקער, ניט דער לעצטער), קונסט מוז באַזיגן
די ווערטער די אייגענע די פאַרקלערטע. קונסט, זאָגט ער, איז דער „איך
וועל זיך לאַנג אין לעבן ניט פאַרזאַמען" נאָר
כל־זמן דאָ וועל כ׳זיך
ניט שפּילן דערמיט, נאָר רייסן ס׳לעבן ביי די פּאָלעס, העצן,
וועקן, ס׳זאָל אונדז צוליב טאָן, פאַרבייגן ניוטאָנס פעסטגעשטעלטע געזעצן
(מיט „פעסטגעשטעלטע" מאַכט מיין חבר אַ טעות); ס׳זאָל מיר
אַרויספילאָזאָפירן זענאָ
די אמתן וואָס איך וויל; מיין גייסט וועט זיך חברן מיט יענע
טיפע שאַרפע געהויבענע און סטאַטעטשנע ווערטער. —

מילאַ. מיר וועט קוים
געלונגען אָפּשפּיגלען דאָס לעבן — דערהויפּט פון אידישן לעבן דעם תהום.
קונסט האָט גאָרניט צו טאָן מיט לעבן: לעבן הייסט דער טיש
אויף וועלכן איך שרייב איצט; די פליג וואָס זשומט אַרום מיין קאָפּ אָן
אויפהער;
דורכן שייבל די אַריינשיינענדיקע זון (זעט מער
ווי אַנדערע צוויי, לויט דער טראַדיציע פון געהויבענעם, סטאַטעטשנעם
ווערטער־געמיש:
זעט זי באמת? זעט זי וואָס? כ׳ספק); אַ מענטש פון יענער זייט שויב
וואָס קייקלט זיך פאַרביי אין אַן אויסגעטראַכטער זאַך; דער שטויב;
די ביימער וואָס שאָקלען זיך אַזוי ווי דאַוונער בנעימות —
די ביימער אויפן קלויסטער צופאַר־פּלאַץ.

נאָר דאָס איז אַלץ ניט אמת.
ניטאָ קיין טיש, זון, מענטש, פליג, ביימער, מאַשינעריע, קיין
קלויסטער־פּלאַץ; ס׳זיינען אָבער יאָ פאַראַנען ווערטער סטאַטעטשנע וואָס
ליוליען איין
מיין חבר, — ווערטער געהויבענע נאָך לאַנג פאַר „דעם געשעענעם
אויפבראָכס" מוזיק,
אידער „...געוועזן איז אַמאָל [אַ] לאַנד — אין גליל
...מיט דרייסיק מיט זילבערנע שטיק",

לאנג לאנג פאר „פ ל י י ש א ו ן ש ט י י ן א ו ן ג אָ ל ד א ו ן ש י י נ ע ג ע ב י י ד ע ם“. אזוינאָך פארבעסערן זיך מיינע גליקן: איך האָב מיין וועג געפונען צו דעם ווערטערבוך און די געהויבענע, סטאַטעטשנע ווערטער צוזאַמענגעפּאַסט מיט מיינע אייגענע אויסגעטראַכטע, טאַבו.

און מיין חבר, אַ לעזער, א. ד. ג. וועט זיי פאַרבינדן להבא מיט גינסטיקער אָדער אומגינסטיקער קריטיק, און באַטראַכטן זיי לגבי, מיט ליבע צי מיט גאַל־אויסגוס, דעם לעבן און דער קונסט.

א ד ם   ק ד מ ו ן

1

אַנגעהאַלטן נ'דער אוראַלטער ראַמפּע פון צייט —
אַ טרייסל: און ס'פאַלן ווי עפּל פוןביימער
די קליפּות וואָס ציען אַ רינגיקע קייט
אין געבראַזג־איבערקלאַנג . . . כלומר קלעזמער

אויספּרואוונדיק פידלען און בלאָז־אינסטרומענטן;
דאָס ראַשיק געפּלעכט — אַ גלגול פון טענער
בבחינה סימפּאָניע פון דעקאַדענטן;
נאָר טאָמער איז באַך אָדער בוירד גאָר דער איינער

וואָס קריגט די עליה און עבוריט די שעה
וואָס וואַקסט פון מינוטן צו אייביק געווערן? . . .
. . . עס בראַזגען די קליפּות מיט שד'ישער רו
די קייט אַרום כפּס: פאַרצערן! פאַרצערן!

און קליפּות אין גלגול פון עבור — בול־בול:
די ערשטע עלף אותיות פון א' ביז כ'
מיט ספירות פאַרמערטע פון איינס (1) ביזן נול (0),
און סומאַ סומאַרום — פון ל' ביז ת'.

2

קערפּער און לייב: אַ פיינפּול געפּעס;
טשוכאָניעס מיט יויך — און דאָס אויג אויפן לוח;
לויזלאַך אין קאָפּ און האַרט דער געזעס —
נאָר ס'מערקט זיך דאָ פּלוצימער צוקום פון רוח.

די כלי פון ווילן און טעטיקן דראַנג,
דער גייסט וואָס דערנענט זיך צום סאַמע

אינערלאַך טיכטיקסטן זויבערסטן שטאַנג
פון העכסט אידעאַלן פאַרבינד, אַ נשמה!

בלייב שטיין איצט ביי דער אבסאָלוטער איין־איינקייט —
יחידות — צענעם זיך אין ווערט פון געוויכט:
מיר שווינגען אַרויף צו דער אַלער־אַלריינקייט
פון אצילות — צום אייביקן ליכט.

און נפש און רוח און נשמה טאָן גאַפן:
געמישט אין דער פיזישער גייסטיקער ראיה
שפּיגלט זיך מאַכן און פאַסן און שאַפן:
עשיה, יצירה און בריאה.

3

די הימלשע ספערע, די וועלט פון ערדקוגל:
דער מאַך מיטן שטאַק פון צויבערער־מייסטער:
זיינער דער אַפּרו און ווייטערער וואָגל,
זיינם ס׳ביסל מינץ און זיינער דער טייסטער.

ביסט אַ לעבעדיק וועזן? ביסטו גלייך מיט מיר
אַ געפעס פון זיין אויפּטו אין גאַלגאַן־הומאָר,
און ניט מילב, און ניט גאַנער, און ניט וויזלטיר
וועלן ווען עס איז נאַשן פון דעם שור־הבור.

ווי דו זעסט פלעבט עשיה זיך ניט מיט יצירה
אַליין, נאָר מיט בריאה — דער וועלט פון באַשאַף;
און ס׳שפּילט פעלערהאַפט אוים מיין געשטרויבלטע לירע
אַ נגון פון מייסטער ווי אויך פון זיין שקלאַף.

. . . צוריק צו אצילות — דער וועלט פון ליכט.
און שטעל דיר צונויף די צען ספירות אַליין,
און טאַש דיר די אותיות אין אַן איבערזיכט
און קלאָג אויף דיין חורבן, ווי כביכול, און וויין.

4

יהוה — אָבער לאָמיך דיר בעסער דערציילן
אַ מעשׂה פון דעם ווען ס'האָט זיך פאַרוואָלט
זיין ענלאך צו אים און געקראָגן האָט האָלט
אַלץ, אַלץ אָן אויסנאַם, — פון אָנהייב ביז סוף:
די מענטשן, די חיות, די הייכן, די היילן —
אַזויפיל האָט ע ר כאָטש פאַרטיילט אַלס אדרויף.

דער כעסט, דער בעטלט, דער קלייבט זיך צו זנות,
דער זאַמלט זיך אוצרות און ס'טוט אים ניט אָרן
וואָס טאָמער האָט איינער, צו שטילן דעם הונגער דעם באַרן,
אַ ברויטל געלאַטכנט און ליגט אין אַ גריב —
אפילו ציטירן, באַווייזן, איז העזהדיק שטות:
אַז מען זאָגט דיר ע ר ה אָ ט י ע ד ן ל י ב
— ה אָ ט ע ר ל י ב ן!

דיין טאַטע, מיין טאַטע, אַלמעגלאַכע טאַטעס,
די מערצאָל פון מאַנסביל אויף דער גאָרער וועלט
זיינען די שמעונס און משהס און נטעס
וואָס בלאָנקען פאַרומערט אַרום זיין געצעלט.

5

און די נשים? וואָס זאָגן אונדז דעות?
זיי שטאַמען פון וואָס פאַר אַ טראַכט?
די ריינע אַזוי ווי די טמאות
תחת כנפי השכינה געפינען די פראַכט!

עס איז דאָרטן ווי אונטן געשלעכטלאַך גראַדירט
די ס י ב ה פון ע ר אַנטקעגן דער ז י,
און אַנטאַגאָניזם איז אויסגעגראַווירט
אין ערדישן פויזען ווי אין הימלשן פלי.

נאָר עס בינדט ניט צונויף דעם אַלמעכטיקן האַר
מיט דער הייליקער שכינה קיין צווייזייטיק גלוסטן,

און ס'איז ניט פאַרצייכנט צי ס'איז אַ ווירוואַר
ווען באַזעסן די הייליקע דיבן און ברוסטן. —

קיין תאווה, קיין טומאה באַפאַלט דאָרט פונויבן
ניט קיינעם פון ביידע אין די הימלשע שלעסער,
און ס'לעבט זיך דאָס פּאָר ווי אומשולדיקע טויבן
און וואָרקעט זיך זאַכט אין דעם אַנקער פון כתר.

6

וועמעס קרוין גלאַנצט ביינאַכט אין דעם פינקל פון שטערן?
וועמעס שטערן זיגעקנייטשט פון אַ צו־שווערער קרוין?
וואָס עס פלעגט אַמאָל קרוינען אַ קייסערש געווערן
שטייט איצט איין אין פאַרהאַרוועטע הענט פון המון.

און עס שווינדלט אין קאָפּ אום פון דעם עתיק יומין,
צי איז עס אַ יחיד אין זיידנס און סאַמעט,
צי דער קערער מיט פלידערן פאַרסאַזשעט אין קוימען —
יעדער קאָפּ ווערט פון כתר באַקרוינט מיט אַ מעמד.

עתיק יומין און כתר — דער זון צי דער פאָטער:
דער פאַרדאַכט ווערט גענערט פון דער אויטאָריטעט,
און ס'הערט איינער דעם צווייטן ווי דעם שוואַרצן קאָטער, —
די מערערע פונקט ווי די מינאָריטעט.

מחמת כתר איז כתר! און ס'העלפט ניט קיין ברייען
פאַר דעם עתיק (דעם עניא ערשטוויייליקן לחמא)
צי דו זוכסט אים אַ לאָם און אַ רידל נאַראיען,
צי פאַרגיטיקן פרואוווסט אים מיט בינה און חכמה.

7

אַזויפיל ספרים אָנגעשריבן — און וואו איז עס?
ענינים אין־סופיק פאַרטראַכטע און — גאָרניט;
פון ווייזהייט און קלוגשאַפט דאָ־דאָרט אַ כזית,
אַ באַגריף בלויז דערפון וואָס מ'מעג און מ'טאָר ניט.

חכמה פון זענאָ; חכמה פון פּילאָ;
פאַרנונפט און סינטעז; אָן אָן עק, מיט אַ גרענעץ;
אָן אומענדלאַבע וועלט; אָן עלמא פון כולה;
אַלץ מיט אַ שמיץ — און אַ בים פון אַ פּענעץ!

— זינקט אין די טיפן פון וועלט־אַל אויפפאַסונג,
איר ווערטער, געשעעניש, וועזנס־חכמים!
עס טומטומט אַנדרוגינוס אין אייער פאַרמאַסונג
פון אחד, גאַטאַמאַ, דרייאייניקייט־צלמים!

די קוועלע איז אוראַלט. איר טיף ווערט באַוואויגן
פון שעפערישקייט און טיפן פאַרשטאַנד,
און ס׳טרערן זיך אוים די אַלוועזנשע אויגן
געפּלעפט פון דעם פּאָרלם דערשיינען ביינאַנד.

8

מיר זיינען פאַנאַנדערגעגאַנגען זיך אַלע
דיקטירט פון געהירן מיט צומיש פון בלוט
אין וועזנס נאָרמאַלע נאַטירט, אַבנאָרמאַלע:
דער פאַרטראַכט, דער פאַרענדיקט דעם רעיון, דער טוט.

צעהעלפט און פאַרטאַפּלט — דאָס דענקען און טאָן
פאַרמישט אין אַ צוגאַנג פון רעאַליזירונג:
דאָס ערשטע פאַרנעמט ברייטלאַך רום אויבנאָן,
דאָס צווייטע מיינט בלויז פּראָפּאַנירונג.

נאָר ס׳וועלן זיך פעדערןביידע אויף אימער
פאַרכאַפּן די ערטער פון איינער די צווייטע,
און אונדזער פּסיכע וועט פאַרבלייבן אין קימער
פון שמאָלן אדורכגאַנג נ׳די רייכן די ברייטע.

אויף חכמה באַשאַפן דעם בחיר־היצירה,
דעם מענטשלאַכן מארך מיט בינה פאַרצווייגט:
רוטין דאָך מאַכט שלאַבעריק, פּויל די גבורה
וואָס וואָלט זיכער פאַרצייכנט אין פּנקס: „ער שטייגט!“

9

איןביידע הענט נעם איך דעם חסד פון מיין טאַטן,
דאָס מיטלייד און דעם גרויסמוט פון די אריך אנפין
און זע אָן פחד צו דעם דין פון וואַריאַטן
אויף מיין מוטער בינה פון דעם שטאַם זעיר אנפין.

שטאַרק און שטרענג און פּאָרכטיק און גרויסמוטיק
פּאָרן זיך די ערשטע מיט די צווייטע
כאָטש גרויסמוט זעט אויס שטאַרקייט — אָרעמבלוטיק
און גדולה־דין זיינען שורשדיק צעצווייטע.

אָבער פּאָטער־מוטער פּראַגע איז אַ פּלאָנטער
פון אַלע חושים פירנדיק אַ שאַרף געפּעכט
אין אַ באַציאונג שונדיש־שטאַרק געשפּאַנטער
וואָס שפּראָצט אַרויס פון אַקט געשלעכט.

און ס'ראַזשעט אין דער שיינקייט אין דער פּראַכט
פון תפארת־היפטן אויף תפארת־ברוסט און לענדן
די פרייד פון כלה אין דעם הוד פון נאַכט
אין דעם נאַכט־רום פון תענוג־פיינלאַך בלענדן.

10

די עמודה דאמצעית שטייט אויפגעבויט אין וואונדער:
די־נייע־זון־פּערזאָן־דער־זון צישעט אין געפּלעכט, אין זאַכט,
און ס'שטראַלן שיינקייט, פרייד, און רום באַזונדער
שיין־און־פריידיק־און־גערימט אין דעם יסוד פון נאַכט.

ווי שטורמדיק די היפטן פון דעם מאַן!
ווי ס'ריזלט אין די לענדן פון דער מוטער וואויל־לוסט!
נאָר דו, יסוד פון מלכותדיקן זיין,
די מיטלסדיקע זייל צוגלייך געבורסט און קוילעסט.

דיין גרונט איז פול מיט סוד, דער באָדן פון דיין רייך,
דיין קיניגרייך אין וועלכן שטייסט אויף צוויי פיס
אין דעם פּירפּיסיקן צווישן, אויפן שליאַך
פון דער און יענער וועלט, און גייסט אָן מיט דיין מופת.

נאָר ס׳גרוילט וואו לייב פאַר אַריינפאַלן
אין דיינע הענט, יסוד, די הענט פון אומבאַקאַנטן;
און ס׳ריזלען אין די אָדערן די שקוואַלן
פון מיטלזייל וואָס לייזט זיך אויס פון בלוט פאַר׳סמ׳טן.

11

אויף אָדמס קאָפּ ליגט אַ קרוין מיט אַ רחבות
פון נצח, תפארת און הוד,
אָבער חכמה און בינה דיקטירן דעם מלכות
אַז ניט חסד, גדולה — נאָר פחד און דין איז דער יסוד.

אָדם מגלגל אין קליפות־עשיה
רינצלט דעם שטערן און זוכט צו פאַרשטיין
דעם יסוד פונם סוד פון יצירת־הבריאה
און נשמה פון יחיד אין אצילות אליין.

קאָמבינירט זיך די ספירות אין געהער פון זיין אויער
און טאַשט מיט די אותיות כ״ב ווי מיט קאָרטן:
און ס׳באָדן זיך פריידיק קבלה און זהר
אין דעם חכמה־טייך פון זיין בינה־גאָרטן.

נאָר ס׳זיינען די אותיות געוואַלגערט אין שטויב
ווי די ספירות געפּאַלשמינצט פון סוחרשן לויער:
און אָדם דער ערשטער — און לעצטער — איז טויב
צו די נעפּל־חקירות פון קבלה און זהר.

דער סוף איז אומענדלאַך: דער אָנהייב — אין־סוף
דער קץ איז סוד־נעלם; זייט אַ בריה,
אדרבה, און פאַנטערט פון דעם געוויקל אויף
די מיסטעריע פון אַבסאָלוטן — די אַבסאָלוטע מיסטעריע.

פּ ר אָ צ ע ס י ע פּ י נ ף

[AB OVO]

פון די פינצטערע וועגן

פון די הוילע צאַפּלענישן

פון די סכעמאַטישע טאַראַנטעלאַ־מאָטיוון
פון גענוגנדיקע מאַכינאַציעס אָנגעזאַפּט מיט העלן שימערשיין
פון די שטילע רויכנדיקע פאַרענדערונגען
פון די קילע בלויע טומאַנען פאַרשלייערט אין פרימאָרגנליכט
פון די האַוונדיקע מאָטאָר קאַוואַלקאַדעס
פון די אויסגעצויגענע אומגעשטערטע לופטזיילן

פון נייטראַלע זשאַנרן אין נאַטורגעמעל
פון געזונקענע וואַסער־סודות הוידענדיק „U“־שלופקעס
פון תמ׳עוואַטן געהער און שוואַרצאַפּל באָקבליקן
פון פאַרלעגערטע טיולפּעס און שוועסטער־בלומען אין לאָנג־איילאַנד אָראַנזשעריען
פון A—E מינאָר קאָנצערטשטיק
פון פאַרוויקלטן באַגריף איבער גאָטלעסטערונג, כינעזישע צעפּ און זינדיקע פאַרנאַסיער
פון פערלדיקן זומער־שטורעם אָניאָג

פון איילנדיקע געוועטן איבער צופעליקע יאָס און רעלאַטיווע ניינס
פון פאַראורזאַכטע שפּראָצונגען און אורזאַכלאָזן וועלקן (און קאַפּויר)
פון טראַמוויי־קלאַנגען פאַרגוואַלדיקט דורך ראַדיאָס פילפאַכן הור־האַ
פון דער מידיקייט פון שטאָטגאַסן־פאַרבייגייערס טריט
פון דער אינערציע און געניטער זשוואַוועקייט פון קליידער־ און אַנדערע געשעפט־באַדינער
פון גלעקער אַנגעלוס־צוזאַמענרייד אין קלויסטער־טורעמשפּיצן
פון נאַכטוועכטערס באַלאָדענע אויגן

פון מוטערס און ניאָניעס מעכאַנישן נאָכפּאָלגן נאָך קינדערוועגעלאַך אין
סקווערן, גאַסן, פּאַרקן

פון פאַרזאָטענעם רעווען פון פּראָדוקטיווער און דעסטרוקטיווער מאַשינעריע
פון בלינדע קעלערס מיאַזמאַטישער אַטמאָספּערע
פון געניוטן איינבויגן זיך פון הויכגעוויקסיקע אונטער פלאַכלאַך נידריקע
סטעליעס

פון מגונהדיקע ברואימס זשיפּען אין הויזלעכער
פון פייגלס מיטלופּט הייכן
פון אַלזייטיקע לופּטשיף סיגנאַלן
פון געדולדיקן וואַרטן אויף ע פּ ע ס נ י י ס

ס׳לעבן זאָל זיך אויסלעבן

זשענערירט זיך באַיאָרטע ענערגיע:

טויט

I.

[אַ מ ע ש ה מ י ט אַ מ ו י ז]

אַליין. איינערליין, אָן וועמען, אָן ז י ך
בין איך
(מיר). ס׳זאָל אימיצער, ווער ווייס,
אפילו דורך אַ שפּאַרונע, אַ שפּאַרונקעלע די גרייס
פּרואוון אַריינטאָן אַ שפּיץ פון אַ ווערז, אַ נעגעלע
פון אַ דראָהאַנט, — וואַרפן אַ געדאַנקלאַך קישעלע
דעם איינגעשפּאַרטן קאָפּ ווי ס׳רוב
צווישן יונגע ברוויזנדיקע חברטעס דעם פרימאָרגן נאָכן שלאָף.
איך פּרילינג זיך פאַרשטעלטערהייט
דעם צווישן זומערווינטערדיקן הארבסט. אָנדייט:
מיין פרוי
איז מיר (וואָס די וועלט דאַרף זיין) דער אַלטער אידישער כל־בו;
מיין מוטער —

דעם בעקערס ברויט, דעם פּאַכטערס פּוטער;
מיין פּאַליסאַדן גערעאַם הויז —
דער מוזיי פון יעדן צוק און ברויז
וואָס פאַרהייראַט ס׳לייב מיינס צו די געהירן. —

אַ סקרוך אין ווינקלצימער פון אַ מויז:
די פולמאַכט פון אַ גאָטס סופלירן.

[דאָסזעלבע: מער תכליתדיק]

בוזעמטייבלאַך. מיינע, אייערע, יעדן איינעמס —
קיינעמס.
חלילה, איך הייב ניט אָן צו זיין אַליין
און זיסער ווי דעם וואָרעם אין כריין
איז מיר דאָס צווייזיין (אונדזערס): מויזס
און מיינס. אַ מענטשן פון איינזאַם! אַ יענע
באַרימטע נכבדים, דרייענדיק זיך אומאָפּהענגיק אַרויס
פון, אַריין אין, געשעעניש ווי פון־אין פלאַקס אַ ווערעטענע:
רויבט דער שלאָף פון אייך אַ האָר
קומט דאָן צו פּאָעזיע־לאָר;
שלאָפט איר איבער אַ פּאָר שמיצלאַך
רייסט איר ס׳לעבן (ביילאַג צו דער פּראָזע) אויף פּיצפּיצלאַך —
מיט בוזעמטייבלאַך לעבט מען ווי זיך אָפּ די זשמענקע יאָרן,
זאָל נאָר ה א ־ י ־ א ָר ס׳קאַפּל גלות־בוימל סטייען:

לשנה הבא — אין סאָוועט־רוסלאַנד, אין מעקסיקאָ, אין גאַלוועסטאָן;
פּאַר אַ נויט — אין ירושלים.

[די טייבלאַך ווילן זיך ניט שיידן מיטן בוזעם]

די מויז וועט מיט אונדז ערגעצוואו שוין קריגן מנוחה
אַפילו ס׳זאָל אונדז דאַרפן קאָסטן טויזנט־און־איין קראַפּ!
מיר וועלן זיך פאַרפירן מיט אַ קו (זאָל נאָר הצלחה
אונדז צושפּילן), אַ בוהאַי, מיט אַ ציג און צאַפּ.

פאַר זיך װעמיר אַ הויז (אַ היים?) אויפבויען,
די פּי — אַ שטאָל. און דעם שקראַבנדיקן מייזל?
מיט לעבער מעג׳ מיר זיך אויף גאָט פּאַרטרויען
פאַר אונדזער דינסט אין קלויז און קלייזל.

מירן ווי עס פּאַסט אונדז קריכן פון דער הויט
דורך אַלע שפּאַרעס צו דערלייז: סיי אַלס װעכטערס
פון אונדזער אייגענעם אויפלעב — זייען קרויט
מיט צוויבל, װערן בעקערס, פּאַכטערס;

סיי אויפגעבנדיק פּראָפּעסיעס קאַרופּטע, פרייע —
מיט דעם צי אָן דעם אינטערנאַציאָנאַל; דער כל־בו
אויפסניי װערט אונדזער ליבע — מיזאַמע און נייע,
און ס׳וועט זיך טראָגן אַדורכויסעט שיר לה׳.

און שונאי־ישראל װעלן װערן צעירי־ציון,
און אַלענבי און באַלפור — משה און אהרן,
און מירן נאָך װער ווייסט וואוהין אָנציען —
מיר גייען שוין — מיר קומען — טאָ מאַכט פאַר אונדז אַ וואַרע!

[שיר לה׳ ולמשיחו]

דער בליק פון פּאָפּעליאַטן בעסדיקן שמאַי
נעמט ווי אַן אָנגעגליטער שפּיז אַדורך מיין הארץ.
אַליין אַ הארצמענטש, זיכער; נאָר ס׳איז דער קנאי
וואָס דינט אים אומסובטיל אַלס שיצערישער שטאַרץ.

זיין גאָט האָט זיך געקעלבט: געבוירן אַ משיח.
פון לעצטן צווייגט ארויס אַ באַלשע־גולמש ריטל.
ער האָט זיך צוועקמעסיק אַ קראַץ געטאָן אין דיך
און יוסטעוודיק פאַרלייגט אַ האַנט אויף הינטן: בטול!

און מיט דער צווייטער האַנט האָט ער זיך געקאַלופּעט
אין די נאָזלעכער, אויסגעזונגען פאַר אַ וואַרע

אַ האָרעפּאַשנעם שיר ליהוה. דאַן, פּאָציאַפּעט
דעם גרויסן רום וואָס אַלע עגאָאיסטן גאָרן.

און — שוין? „אומשטערבלאַכקייט“ גילט גאָר ניט לקאַטאָוועס
אויף סאָוועט־„אָוונטן“, אין פּוילישע קאַוויאַרניעס:
די פּענטע איז עלאַסטיש דויערנדיק פון זעווס אָן
העט ביזן סאַמע לעצטן קריטיקאַלן פּרנס.

און ס׳שוואָמען אויף פּראָבלעמען — טומלדיק געלענדער —
געפּיטערט אויף אַ „פּרייהייט“־ניגערשן קוראַזש,
פּאָרטיסימאָ באַטאָנט פון ליטוואַקאָוו, אויסלענדער —
די זרע פון מלחמה־גלות־סאַבאָטאַזש.

זיין האַנט, „די האַנט פון גאָט“, געזעגנט זיך. דער רוח
ווייסט ווי ס׳וויל ווייטאָן ס׳מויל באַווירקט פון פּראָלעט־יאָך;
אַ מענטש אַ באָלשעוויק, אַ שרייבער אַ משיח
קריגט לויב און אָנערקען — און עפּעס פעלט אים דאָך.

[די קורטיזאַנע:
פון סאַבאָטאַזש און האָרעפּאַשנעם שטאַנדפּונקט]

ווער האָט אין רייכקייט פון פאַנטאַזיע
פאַרלוירן גראַציעז אַ געגעץ?
— וואָס איז, מיין טייערע אַספּאַזיע? —
„. . . צו אַלץ איז דאָך פאַראַן אַ גרענעץ!

„שוין כשופט זיך דער מאָרגן אין זיין רויט;
„די גלידער מיינע בעטן שלאָפן:
„עס האָט זיך אויסגעבוימלט שוין דער קנויט.“
און וואָרהאַפּטיק, די בריסט אַנטוואָפנט

איצט זיינען איר — דעקאָר־ראַקעטן:
וואָס פאַראַ מאָדנע קערפּער־יאַטן!

ווי אויסגעסמאָקטע זאַפּט־ראַנעטן —
ווייל זי מער געלט, צי ז'טאַקע מאַט, האַ?

אַספּאַזיע דרעמלט. אַרום זיך די הענט
ווי קרויזן־שטענגלאַך אַרום חורבות:
ס'איז ווי אַן האָלאָוועשקע אויסגעברענט
אַספּאַזיעס שוואָמען־לייב וואָס נאָר־וואָס.

כ'פּאַרלאָז איר בעט. און גופ'יק שווערלאַך
אַ מאַנסביל קומט נאָך מיר באַשיידן:
זי וועט זיך בלויז פּאַרדינען ערלאַך
אויף ברויט, ער — ס'לעכטיקע גן־עדן.

[אַ ברעקל אויסקונפט כלאחר־יד]

„נו זאָג, מיין גאָט, וואָס טויג אַ ווייזלטיר
אַזאַ וואָס מ'קאָן אָנכאַפּן פאַרן עק?
מיר דאַכט עס איז אַ ביטער און וויסט פיר־
אַכץ פון אַ ווייזלוועלט: איך לייג פאַר דיר
דערפאַר מיין אַקט אָן מינדסטער ווייזלשרעק.
אָט איינער איז אַ איד, און דער — אַ גרעק;
זיי קומען מיט די ווייבער אין באַריר —
און זע: אַ אידיש־גריכיש ווייזלשנעק

איז דאַן דער רעזולטאַט: — אַזוי שפּייט קלעק
אַ גאָט אויף מילדער זרע פון אַ „טהיער"?
דער האַר פון מילדקייט טוט זיך גאָר איזדעק־
עווען אויף מדבר־ווילדע ציגן, בעק, —
שוינט ניט די עובדא פון אַ ווייזלניר?"
און ער: „כ'מאָנאַרכיזיר. כ'באָלשעוויזיר."

„וואָס פאַראַ מחותן ביסטו מיט יעזוסן?“ האָב
איך געהערט אַ קריסט פרעגן אַ אידן, ווען דער
לעצטער האָט זיך געשוואוירן אין יעזוס׳ נאָמען.

1

קריסט: „וואָס קער דיר אָן יעזוס? וואָס קער דיר אָן יעזוס?
ליד: — נו זאָג מיר ווער האָט דיר דיין יעזוס געשאַפן? —
וויץ־גייסט: — מיין גאָט איז אַ קבצן, און דיינער אַ קרעזוס, —
קריסט: — „טאָ זיינען מיר הארן, איר — פשוטע שקלאַפן.“

דער געקרייליקטער: „כ׳בין אַ מענטשלאַכער זון, כאָטש אַ פרואוו צו באַרויבן
„מיך פון דער פּריווילעגיע איז ערגעץ פאַראַנען
„ווי פאַראַן איז אַ גלויבן אין מעכטיקן אויבן
„פון רעכטגלויביקע אייזלען אין מיסטיק־טומאַנען.“

2

— אָך מיר זיינען די ישוס וואָס לייזן אויס וועלטן
אין פאַרעטערשן אָפּקלאַנג פון זילבער־מטבעות
אויף אָפענע מאַרקן, אין געהיימע געצעלטן
מיט אידישע בערד, טלית־קטנם און פאות.

אָ ליבע פון מענטשלאַכן אורשטאַם וואָס חנ׳דלט
צעפונקט אינם פלאַקער פון האַס־שייטערהויפן,
דו האָסט מיטן ישו געוואָרפן אַביינדל
אַ כשרס דעם וואָלף אינם פיסק אינם טרפה׳ן.

און ס׳קאַפּעט דאָס בלוט פון פאַרצוקטן לאָמס אבר
ווי ס׳בעט זיך אויסלייזן, צו קבורה דערברענגען;
ס׳קומט גרוילנדיק שוואַרצער דער מת אויף פון קבר
ווי ס׳לעבן אין אונדז טוט אַלץ טיפער פאַרזענגען.

II.

(א)

וויפל פרילינגס באַזונגען שוין זיינען (און מיט שיק!)
פון אונדזערע דיכטער — וואו ניט? איבעראַל:
אַ ליד — אַ פינפרובלשטיק, אַ ליד — אַ פינפדאָלערשטיק,
אַ ליד האָנאָראַרלאָז אין אַ „יונגן" זשורנאַל.

[פרילינג, אוי!]

(אַז אילוסטראַציע מיט קאָמענטאַרן)

גיי איך ווען פאַרביי אַ גאָרטן
און זע אַלץ דאָרט גרינט און בליט
וואַכט אַ בענקעניש אויף אין הארצן
און עס נאָגט אַזוי, און ציט

ביז ס'פאַרבלאָנדזשען אומגעריכט אין
ווע‍מעס לידער מיינע אויגן
און איך זע אַז ס'האָט שוין דיכטער
לאַנג פאַר מיר גענאָגט, געצויגן.

זע איך פייגל ווייסע פליען
אין אַ פרילינג כשוף־נאַכט
טרוים איך פון פאַרגאַנגענע פרילינגס
אין מיין אומעט, אין מיין שמאַכט.

פון אַ זאַך פאָעטיש אײדל
האָב איך ליב צו טרוימען תמיד;
נאָר דערשנאַפּ איך וואו אַ קליידל —
וואָס מיר שמאַכט און ווער מיר אומעט?

און איך פיל אַזוי אומגליקלאַך
וואָס איך בין שוין אַלט און מיד
ווען איך גיי פאַרביי אַ גאָרטן
און זע אַלץ דאָרט גרינט און בליט

ביזקל ס׳גרינס און בליאונג וואַקסט אוים
צו אַ לאַנגווייל: נו, אַ סוף און . . . ?
ס׳איינציקע וואָס איך קאָן טאָן בלויז
איז אָנשרייבן נאָך אַ סטראָפע,
נאָך און נאָך און נאָך אַ סטראָפע:
ס׳דולדן טינט, פּאַפּיר און פּען,
אָבער — צוליב וואָס־און־ווען?

(3)

זומער־לעב! דער טייערער זומער איז געקומען.
דער אָפּגאַנג פון פּאָעזיע זומער איז ניט ווערט אַ „כ׳בעט
אייך איבער.“ בלויז די פרייע ליטעראַטלאַך זומען
ראָמאַנטיש אוים אין בלעטערוועַרק זייער פויגלש טעט־אַ־טעט.

[אַ זומער מאָטיוו פון פּאַרציייטן, פונדעסטוועגן]

די דאָזיקע וואַלדוועזנס. איך וואָלט זיי פּאַראייביקט.
—מאַלאַרמע

ער האָט אַרומגענישטערט געטלאַך ביי וואַלדטירן און בערגפּענצטער,
געזוכט צו טרעפן וואו דיאַנע, מענטשלאַכס עפּעס זאָל מיט איר געשען;
שטאָט זיסן וויין פאַרפולט זיין כשוף־בעכער מיט געשפּענסט־געשפּענסטער
און אין געשפּענסט־געפּלעכט האָט ער דאַנאַיעס׳ ווילדע אָנבליקן דערזען.

דאָ האָט דער הויכער צויבערבאַרג פון שפּרייענדיקע ציטראָנוועלדער
אים אויף אַ וואַקכאַנאַלן טאַץ דערלאַנגט אַ בלוטיק קעפּל פון אַ האָז
וואָס די דאַנאַיעס האָבן אויסגעלייזט אין עליזיענפעלדער
אַרויסן זשום פון שפּילנדיקע פייערפליגלאַך אין דעם טוי־טאָל גראָז.

באַלד נאָכן לוסטיקן געיעג אין של פון העלע שטראַלנשטאַנגען
פאַרבלאָנדזשעט יעגערן דיאַנע צו סאַטירן אין זיין ווילאַיעט:
סאַטיר איז אין דעם ריטואַל ווי אַן אַנטיקליכט אויסגעגאַנגען
און מאַסטאָדאָנען גריזשען זיינע ביינער ווי אַ פערדישן סקעלעט.

(ג)

האַרבסט איז האַרבסט: אַ האַרבער צייט־פּעריאָד. אָפּצווזעצן איז
ערגעצוואו שוין שטימונגפול אַ לירישע פּאָעמע;
הימלען פליוכען רעגן, וואָר, און וועלק דער בליאונג־פּאַראַדיז,
דאָך פאַרצוגלאַכער ווי זומער אַלס אַ דיכטונגטעמע.

[דרויסן רעגנט ליריש]

(האַרבסט־אימפּראָמפּטו)

דרויסן רעגנט אַ געוויטער.
איינזאַם־האַרבסטיק, מילד און פרום,
קלאַמערן שאָטנס מיך אַרום
און מיט גייסטערהאַפטע הענט
דראַפּען זיך אויף גלייכע ווענט.
כ׳זיץ אין ווינקל שטיל, און ציטער

ס׳זאָל קריטיק ניט, אָט־דער מום,
זאָגן, אַז כ׳האָב בלויז געקענט
די שאָטנס נאָכטאָן דראַפּענדיק זיך... נו, ס׳איז ביטער!

ס׳איז מיך אימיצער באַפאַלן
און ער טרעט ניט אָפּ פון מיר;
נאָך אים אַנדערע דורך דער טיר
האַרבסטיק אין מיין צימער פראַלן.

„אימיצער" — ז׳אַ האַרבסט־וואַמפּיר,
„אַנדערע" — כ׳בין פאַרקעלטערט — זיינע קאַמעראַלן.

אויסגעשטאַרצטע פוילע ציינער
זע איך האַרבסטיקן ביים טיר
און ער פוילט זיך ניט, דער איינער, —
קומט אַריבער גלייך צו מיר —
הענט ווי קלעשטשעס: שטאַרק און פעסט
מיט זיי דריקט מיין ברוסט און פרעסט.

דיכטער־ברוסט איז שוואַך, ווייסט איר,
פון נעקטאַר־טראַנק; און זיינע בוינער —
ס׳אַראַ מאַכט קאָן האָבן דער וואָס בלויז אַמבראָזיע עסט?

וואַרפט אַ בליק ווי אַ געניטער,
שפּרינגט אַרויף צו מיר אין שוים
ער, און ווארגט מיך . . . האַרבסט אין הויז.
דרויסן רעגנט אַ געוויטער.

ס׳רעגנט, זייט־זשע וויסן, ביטע
בלויז אַלס ליריש חנ׳דל אין מיין האַרבסטיקן צעברויז.

(7)

„אַ שניי איז געגאַנגען“ — ניט געדאַכט זאָל זיין די שטאָט!
„די פערדלאַך זיי שטייען“ — אַ נכפּה אויפן אווטאָמאָביל!
וואָס מיר שניי און פערדלאַך — קעלט ז׳פּראָבלעמאַטיש: אַנשטאָט
בערעט אויף ווען אַ ווינטערווינט — און ווייטער איז בלויז קיל.

[בענעדיק xv ש״ע:

אַ ווינטער פון אונדזער געשיכטע]

דריימאָל האָט דער זילבערנער האַמער
אויסגעקלאַפּט אויף דעם פאַרזיגלטן פאַרמעט־שטערן:
„דזשיאַקאָמאָ!“
און דער טויט עכאָ אין צינערנעם ווידערקול:
„כ׳בין געקומען.“
„דזשיאַקאָמאָ!“
„כ׳בין דאָ.“
„דזשיאַקאָמאָ!“
„כ׳האָב געזיגט.“

און פון אויגן בלענדנדיק מיט חשך פון פאַרצייטנס,
פאַרשלייערט אין גרויען שפּינוועבס פון מיטלאַלטערלאַכע שפּינען

לעבט אויף אַ שווידערלאַכער סימבאָל:
דעם פּילער פּעטערס רינג ווערט צעבראָכן,
רינג פון טויט, וואַנזין, גסיסה,
רינג פון דער מיסטישער צאָל ד ר י י —
דרייהונדערט — דרייטויזנט — דרייהונדערטטויזנט
אידן, דער אָפּשטאַם פון יענע וואָס האָבן די רינגען
אויסגעשמאָלצן
זיינען
ט ו י ט.

אין דער איבערטריבענער שטילקייט פון נאַכט אַרום קווירינאַל
וואַקסט ווילדפּרוכט אין עטלאַכע טויז צעיווירענע קעפּ
פון וועמעס כתה עס קומט באַלד אַן אַנדערער
וואָס וועט אַ נייעם רינג
מיט צוויי אַנדערע צוגלייך
אויף זיינע פינגער אָנצירן, און נייע ד ר י י —
דרייטויזנט — דרייהונדערטטויזנט — דריימיליאָן
אידן, דער אָפּשטאַם פון יענע וואָס האָבן די רינגען
געשמאָלצן
וועלן
זיין
ט ו י ט.

III.

[ג אָ ל ד א י ן ז אַ מ ד י ק ן ק אַ ל י י ד אָ ס ק אָ פּ]

צוערשט קומט די פירזאָגערן אויף ימים־נוראים מיט איר פּזמון
'אַז גאָט וועט שענקען ס'לעבן אויף איבער אַ יאָר',
אָדער דער רב מיט זיין 'איה"ש בלי נדר';
דאַן דער פּאָסעסאָר: 'ס'זאָל נאָר זיין פּאָגאָדע'.
דער קצב מיט פאַרשמאַלצעוועטע ליפּן:
'דער שוחט זאָל נאָר ניט טריף מאַכן'.

דער דאָרפֿגוי מיט זיינע צען אַקער לאַנד:
'ווי רייך דער איד איז: זאָלסט זען חלות: איינע אין איינער'.
דאָס שייגעצל: 'ווען איך האָב אַ גניפֿיקל';
דאָס איננגעלע: 'ווען איך האָב אַ פּייפּל';
דער געבריייכטער גמרא־איד:
'איך זאָל האָבן איוואַנס הענט, זיינע פּלייצעס, טאַ . . . '
דער קליינער געשעפֿטסמאַן: 'ווען איך קאָן באַנקראָטירן'.
דער געקריוודעטער שרייבער: 'וואָס בין איך, אַ טאָלסטאָי, וואָס?'
אַ ליאַדע רעפּובליקאַנער: 'ווען איך בין קולידזש'.

און ניט לאַנג האָב איך געהערט אַן אָפּגעריסענעם אבר
פֿון שטאָם, אַ מענטש אויפֿן וועג צו קאַריערע,
אַ פּראָפֿעסאָר
זאָגן:

ווען איך וואָלט זיין אַ איד
צווישן אידן
מיט זיי
ווי פֿון זיי
אָן אַ וואָס
און פֿאַרווען
אָן אויסנאַמען
פֿאַר אַ צוקונפֿט
פֿאַר איינפֿלוס
פֿאַר באַרימטקייט
בלויז אַ איד
צווישן אידן
מיט אידן

[נ ע נ ט ע ר צ ו ד ע ר א י י ג ע נ ע ר ה ו י ט]

(שפּיטאַל־עטיוד)

שטעל זיך ניט אָפּ. קוק זיך ניט אום. גיי ווייטער, ווייטער. גיי ווייטער. קוק זיך ניט אום. שטעל זיך ניט אָפּ. וואָס הערסטו זיך צו צו דעם שלאַק וואָס חלפֿט אין געגנט פֿון דיין האַלדז?

טאָמער בליקן פאַרביי אויגן, אויגן מיט ווייסלאַך פאַרגעלטע, אין קאָפּ טיף אַריין — מאַך זיך ניט־סענזיטיוו. פאַרשאַר זייער ווייטיק מיט אַ שיינעם בויג פון האַנט. דעם זשאַר וואָס גליט אין זיי לעש, לעש מיט קאַלטן פייכטן דעך פון מויל.

עס קאָן געשען: דער קאָפּ וועט דיר שווימען אַנטקעגן. דיין גאַנץ וועזן דורכציטערן מיט זיינע היציקע געהירן. לייג זיך אַוועק אונטער אים. זאָל ער באַלעבאָס זיין פאַר אַ ווייל . . . נאָר אַ ווייל. עס וועט ניט מער ווי אַ ווייליקע נעמען ביז ער וועט דיך לאָזן צורו.

פּליק ווייטער די שטערן!

ניט שטרענג זיך אָן צו ריידן מיט דער שוועסטער. אין האַרצן גרייכט דיך אַ נייס אַז איר אויסזען שטייגט אַריבער אין צאַרטקייט די לידער פון וואָלאַס סטיווענס — קאָן זיין. עס מאָלט דיר אַלץ אין שאַרלאַך דער געצונדענער מאַרך. קוק זיך ניט אום. שטעל זיך ניט אָפּ.

[„אָבער די שטערן, די ליכטיקע שטערן . . . “]

(אַ פּלעיאַדע־מאָטיוו)

עס האָבן זיך געשלענגלט מיינע יאָרן איין און אויס:
צוערשט מיט דריבנע אומגעניטע ריר פון פינגער
פון מינדעריעריק קינד אין רחבות פון דער מוטערס שויס

וואו עס פאַרשפּילט מיט די באַוועגונגען דעם הונגער
וואָס נאָגט און קוועלט און פלאָגט די ברעקלדיקע מאָגנרער
(פאַרפולט — דרייט אויס די קרעלן־ליפּעלאַך דער יונגער

אַ טראָפּן מילך אויף זיין נעזל — קאַפּ! ווי אַ הימלטרער);
דאַן, ווי אויף שנעלצוגס ווירבלדיקן וועג די רעדער
וואָס שווימלען, דרייען זיך צייט איין און אויס אָן אויפהער,

פאַרשלונגען פון נאַכטשטילקייט און פון טאָגגערודער;
דאָן, ווי פיסגייער מידע בעטלענדיק פון הויז צו הויז
ביז זיי דערשלאָגן זיך צום וואָרלאָז־וואָרן גדר

און אויס.

פּראָצעסיעזעקס

And I also will sing war when this matter of a girl is exhausted.
—*Ezra Pound*: "*Homage to Sextus Propertius*", V, 1.

My genius is no more than a girl.
—*Ibid.*, V, 2.

[SIRVENTE 1924]

עס לויערן אויף פּרינצעסנס רעוואָלוציעס;
אויף שוואַנען, וואו ביי וואַסערברעגן, יעגער.
דאָך רופט אַרויס דיין שוואַן־פּרינצעסן שטייגער
ביי מיר פּאָעטיזירטע קאָנטריבוציעס
פון אַ פּאַרערטער וואונדער־רעזאָלוציע.
אַך, דו, מיין מזל־טוב אָט—אָט, קטגור;
מענטש־מיטגעפיל, ווייב־ליבע צאַרטער טרעגער:
דיין פרייד — ז׳גענוס, דיין לייד — מיין עקזעקוציע!

להכעיס אַלע מאָדנע אַטריבוטן
פון דעם באַגריף אין ריטערשע סירוואַנטן
בעט אָנדייטן זיך איינפאַך אויף דערמאָנטן
מיט שוואַן־פּרינצעסן פּאַסיקע סטאַטוטן:
מיר (איך — ריטער, דו — פּרינצעסן־שוואַן)
זיינען, ווי סאַפּיסטיש, פרוי און מאַן.

[ליד פון האַרמאָנישקייט]

מיין האַרץ איז קיין באַריידעוודיקער אינסטרומענט ניט, קיין דערמידנדיק אומאויפהערער פּלאַפּלער; דאָך, דאָך רעדט עס איין, רעגנט מיינע ליפּן אָן זיך לאָזן זוכן דיינע.

און שעמעוודיק מיין האַרץ ווען ס'קומט זיך אויס אומאָרמען, דאָך
קאָמיסיאָנירט עם מיינע אָרעמס אויפצומאָנען נאָך
איבעראַמאָל מ'עקסטאַטישן באַריר פון דיינע.

עס איז צוריקגעצויגן אַלס שיינוווערטערהענדלער, און
זע ווי מיין צונג גראַזשעט ווערט מיט לויטער אייפער פון
אַ פלאַם אינמיטן וועלכן דו ביסט, סט'זיין אַסבעסטאָס.

אין אַ באַשיידענער פאַרשטומטקייט פונקציאָנירט האַרץ מיין
בלויז דורך דעם פלעפנדיקן קומער, מי־צעשטרייט פון דיין
אַריינברענגען אין דעם באַריר קיין דיסאָנאַנסן.

[מיטן וועג צו דערלייזונגען]

לאָמיר זיין געוואָרנט, זיך אַרומזען אויפן ראַג,
איך מיט מיינע ביכלאַך, דו מיט דיינע פאַרבן
קעגן פליטער־פלאַטער פון היספּאַנאָ־סוויזא.
זאָ'מיר אַזוי זיין באַוואָרנט פון צו שטאַרבן
ווי גערעכט דער זיידע איז געווען מיט אָפּטן זאָג:
„אָנזען זעט דער מענטש זיך ווי אַ מילב אויף געמיזע."

באַלד וועט'מיר דערהערן האָרנס רום־און־רוים געשאַל
צום באַגלייט פון פּיקאָלאָ, קלאַרנעט, טרומייטער;
קלעטער אין געהער־גן־עדן, אָטעם־גיהנם
אויף די לייסטלאַך פון דעם אויסגעטרוימטן לייטער —
זע ווי פּנימער זיך איבערווינדן איבעראַל
אין דער לייטערונג, אין שקוואַל, אין אויסלייז יענעם.

איך, אַ מילב וואָס זיץ מיר גלאַט אַזוי דאָ לעבן דיר?
דו, אַ מילביכע געצייטיקטע אין פּרוזדור־פּרוישאַפט?
מיר — ביים לעבן עסן קעסט ווי שנור און איידעם?
לאָמיר פאַרבן (איידער עס פאַרמעסט זיך לעבהאַפט
שטעמפּלען אונדז דער טויט מיט ערד־געליענעם קאָליר)
ווי אין ביכלאַך אונדזערע געניסן קודם.

הער זיך איין און איך וועל דיר אויסכשופן א ליד,
„געוועזן אמאל א קייסער מיט זיין קייסערינע . . .
אויך באגלייט האט וואוילקלאנג ס'צערטלען פון די גלידער . . .
אירע אויגן שטראלן; זיינע אויגן מיניען . . .
'טייערע, מיר שיינט אז דו ביסט איטלאך גלידיק מיד . . . '
דו, מיין טייערער, זעסט אוים פון מיר נאך מידער . . . —"

זיך ארומזען אויפן ראג, זיין וואוילגעווארנט, לאז
צוועקמעסיק אזוינער וועמען ס'האט פארדארבן
אטעם אן א קעגנצוק, אן געהער אן אויער;
איך מיט מיינע ביכלאך, דו מיט דיינע פארבן
קאנען ביישטיין יעדן אגרעסיוון צייט־סקלעראז,
דעם היספאנא־סוויזאס שינעדיקן לויער.

[ליד פון מיטאג]

אין מיין צימער נעבטן אוונט האט זיך אנטפלעקט
פאר אונדז דאס לעבן פון א גייסט, א קורצגעלעבטן —
צוליב וואס און ווען? — ווי א בלום אין יונגן פרילינג
שפראצט אויף אין גערוך פון פעטאלן־געפאלב צו דער זון־צו.

טאגפארגאנג, ווי אפגעוועלקט די קוויט.
גייסטציקל, ווי קורצאטעמדיק דער דויער.

ניט איינגאנצן אומפאסיק האבן מיר ארויסשפאצירט
פון דער אנטפלעקונג־הייל אין א געפעכט־סטעזשקע פון פילאסאפיע.

און וואס ס'איז געשען אין מיין צימער נעבטן אוונט
איז בלויז א ריטם פון א קאדע
שטילער ווי דער קלאנג פון סטרונעס אונטער א סורדין:

פרעליודן, אינטערליודן אין אונדזערע געמיטער
וועגדנדיק אונדז בלינד אין איבערפאלב צו דער זון־צו —

אונדזער האלבטאג . . . שטראלן פאלנדיק ווערטיקאל
אין גלייכער דיסטאנץ פון זון־אויפגאנג און פארגאנג.

[אַ ר ג ו מ ע נ ט]

דיינע ווערטער זיינען טיפגעזונקען אין מיין מיטנגאַכט שפּאַציר
און געצונדן מיין קוריאָזיטעט מיט אַמוזאַנטע שפּעקולאַציעס —
— פּרואוו ? — דאָס וואָרט אויפפאַלנדיק ווי אַ רעליעף,
אַ פלאַכער טאָן אַנטרונענדיק פון אַ מאַגישן פאַרוויילערס ליפּן.

— פּרואוו ? — וואָס פאַרא באַווייז ? צו וואָס פּאָדערט זיך אַ פּרואוו ?
האַנדלט ווער דען אויף קרעדיט ? באָמבלט ווער דען מיט פאַלשע קלינגערס ?
נעמט און גיט שוין דען ניט גלייכער ווער פון אונדז אויף גאָטס באַראָט ?
וואָסער גליק טראָגט אוים איינעם קריגן מער, ווינציקער צוטיילן ?

ניין. עס האָט גערעגנט. אַ פוילער ווייַ
פון ווינט. געשפּרעכלאַכער באַצוג אויף אַ קאָמונע . . . די לעצטע
„אָפּגעטריבענע“ אַוואַנטורע צוליב אַן אורזאַך
וואָס איז קיין אורזאַך נ י ט . . . פּ ר ו א ו ו ?

ניט האָבן דיינע ליפּן געפּליסטערט דאָס וואָרט
צום געפינען אין אַן ענציקלאָפּעדיע פון סטאַטעטשנעם חשבון ;
ניט האָבן מיינע אויערן פאַרנומען
דעם וואָרטס שוידערלאַכן קאָמבינאַטיוון סימבאָל.

[ל י ד פ ו ן י א ו ש]

איצט ווייס איך פאַרוואָס נידער איז דיין קאָפּ געבויגן
ווען אונדזערע טריט קלינגען אָפּ ביינאַנדער,
דיין קאָפּ, ווי אַ הענגל עדן־טרויבן
באַשיצט דורכן וואַיניקן אינהאַלט
אין דער ווייסער היץ פון זון :

עס איז דיין רגע פון געבעט.
אין דעם אַנטראַקט קרייזסטו אום
דורכמאַכנדיק אונדזער לעבנס קורצן דויער.

ווען קומסט ווידער צו זיך,
דיינע ליפּן מיר־צו געווענדט,
ווער איך דורכגעדרונגען פון דער קעלט
אומענדלאַכקייט האָט זיי פאַרזיגלט מיט.

[יולי נאָטיצן]

א

די בליטן
האָבן זיך פאַרוואַנדלט
אין גרינער פרוכט.
אָבער
אונדזער ווײַן איז דעם לעבנס
צײַטיקע רויטקייט:
מאַנונג
רייף.

ב

וואו ביסטו?
געווירבלט פון שלאַבערן אומגעב
אין אַ געוועלבטן קאַזעמאַט פון ווענטבאַדעקטע לאַנדקאַרטעס
אָדער
פאַראונטערטעניקט גרויען ווײסן?

אין אַ בייוועג סמאָלע־כאַלופּקע
וואו מיר האָבן גענאַשט
איינגעמאַכטס פון איין סלאָי?

אין ערגעץ.
איך געפין דיך בלויגעצייכנט
אין איבערפליסיקן כאַאָס פון
אַ דיאַפראַגם איבערגעוועלטיקט פון אימפּעט־פרייד.

ג

מיט יאָרן צוריק האָב איך געדרוקט אין אַ זאַך
די פאָלגנדיקע שורות (איך לייג זיי איצט צו דעם זוים
פון דיין קלייד): „ווײַן די אויגן אויס אין איין לאַך!
לעב דיין זעל אויס אין איין טרוים!"
דערמיט בין איך אומאַבזיכטלאַך פאַרלאָפן (און בין קוים!)
דעם וועג פון דיין קומענשאַפט צו מיר.
נענטער, אָ, נענטער, מיין גורל, צו דיר.

ד

ס׳ איז אַ קליין און נישטיק ערטל
(וואו באַנען גייען אָפּ אין אומרעגולערע שעהן)
פלאַך און אומגעאיילט ווי וואָס פאַרא דאָרפטאָל —
אויב איך דערמאָן זיך אין גן־עדן, וואָס זאָל איך טאָן?

ה

ס׳אַרא טומל אין שטאָט.
די דעמאָקראַטישע קאָנווענשאָן האָט נאָמינירט אַן עלטסטן
פאַר דער נאַציע
דער המון האָט געפונען אַ הערשער
גרייט צו לעקן די שיך אים
ער פון זיין זייט איז גערן
צו סווישטשען און פאָכן
מיט דער בייטש איבער די רוקנס פון די יאָקלס
די וויכטיקייט אין פאַרגלייך
מיט דיין אָפּוועזנהייט
איז צו די פאַרגלייכבאַרע ווערטן
פון אַ פילאַקערדיקן הויפּן גנאַי
און דעם בריליאַנטענעם אָפּשטראַל
פון אַ געשליפענעם דימענטפלאַך.

[ליד פון געמאַסטענער
און געוואויגענער האָפנונג]

איצט הענגען מיר איבערן אָפּגרונט פון צעשלאָגענע חלומות
פרעגנדיק: ווען וועלן מיר פאָדערן די ירושה און דאָס האָבנגוטס פון לעבן?
דאָס האָבנגוטס וואָס איז אונדז באַשערט
אויס דער אַרבונג פון נעכטיקן זײַן?
דער זומפּ מיט זײַן נעפּלדיקן צודעק
האָט דערגרייכט דעם מיטוועג פון דערשעפּ.
דער סוף צייכנט זיך אויפן אומבאַקאַנטן האָריזאָנט.

(ליבעליבשאַפט, בלאַסער לאָם, פּיטערט זיך
אויף דער זיסער לאַנקע פון אונדזערע געפילן.)

פאַרוואָר, ס'ליגן גענוג שטיינער אין וועג —
ביז דײַן צוריקקער־טאָג וועט שפּראָצן.
האָרך: ווי ווייט איז די דערלייז־שעה?
פון איצט אָן, אין די דריי וואָכן פון הפסקה, איז פּאַסיק
פאַר אונדז צו שאַפן וואָרנענדיקע גערדאַנקען
און טרייסטנדיקע וואָרנונגען —
פאַר אונדז, פאַרוואַקסן אין געמויזאַכץ
פאַרטאַפּיענדיק די ברעגן פון אונדזער צופרידנקייט.

(ליבעליבשאַפט, ווייסער לאָם, ווימלט אין
דעם רויטן פּיין פון אונדזערע געפילן.)

אַזוי וועסטו אַרומטאַנצן אין פּראַכט
פון גאַנג פון דײַנע יונגע פיס;
אויך וועט סאָלידקייט פון מײַנע אומפאַרשעמטע יאָרן
זיך אָפּנייגן מיט דעם פּאָרויסגאַנג פון אונדזער צובונד —

אויך וועלן אונדזערע פּיין רויטע געפילן
האָבן דעם טעם פון ווײַן
אויף די ליפּן פון אונדזער ליבעליבשאַפט לאָם.

[אַקראָפּערזן]

עווענטועל, אַרום בין־השמשות ווען דו קוקסט די אויגן אויס אויף מיר,
וואָיעווען אום ווילטירן דזיאָבענדיק עלעגישע צוקערקעס.
ענדלאַך טאַנצן שטראַלן־רעלסן אונטער באַנרעדער
לייזנדיק מיינע דערוואַרטונגען אויף פון פּאַראַליזירנדיקן בענקען.
יאָ, דו ביי דער פּעראָן־ראַמפּע: אַ גאָלדענער שטויבפּלעק
נייטראַליזירנדיק אַבזור אויסדויער אין אַ גראַציעזן לעבנסרעטערישן אַקט.

עראָס שענקט מיר דעם ערשטן בוכשטאַב פּאַר דיין נאָמען.
ווענוס, מיט די עטוואָס היפּשערע היפּטן, דעם צווייטן.
ווענוס איז צו מיר מיט דיין קומען געקומען
יובלענדיק. (איך, משטיינס געזאָגט, בין דער דובליקאַט פון עראָס.)

איך פּערזוך צו פּאַרדינען פּאַר זיך לאָרבערקרענץ
(יאָלדיש ווי די אַרבעט זעט אויס פּאַר אַ דיכטער)
ווענדנדיק מיין מוזע חוש צו אַקראָסטישע פּערזן.

און אָסור אויב איך זע לויב פּאַר זיך אין די כאַראַלע הייכן פון אָלימפּ
יום־טובדיק ווי כ'שמעלץ שורה נאָך שורה:
ווייזט אויס די געטער זיינען זיך מצער איבער מיינע
אין־אַ־געוויסן־זין פּערעטערישע ליריק־פּרואוון.

חנ'עוודיק און אומדערבאַרמיק אַטעסטירט דיך ס'לעבן
(ווי געהעריק) אין אינהאַלט־פּאַרצייכעניש פון ראַסן
האַרב און מילד. דערפאַר טוישט זיך דיין נאָמען
לויט אָרט און צייט
ענלאַך צום קאָלירלויף פון דיאַפּאַזאָן.

[באַמערק צו אַ פּאַרוויל]

... און באַרים „וויא“ שאַליאַפּין איז דערשינען
פּאָרטרעפּלאַך שיין, געטלאַך טרויעריק פּאַר קיין
אַנדער אורזאַך ווי דערפאַר וואָס דיינע זיפצן
פון באַוואונדער האָבן פּאַרפולט די בלייערנע
לופט אַרום מיר און אַלץ איז ציטעריק
געהאַנגען אויף דעם גאַף פון אַ האַרצקלאַפּ.

[אײנקױפנדיק זאכן פארן הויז נאָך איר אװעקגײן]

איך האָב די פלױמען און די עפּל,
די קאַװע, ס׳ברויט און דעם טאָגבלאַט.
מײַן הארציקע, הלואי װאָלט איך
אַנשטאָט דעם אַלעם דיך געהאַט.

אינדעסן ניט געזאָרגט, מײַן ליובע,
װי שװער ס׳איז זיך באַגײן אָן מיר:
איך װעל מיט גאָטס הילף צוריקקערן
אַם סאַמע שפּעטסטן שוין האַלב פיר.

[ליד]

זים, זים ביסטו, מײַן מײדל
זים װי די ערשטע קאָרנבליטן.
ניט זײַ מוטלאָז: באַלד ראָלט זיך איבער ס׳דריידל:
עס װעט זיך אויסלאָזן צו גוטן.

דער סוף װעט מוזן זײַן צו גוטן
כאָטש װײ איז איצט: באַלד ראָלט זיך איבער ס׳דריידל.
נײן, פון די ערשטע קאָרנבליטן
פיל זיסער איז מײַן מײדל.

[ליד פון טרײסט]

שײנקײט רײַפט זיך אין שפּעטן פרימאָרגן
פון דײַן לעבן צו גאָלדגעשפּינטע שאָטנס.
דײַנע הענט — שנעל באַװעגטע הירשן —
צעפּעדימען די לופט־אינערציע
מיט זײערע הערנער־פינגער.
דײַן געזיכט, אײַנגעראַמט אין גלאַנציקע זשמוטן האָר —
אַ מיסטישער אָאַז בין־הערבים אין אַ מדברדיק געװעלדל.

מזלדיקער הײלגעטראַנק אין טאָטאַ װאָס שטאַרקט מיך
אויף אַלע אופנים פון באַדײַטנדיקער עקזיסטענץ
מיט מײַזאַמער שברות און דער לאַסט פון פרײד.

[אין ווייפל יאָרן אַרום...]

קנייטשן טאַטואירן שוין דיין אויסזען מיט דעם שטאַמפּ פון לייד;
מיינע האָר באַהויכט אַ נעפּל פון געוויאַנטן אומעט.
ערשט ניט לאַנג, דוכט, איז געווען דיין פּנים אומגעקנייטשטער זייד;
מיין פּאַרקעם, אין מאַנסביל־חן, אַ בלאַנד געדיכטקייט סאַמעט.

שעמעוודיק פלעגסט מיך אומאַרמען אין עקסטאַז ווען אַנגעלענט
איך האָב זיך אויף דיין האַלב־רייפער אַנגעדרייטער רונדקייט;
מיט עקשנות צו דער עלטער־מי איצט קנאַכן מיינע הענט
און עס גליווערט מער און מער דער אייפער פון דיין בונטקייט.

היינט איז בלויז אַ קאָדע און רעפרען פון נעכטיקן געווערק.
רייד אַ וואָרט אויס, אין דער שטיל, ווי סאַזשעלקעס אַ פליסטער.
פראָסט האָט אין דער פרי אַ שויב צעפּלאַצט. עס גרויען זיך די בערג.
ביימער־סנאָסטן קעגנאיבער טונקלען זיך ווי פּריסטער.

וואָרעם דיינע פיס ביים פייער. שטריק אַ בליטשקע־יאַקל, זעל.
לעז דערינערלאַך דורך האָנאָרע באַלזאַקס*) ראָמאַנען.
פּאָרפּל זיך מיט ווינטער־בלומען אין דעם פּאָרצעליי־געשטעל
נאָר פאַרשווייג ניט, זע, דעם סוד פון זייערע בוטאָנען.

ס'אויסזען מיינס גראַווירט פון ליידן און דיין קאָפּ געמאָלט מיט קרייד.
דרויסן שנייען אונדזערע יאָרן, אונדז אין האַרץ — זיין אומעט.
ערשט ניט לאַנג, דוכט, איז געווען מיין פּנים אומגעקנייטשטער זייד;
דיין שיניאָן, אין פרויען־רייץ, אַ בלאַנק געדיכטקייט סאַמעט.

*) אדער מארסעל פרוסטס.

פ ר אָ צ ע ס י ע ז י ב ן

א

המם — לאָמיר זאָגן: געוויסע ציווילע העפלאַכקייטן קאָנען מיר אָוועקמאַכן.
דער מאָדוס פון נאַטור איז קנאַפּ ווען ניט אוטיליטאַר.
און כמאַריקע פירהענגלאַך באַזאָרגן מעטעאָראָלאָגן מיט פרנסה.
יעדער ווידמעט זיך עפּעס אָן אַזאַרט. אַ קינד, דער צוקונפט אַ גאָב.
אַ ליולקע, אָן אַלטן מענטש געמיטלאַכער צו שלעפּערן.
זע ווי ער זיצט אויף דער פּריזבע ניט ווייט פון טיר.
ער איז אַ וועכטער, אַליין אַ שטיק גאָטערישער היטער.
אונטער זיינע פּלייצעס דער לייִמיקער שליים פון אַ צעקאָכטער ארכיטעקט־
פאַנטאַזיע.
אַנדרימלט אָן דער הילף פון קרייטאַך, ניקאָטין.
מיר ציען ווייטער: אונדזער פּאַטריאַרך אין חומש בראשית האָט אויך געצויגן.
אָבער, אָנקומען? — אונדזערע אויגן, ביים לעצטן טראָט פון מאַרשרוט,
שטעלט זיך אויך פאָר אָן עוג, אויב אפילו ניט דער רעגירער פון בשן,
דאָך, מיט זיין אַרויסרוף צוווירקלאַכקייט ווערט דער רוציל אַנטגילטיק
צעגאָרנישט.
טראַכט ער זיך: פאַרטיק מיט אַלעמען, און וואָס ווייטער?
טראַכסטו זיך: זאַכן הייבן זיך אָן פון אַן אויסלאָז.
און איך קאָמענטיר ווייט־פון־גלייכגילטיק די געציפערטע קאַטעגאָריע
פון זאַלבן, כעמיע אם פלאַץ, און מיסט, אומווירדיקע מאַטעריע.
ווער האָט געצאָלט מיט שקלים פאַר פּריווילעגיע
און ווער מאָנט אויף די עסקא?
לאָמיר זאָגן: ניט אַלעמאָל איז אַמאָל ווייל דאָסמאָל איז עס געווים ניט
דערפאַר ווייל ס'איז ניט, ווי דער אומלייקנבאַרער געזעץ מיט צוויי מינוסן.
איך בין מיין פאָטערס. פאָטער איז מיינער. ביידע, דער וועלטס
און די וועלט אָדער גאָט איז יעדן קיינעמס פאַרגרייזטער שטח.
אָן צייט־אויסמעסט וואָלטן מיר געקומען צו עפּעס אָן אָביעקטיוון בליק
שטעלט זיך דער טייוול הערנערדיק אָוועק קאַפּויר
און בטלט אַלע טייוולשע חלומות אויס
צו גאָט וועלט פאָטער און מיר.

[רעציטאַציע]

איך וועל פֿאַר אייך געפּעליק איצט פּירלייענען אַ פּאָר לידער,
נאָר ניט דערפֿאַר וואָס איר וועט אָן שום צווייפֿל זיי פֿאַרשטיין:
אָפּטמאָל ווי איר זעט מיך אַ לעבעדיקן, אין האַרמידער
פֿון זייער שטורם־און־דראַנג פֿאַרשטיי איך זיי קוים־קוים אַליין.

„בתמיה?״ — פֿרעגן די וואָס זיינען אויפֿריכטיק נייגיריק;
און אַנדערע, צעפּרעסן פֿון לצניש זלזול־בלוט,
ברעכן אויס מיט בטול (אָסור אויב עס אַרט): „נו, ליריק,
פּאָעזיע — לידער זיינען גאַנץ פֿאַרשטענדלאַך אויב נאָר גוט!״

וועל כולם האָמיר געמאַכט אַ ברית מיט קלאָרקייט *)
און ס׳לעצטע שיינט איעדן אויס צו זיין גאַנץ איינפֿאַך, קלאָר!
דאָך ווער ס׳געפֿינט ניט, זעלטן־ווען, קיין זיסן טעם אין טערפּקייט,
ווייסט ניט אַז אַ גלאַטער ליגן ז׳נאָך ניט וואָרהאַפֿט אַ סומבור.

די זון איז קלאָר פֿאַר אייך? אַך, ניין? טאָ לייקנט אָפּ איר בלענדן.
דער ים איז דורכזיכטיק? ער ז׳ניט? טאָ ס׳ווייסט איר פֿון זיין טיף?
ווי גרוילנדיק די קראַפֿט פֿון אומגעאיבטע לענדן,
נאָך ווי פֿאַרהילט פֿון אויגן־נערוו איז אָן אַנטפּלעקונגמיף.

ווען איך באַהויפּט אַז ס׳איז פֿאַרבאָרגן אָפּט דער זין פֿון ווערטער
פֿון מיר אַפֿילו זעלבסט וואָס האָב זייער שטורם־און־דראַנג פֿאַרצייכנט,
דאַן מיין איך: איך, דער לעזער, האָב קיין אָנונג פֿון די ערטער
וואו מיין ליד אַלס גאַסט געווײַלט האָט אין די גאָרע הויכן.

און דאָרט פֿילייכט האָט עס געשיינט אין ליכט פֿון יענע זונען,
געוואָרן מיטן מיין פֿון יענע זינען דאָרט באַהויכט,
וואָס אונדזער אויג קאָן בלויז מיט גוואַלדיק אָנשטרענג אָנען,
וואָס אונדזער גייסט נאָר אין דער זעלטנסטער מינוט אויפֿלויכט.

דערפֿאַר טוט קלאָרקייט ווען גראָד מיט פּערפֿעקטן סוד לאַווירן,
און דאָס פֿאַרהילטע טיפֿט ווי ים, שטראַלט ווי די זון, און בלענדט;
נאָר זיכער ניט פֿאַר די וואָס בלויז מיט שפּלות מאַנעווירן,
און ניט פֿאַר בעלמעלייט אויף אַ געאַנקערטן אָקרענט.

*) אַ פּרינציפּ פֿון דער אויפֿגעלייזטער געזעלשאַפֿט „1925״, וואו דאָס ליד איז צוערשט רעציטירט געוואָרן.

מיין זיידנס ווערטער זיינען פארגאַנגען
מיטן כראָפּ פון אַ נאָכמיטיק דרעמל . . .

וואָס האָט ער געמיינט מיט „רבקה רחל,
גיב אויף, זיי מוחל, דעם באָרשטש“ ?

אמאָל, אין אַלקער, צו זיין חצות־אָפּריכטן,
האָט מיין אויערל פארנומען „גאָט דו זיסער!“
און „שלאָף, שלאָף!“ צו מיר מיט אַן אָדערדיקער האַנט.

צו באַטראַכטן: אַז ער וואָלט גאָט באַפוילן
זיידע־שטרענג צו שלאָפן,
מיר, דעם באָרשטש דערלאַנגען
און די באָבען אינמיטן דרינען אויפנעמען
מיט „רבקה רחל זיסע!“
מאַכט מיך שטוינען אין האַלב געזינונג.

זיינע געדאַנקען: שטיינער אין דער וואַנט
וואַסער אינם ליים
פייער אין די ציגל
שטרוי אין די שפּאַרונעס
קאַלך
פליגן
מייז
ראַזרוכע.

נאָך אַלעמען: די גאַנצע וואַנט
מיט מאַמין פאַר רעשטאָוואַניע
און גאָט אַלס קראָקוועבוי פאַר דעם דאַך אויסדויער
און אפשר אויך דער גאַנצער בודינעק.

דאָס צו אָנען איז אַ גליקלאַכע מערכה
וואָס פאַרגייט אין נאָז
מיט דעם געדוך פון מאַילציין געציררטע
שטאָלצע שמות־בלעטער
אין דער פרעמדסטער שפּראַך
אין דעם אייגענעם מוזיי
אויף דער ווייטסטער פאָליצע — — —

און דאָס צו אָנען איז אַ גליקלאַכע מערכה

7

מיין פּאָעזיע קאָן איך לייכט אין קאָן ניט שטעלן. אַלץ וואָס איך פאַרמאָג.
טאָג נאָך טאָג
אויפן ראָג

קאָנט איר זיך איינהאַנדלען זון און הימל פריידן ערד באַגנאַדיקט
ביז דער עפּיר־עדיקט
איז דערליידיקט.

רויזנוואַסער פאַר דער הויט און גאָלד פאַר לוקסוס זאַבאָבאָנעס.
ווייב און קינד מתנות
געשלעכט און נאָנעס

אַלץ וואָס פאַרגעניגן שאַפט און פאָדערט אַלס אַ טאַקסע גייסטס זאַפטן טריף.
אויב דער אינהאַלט איז אַ מיף
מוז די פאָרם זיין אַ שטיף — — —

ווי ערנסט אַלץ, ווי לעבערלאַך די ערנסטקייטן.
דאַנקען גאָט און לייטן
ניט אויף לאַנגע צייטן.

צעביים, צעגריזשע מיך, עקזיסטענץ, דיין שקלאַף צעקיי און צעפרעס.
איטלאַכער מעת־לעת
איז אָרדינאַר, — אַ נס.

ה

אין אַ דאָרף, אין קליין רוסלאַנד, האָט רב איד אין מיל
תבואה גויאישע געמאָלן, פיין, און שאַ, און שטיל.

דורכגעקומען, דורכגעשטופּט זיך, — גוטע, שלעכטע צייטן,
גאָטבאַשטראָפט, און גאָטבאַלוינט, ווי ס'פּאַסירט באַלייטן.

ס'ערשט ווייב האָט געהאַט פיר קינדער, און אַוועקגעשטאָרבן,
נאָכאַמאָל, כדת פאַרבונדן, אַ ניי ווייב דערוואָרבן.

ניט געהויזט האָ'ן צווישן זיך די שטיפמוטער און קינדער —
טיף אין הארצן זיך אַ ווייטיק, פאַר דער וועלט ניט לינדער.

הייבט פרעמד קינד אָן קלאָגן, ענטפערט פרעמדמוטער מיט יאָמער —
שלינגט רב איד אַלץ טיפער אין זיך שטומען פיין און קומער.

האָט רב איד זיין צווייט ווייב ליב, און ליב אויך זיינע קינדער —
טיף אין הארצן זיך אַ ווייטיק, פאַר דער וועלט ניט לינדער.

עלטערט זיך רב איד פון צרות, און פון קלייניקייטן —
דורכגעקומען, דורכגעשטופּט זיך, ווי עס איז באַלייטן.

שוין ניט מעל פאַרווייסט די האָר פון זיין קאָפּ באָרד און פאות,
ווייסן ווייסט דער שווארצער נענער, און פאַרציט די שלייעס.

ווי געלעבט, אַזוי געשטאָרבן, ווייט פון פרייד, אודאי־זש!
טרייסט בלויז וואָס אַ זון וועט זאָגן נאָכן טאַטן קדיש.

נאָר אָן אייניקל דערשטוינט איז פאַר דעם סוד פון לעבן,
זוכט באַשייד, דעם זיידנס פלאָנטער ווי־ס'איז צו אַנטוועבן.

אויף אַמעריקאַנער באָדן טראַכט פון זיידן אין דער שטיל
ווי אין דאָרף, אין קליין רוסלאַנד האָט געמאָלן מעל אין מיל.

און די זיידע־פאָטער־קינד נאָך איז צעשטעפּט אין פלינדער;
טיף אין הארצן זיך אַ ווייטיק, פאַר דער וועלט ניט לינדער.

[שורות צו ב. ש.]

1

(שפּיל אין 41 סצענעס. פּראָסטיקער נאָכמיטיק. טעאַטער: אומקינסט־לערישער אורשפּרונג. באַוועגלאַכער חלום. שיידוועג. דערפולונג.
Rienzi Overture; Gretry: Cephale et Pro-cris; Debussy: Printemps, suite.
דערלייז: גרינע קוזינע, אָב הרחמים, חופּה־מאַרש — איסטסאַיד אָרקעסטער אויף וויקטאָר רעקאָרד. אָנגענעצטע וויעס. מוטערבענקעניש. אַזוי: טעג, נעכט, ביז, פון)

פאַרהילט פון דיר די וואוטיקע קראַפט
וואָס טוקט זיך אין דיינע תמימותדיקע וועגן
דיינע הענט ווי אוונוסטזאַנגען
מתפּללדיק געהוידעט אין אייפּעריקן ווינט
איך דער אויסדערווײלטער „צוצוזען“
צאָל מעשר פאַרן פולן אינהאַלט

זאָל ניט דאַנקלאָז בלייבן דיין מתנה מיר

2

(אומדיאַגנאָזירטער פאַראַליז. האַרצבלינד. עראָס און פּסיכע ווערסיע פאַרנויאָרקט, פאַרנײַנצנדרייאונצוואַנציקט. שוואַרצע טאַשמעס אַרום אַ שוישפּיל מאַנוסקריפּט. גרוס פון לאַנד צו לאַנד. טומלדיקע ריי: צאַר פּיאָדאָר אַרומפּאַדקעווענדיק אין קאַרשן־גאָרטן. לאַנגער שפּאַציר פון דאַנען ביז דאַנען. צופעליקער פאַרקיל. קאָמוניקאַציע מוטלאָז געזוכט. נאָך איינע, נאָכגעגנישטערט. מוטיק שטילשווייגעניש. מיר לייענען געטעם דיוואַן־לידער. אַסאָנאַנץ דערגרייכט דיס)

פאַרבליבן מיר פון אַ קאָרב „קווין ען ליים“
ד ע ר קילער אָוונט
י ע נ ע ר גליענדיקער ד ר י י בייטאָג
דאָס פאַלן פון געקרויזטע בלעטלאַך צו דער כלהם פּים
אין טאָג ווען אומשולד בלעזלט זיך
צו געוואַגטער רייפקייט. כ׳זוך אַ תקון
אין שלל גלות טרייבנדיק דיך צו
מאַן־פאַרטיידיקער, קינד־טרייסט

רעטראָספּעקטיווע אָונטן פאַרענדיקן
ציקלען פון העלשייניקן ווירוואַר

3

(דזין־דזין. צייטגלאָק סיגנאַל: טויטפאַל. פּאַסוס פון עגיפּטישן חשך. אַ מעווע פאַרפליוצט צוויי בערג. אַ ים־מעווע—צוויי קאָנטינענטן. אַ באַגער־מעווע — צוויי דראַנגשפּיצן. גאָלע פאַרטרענקעניש אין גאָרניט. יאוש John Milton: "Take away then my tortures. Nay. Take them not away!.. Loving is such sweet wretchedness!")

אין ריזיקן געפּעכט פון אונדזער שטומעניש
פאַלט דער פיינט, אונדזער ערשטוויילִיקע
פרעמדקייט. דער רכילותדיקער ים וואָס פליסט
אין אונדזערע פריינטס פאַרוואונדערטע אקסלקנייטשן
טראָגט אויף זיינע כוואַליעס
אונדזער שיפלס ריפּנשפּענער
ס'שיפל האָט געזעגלט רווישיק
אין אומעטיקן ווירבל פון דיין ניטפאַרשטיין
דעם חלומס באַדייט אונדזביידן מיטגעטיילטן

פליטיקע נאָטיצן פון אַ זייגעזונט
איבער דיין פאַרזינדיקטער מתנה מיר.

ז

כ'וואָלט זיך וועלן אַנטקליידן
פון טינט און פען פאַרפיינערונגען צוליב אייער גלויבן.
אומצוכט טוט דורך מיינע ליפּן ריידן:
— זייט איר ווירקלאַך וויים און ריין ווי טויבן?

כ'בין אַ נאַרנקינד, אין איינגערעכט אַ נאַר.
אַ קלוגן דור'ס אַ זרע, איינער פון די קליגסטע.
כ'שעם זיך, און איך וויטיק פאַר דעם דריבנעם וואָרעמס צער:
— מיין נאַז־פאַריסנקייט און עגאָטיזם איז אָן גרענעץ, זאָגסטו?

כ׳היט דאָך דיינע ווענט, ארייננגאַנג און אַרויסגאַנג אָן.
קיטעווע די גלעזער וואָס שניידן מיר די פינגער
אין די טאַפּליעס פון דיין אומגלויבן און אומרעזאָן.

אין דיר בושעוועט די זעט. מיך נערט דער הונגער.
כ׳וויל אייך נענען ווייל איך בין פון אייך דערווייטערט:
— האָבן ווירקלאַך ליידן אייך געלייטערט?

ק

לאָמיר אַרויסכשופן איינס פון די געבורטן
וואָס האָט דערצויגן ביז צו די פאַרגייענדיקע יאָרן.
געטראָנקען זיך שוין וויפלמאָל אין זומפּ פון ראָרן
און איצט ביים ענדציל פון אויפגעבליטן גאָרטן.
דאָס לייב איז געמאָזאָליעט, און דעם גייסטס די לאָרן.

פּעטער מיינער, פינצטער פאַר די קינדער און זעלבסטליכטיק
קאָן ניט, הא! פאַרגעסן ווי געהאַנדלט האָט מיט טייכן,
וועלדער — (יונגע קינדער, אייגן פרעמדע, לאַכן לאַכן לאַכן.
ווי ליישגאָלדיק זייער העטעראָדאָקסיע, זיין אָרטאָדאָקסיע געוויכטיק!)
וואָס קאָנט איר, פּעטער ליבער, מאַכן מאַכן מאַכן?

וואָס קער איך אָן זיין גייסט? — איך אָן ניט.
ער איז אומצופרידן. איך בין אומצופרידן.
ער ליידט פון מערידן. איך לייד פון מערידן.
אים קומט ניט, און ער מאָנט. מיר קומט ניט, און איך מאָן ניט.

[ניט „חוה און דער שלאַנג“...
ניט „אָדם און חוה“...]

דעם כסא־הכבוד אָנלען וועל איך ניט דערגרייכן
סיידן אין די קולוארן צווישן שיר ניט אָפּגענאַרטע
שטיין און תמ׳עוואַטע שמייכלען
טשאַטעווען די ברויטזאַנג, פלייש און פעל פון אָקסל

און, ניט אַכטנדיק אויף קרישלדיקן שניי און צוואָגרענן, פּעכנען
ביז דעם עטאַפּ פון סעזאָן אַפּוועקסל

— מיין קול פאַרדומפּן אין אַ וויסטעניש —

אַ צעבראַסטעטן גאָט וועט מיין אויג ניט דערווייסן
ניט שטאַרבן וועל איך, הייסט עס. —
אינם ראָק ניט זוכה זיין צו זיצן ביי דעם בעכן טרערן
בלויז אַ שטיקל ברויט אַ פּיסנע
מעלה־גרהן
ניט אַפילו, מאָל דיר, עמיצנס אַ בייזער הערן
פון דער אויבערבאַנק אין תפיסה

— דיין עכאָ רעווערבערירט אין גלוסטעניש —

וואָס נוצט מיר דען דער זונבראָק
דער ראָצימאַרענער שטראַל
געשפּיזלט אין דער קאַלוזשע?

ניט די בלומען —
און ווי ענגאַל
צי אין סאַזשע
אָדער קלואַזאָנע וואַזן
ווי ס׳פּאַסט דעם דיכטערשן פּאָסאַד
— וועלן מיינע אויגן פרייען
מיין נאָז גערוכיק שפּייזן:

בלויז אַפּשניצלאַך פון זומער, צעדרעליעט קאַרשנווייז, אין מיין אָנזען,
ווי דער שיינקייטס פּאַסקווינאַד. —
אזוי ז׳אַמאָל געווען
מיטן עדן
מיטן נחש
מיט עדיפּן.
דער סיגנעט פון זויער און גערונענקייט
שטעמפּלט דעם פּלום פון חלב־ודבש

מיט אפלאָמב פון עגאַליטאַרקייט
ליגט זיין חותם אויף אַלעמען ארום: אויף קינד און אַקושער.

זאָל דאָס אַמאָל ניט זיין די באַווילטע סטיפּענדיע
פון מיינע פאַרנייגנדיקע יאָרן?
דער חפזון־טעמפּאָ דאָ־הי?   און דאָרטן?
וואָס זשע לוינט דאָס גיין ביגראַנדע, סטאַטעק גלייך,
מיטן יאַמשאָוון שטאָק פון אַנשטעל?

רימפּלען אויף דער קיכפאַן
צעעפּענען דעם דוממס שליוזן
פאַרנעמען ספּריטנע ווערטלאַך
און געשווינטע בליקן

זעמלמעל פאַרוואַנדלט אין יאַטער
אויסגעשפּיגעוועטע אַנטיקן־קאַליזיעס קלישירט מיט אַ סטיסאַק
וואָס וועט שוין דער גוליע לינדערן דער יאַכנפּלאַסטער
ווען צעווייטיקט איז דער גוטסקייטס באַק

דער ברית, דער מאַראַטאָריום
פון אייביקייט ביז אייביק
צווישן שטויב און שטויבל:

אַזויפיל דייזשעס צו האָדעווען אַ מענטש, און נאָר
  אים!
אַזויפיל בעק און לעמער מיט פעטע בריסט און
  זאָדיק
אַזויפיל קעלט פאַר שליאָמען הערמאַלין און סויבל

אַזויפיל רוטיניזירט לייב צו האָדעווען ערדווידמונגען

אויף טרוקעניש, דער וואָרעם
אין וואַסער, פיש און פראָש

אז לעבן איז דער נישטער פון א פרעכן חומרן שפיגאָן
מיט אייפעריקע לאָזונגען
ווייסן קינדער אין די וויגן
פליגן
ווייסט די צויג ביים פלויטנאַש
די ליאָכע אינם זשליאָק פון קאָרעטע פאַרטאָן

[צו ח.]

האָמיר ווען פון אייך א בריוו געקראָגן,
פלעגן מיר צווישן זיך אזוי דאָן זאָגן:
„איבער אָפשיד הענגט אמאָל א הימל אויסגעשטערנט,
ליכטיקער ווי איבער א צוזאמענדיקער פרייד.
צוזאמענקייט איז אָפט א קלייד
פון גראָבסטע שטאָפן.
אָפשיד — פון פעדים דין צום פלאָצן א געוועב".

ווען א טעלעפאָן פאַרשפּינט אויפסניי געפלאַצטע פעדים,
אדרבה! לייקנט אין דעם פאָרשריטצויבער פון טעכניק.
צוערשט האָט אייער קול מיר בלייך געמאַכט דאָס פנים,
און באַלד, געמאַכט עס רויטלען ווי א צוויק.

מיר קוקן איצט ארוים אויף אייך ווי איר
וואָלט זיין ס׳געווינס פון א סכנהדיק געוועט.
זאָל ביי אונדז אין אלקער היינט זיין יום־טוב:
יום־טובדיק דער הונגער, יום־טובדיק די זעט.

פאַרבאַקן טיף אין הארצן אונדז אין משך שוין פון יאָרן,
ווי האָט איר ליאַדע פיר חדשים ווערן דען געקאָנט אין מח פאַרבלאַסט?
גייט שוין גייט! זאָל ווער עס וויל זיך טשמאָטשקען
מיט דער מעלאַנכאָליע פון צעשיידטער פריינטשאַפט.
אונדז איז פרייד גליקזעליקט היינט
מיט דעם קומען פון א פריינט,
א גאַסט.

„אַ גליד־געשוועסטער־קינד איז געפאָרן קיין וואַרשע נאָך סחורה.“
די „ליט. בלעט.“ האָבן אים געגעבן אינטערוויו־קרעדיט.

ער גיט זיך אויס פאַר פאַניבראַט מיט זשיטלאָווסקין,
געהילף־סטרוזש אין אָפּאַטאָשום „פוילישע וועלדער“,
אַן אָטעמצוג אין בלאָזזאַק פון לייוויקס גאולות.

ער איז אַ גאַנצער קנאַקער אין דעם „וועק־מיך־ניט“ דעפּאַרטמענט
פון דער מאַמע־ליטעראַטור;

דער מלויאיקער שטראָדל אין וואָסער צייטונג־קאַפּעטעריע
נאָך יעדער קאַליע פּאָרציע גולאַש־ניים.

דעם וויפלטן זמן ביים דרדקי־מלמדם סדור,
פאַררופט ער זיך גאַנץ ברייט אויף „טוירע“.

(אָפּשטאַטנדיק אין פּאַריזש וועט ער אויך עפּעס נאַשן:
אַ נאַפּקע־לעק, איינהאַנדלען אַ מאַנטל, אַ פּאָר קאַמאַשן.)

. . . העט־העט קיין וואַרשע איז אַ גליד־געשוועסטער־קינד
געפאָרן טוישן אייגענע מיט „ליט. בלעט.“־סחורה.

יג

מיין באָבע האָט געוואוסט מוזעאום־ווערטן
לויט איר אינטים עסטעטישן באַנעם:
געווען ז'ניט „ווי צו האַלטן?“ קיין פּראָבלעם
פאַר איר די קופּערפאַנען און די קווערטלאַך
דעם טשייניק אָן אַ נאָז, דעם קב־הישר
אַ גאָרן (ערשטע אויסגאַבע) אַנטיק
דעם שטערנטוך געבלעטערטן (צעפּליקט):
מציאות כלל וואָס מאָנען טעכניש לשון

איר גוף פאַרדינט באַזונדער זיך אַ נישע
צווישן אַלע חדושים . . . איר גרייז פּנים
באַוואוינט אַזויפיל האָט געאויגטע קושן
וואָס ס׳כאַפּט גרינג אויף דאָס האַרץ נאָר ניט דער גומען.
עס האָט איר צוגעשפּילט אַלס קונסט־קוראַטאָר
פון איר מוזיי צו זיין דער יוגנט־קוואַטער

[סע פלעגט זיך טאָן אויף טיש און אויף בענק]

מיר לישטשען אונדזערע טעג ווי דיניעקערלאַך
און זידן אוים די נעכט אין סעקס־קאַרדון
אַ ניין מאָס רייד צעבעבעט פאַנטאַלון
ביז ס׳לויפט אוים די געוועלטע מענערמילך
צונויפגעדראָלט ביי „איר" געזימס. דער מלך
געפלעפט פון זיין געפּראַזשעטן פּעאָן
זיצט ווייטער אויסגעטשוכעט אויפן טראָן
פון טעג געלישטשעטע ווי דיניעקערלאַך

קיין טאָלק דערגייט ניט, בוצים, אָט דער לבן
כאַטש וויסנדיק אַז צ י י ט דער ליטשעקרופניק
איז מילך מיט אים — ניין? — ווען אַלס אַלטער טשערעפּ
מיט פוילע יאָדרעס נערט זיך ווי אַ סופניק
מיט פוילער ליבע; מאַכט זיך פאַר אַ יון
דער ווייסבילעטניק ציענדיק דעם זשערעב

פ ר אָ צ ע ס י ע אַ כ ט

[ע ר ש ט ע ר ל אַ מ ע נ ט]

איך וואָס ערשט האָב באַזונגען דעם גליקלאַכן עדן
דורך איין מענטשנס אומטרייהייט פאַרלוירן, זינג איצט
דעם פּאַראַדיז צוריקגעוואונענעם פאַר דער גאַנצער מענטשהייט
אין דזשאָן מילטאָנס ווערטער,
און ווידער פאַרלוירן.

אַ וועלט פון האַסט! אַ וועלט פון טיפן שלאָף! אַ פּודן שווערער סכך
פון יעדן איינעמס אַספּיראַציע און ליידנשאַפט! אַ וועלט
פון נישטיקן געקליבענעם שטויב־פּרעפּערענץ! ניטאָ קיין סך
צום איבערקלויב. פון אַלע עקן שפּאַרט צו מיין צעלעכצט געצעלט

אַ זערנע אַ צעצוויטעטע פון „רעפּובליק" פון פּלאַטאָס לאַר;
אַ טראָפּן טוי פון קאַמפּאַנעלאַס „שטאָט פון זון": און אויך אַ קנאָפּס,
אַ מעטעאָריש פּלעמל פון „אוטאָפּיע" פון טאָמאַס מאָר;
און אָפּגעסמאָקט, אַ שופן־שטעכיק ביינדל פון „לויתן" האָבס!

פון צייט צו צייט האָסט וואָס געוויזן, וועלט, נאָר אַלץ געווייקט אין בלוט:
ספּאַרטאַקן פון אוראַלטער און כאַרטיסטן אַרום רענעסאַנס;
אַ 1776, און 1848 גלוט,
העט ביז דער קעגנוואַרטיקער (רע 1917) אינסטאַנס.

פּראָצעס „יציאת־מצרים" איז אַן אומפּאַרענדערלאַכער בונט:
עס דראָט מיט טעפּפּלייש פּרעסגעפּאַר אויך איצט אַן אויסגאַנג־סוראָגאַט;
די שטייף פון אויפשטאַנדס שטריקגעפלעכט פאַרהאַלט צייטווייליק בלויז
אַ שפּונט — — — —
ער פוילט מיט צייט — און ווי צרעתדיק צעבליט זיך קאַזעמאַט!

אַ וועלט פון גראַדנווייזע שיינקייטן און אַלץ וואָס מיאוס איז,
מיט דיינע האָבנגוטסן אומריכטיק צעטעכערטע אין הענט
פון אייניקע; דער גאָרטן פול מיט אויבסט איז בלויז דעם שר'ס קאַפּריז
און ס'יאַטערט זיך די מערהייט, וועלט, דיין הערשערווילנס אבאָנענט.

אָ וועלט, פאַרמידיקט פון פאַרלאָטן אַלערליי פּראָבלעם־תחתונים,
געקאָרטשעט, אָפּגעטראָגן און געפלעקט פון איבער איבערנוץ;
האַרט ביי די ראַנדן פון דיין וואָר, וועלט, טריפן זיך מציאות־קונים
און שטשאָבען דיך מיט רעטונג־נבול־פּה און טעאָרעטיש שמוץ.

מעפיסטאָס היפּשע פּושקע מיט דער זאַמלהורבע צירונגשטיינער
מאַכט מענטשן בלויז צו לאַכן אַ געלעכטער איבערפילט מיט סם;
עס קרענקט דער גוף, זעל ווייטיקט, און די גאַל צעפּלאַצט — אַ הויפן ביינער
פון אַנגעדייטע עפּיזאָדן שטופּט פון ברעגן אויס דעם ים.

און קיום איינפאַך, גראָזיקע און ביימערדיקע עקזיסטענץ,
איז אונטער יעדן שכלדיקן שוין פאַר מענטשן באַלד פרעגצייכן;
און האָפנונג — האָפנונג וועפּט זיך אויס נאָך האָפנונג; בלויז די פּערמאַנענץ
האָט האַפּט אין עסן, ווי ניט איז פאַרדייען, און אין זיין זיך מכין.

פון אַלע פאַרבן איז בלויז געלעניש די קלענסטע רעזיסטאַנץ,
און געלעניש פון גאָלד שאַטירט דעם קנייטש פון איטלאַכן עמבלעם;
דער לעצטער קינסטלער, ווי טריבון, צי מאָן פון וויסן, טראָגט דעם קראַנץ
פון געל — ניט מאַריגאָלדן געלקייט! ווי ניט געלער כריזאַנטעם!

האָסט, וועלט, דערפילט דאָס דראָען פון דיין וועזנס שטום צו ראַנדגעפאַר
און פּרואווסט אויפסניי איצט וועקסלען דורכפאַל פון פּאָליטישן צעפּיענען.
געוועזן אַמאָל אַ טעראָרמאַכטיקער זעלבסטהערשנדיקער צאַר.
שוין אויך אַ מעשה פון „געוועזן, ניטאָ" וולאַדימיר איליטש לענין.

[סעסטינע]

מיר זאָלבן היינט אַ קיניג, דעם בראָנעמאָן,
דעם מאָן פון אַקעראייזן. נענט זיך, נענט.
און בירגער פּונקט אַזוי ווי אונטערטאָן
איז אָנגעלייגט. שטרעקט אויס די בענטשונג־הענט.
דערפרייט וועט ווערן הרעטשקע, גערשטן, מאָן,
פלאַקס, סימניע, קאָרן פון וואָלין ביז קענט.

שטאָלצירן וועט אינדוסטריעלער קענט
אין אָנזיכט פון וואָלינער פויערמאַן
באַפרייענדיק פון יאָך זיין מח און הענט.
דעם רוקן וועט דער שקלאַף אויסגלייכן. טאַן־
פאַרקוקטער פרייער מענטש, דערפרייט, זיך נענט
אַוועמעס גאָנפאַלאָן ז׳ווי בליט פון מאָן.

און וואָס אַז זיין סימבאָל איז בליט פון מאָן
ווען די פאָרשטעלונג־קראַפט וואָלין־ביז־קענט
איילט נ י ט צו די רעאַקציע פון מאַן
אַוועמעס ק אָ פּ געפענטעט איז, ווי הענט
די זייניקע פריי זיינען? אונטערטאַן
פאַרבלייבט דער בירגער כאָטש זיך פריימענטש נענט.

די פירער האָבן אים צו וואָס דערנענט,
געבראַכט גאָר נאָנט צו סטאַדיע פון מאָן־
פעטאַלן. ס׳ווייסט דערפון דער ראַשער קענט?
דערהויבן זיך דערהויבט (אַזוי גלויבט מאַן)
נאָך אַלץ ניט דורך דעם מח נאָר די הענט,
צי איז ער בירגער אָדער אונטערטאַן.

ווען ער פאַרקוקט זיך ווען אויף שטאָלצן טאַן
זעט ער זיין הויך בלויז וואָס די וואָלקנס נענט
און באַלד זענגט מעזשע־צו, מאַשין־צו מאַן
פון אקער און טעכניק. וואָלין, ווי קענט,
פאַרנעמט קוים דעם סימבאָל פון בליט פון מאָן
וואָס כלומרשט איז געזאַלבט פון זיינע הענט.

און פענכערדיק די ערד־ און טעכניק־הענט
צעאָדערט זיינען — שלאַנק די הענט פון טאַן,
פון דער פאַרצווייגטער שקלאַפונג, אָפּאָנענט.
אָך וואָס וועט טאַקע ווערן פון בליט־מאָן
ווען שקלאַף פון זייען, טעכניק, אַזש ביז קענט
העט פון וואָלין אָן איז נאָך אַלץ דער מאַן?

דערהוב זיי איבער דיינע בענטשונג־הענט,
באַזאַלב מיט האָפנונג בירגער, אונטערטאַן
פון פלאַקס־וואָלין ביז איידל לייוונט־קענט.

[פ ל אַ נ ך]

פאַרוואָרף אין כף־הקלע
די קרוין.
טו אָן די העלע
די קליידער —
פּאָזומענטלאָז!
פאַרניכט די כאָפּטע
בורזשויען,
פּליכיק,
האָרלאָז!
און דו וואָס ביסט ניט טשובלאָז —
פאַרוואָרלאָז!
פאַרזינק זיי שפּורלאָז.

אינצווייען און אינדרייען
די ביינער גוט אָנברעכן
איעדן וואָס אַ קעכן,
אַ דינער האָט,
אַ ניאַניע!
קיין צייט ניטאָ אומשמייען
די אויגן יענעם שטעכן
מיט ריידן, ברייען.
כהרף־עין,
צעך פון אַלע צעכן,
באַסורמאַניע!

די גאַל אין זיך צעקלויצע,
געזעל!

א נו, צעטעסע!
פאר וועמען זיין דאָ יוצא?
יהוה און די טראָיצע,
פאָעט און פאָעטעסע — —
צענישט די גאַנצע מעסע!
מאָלויצע!

[באַלאַדע]

א

צעיאַכמער זיך שוטה בן פּיקהאָליץ!
— וואָס הערט זיך מכח די „איזמען"?
צעפּלאָסן אין טינטיקע ריקעס
קייקלט וואָר זיך פון פּזמון צו פּזמון.

ב

נו קוק צו, מיין ליאַלע, דעם שלאַמבאָן
וואו טריפוואַקס פאַרגוואַלדיקט קאָנאָפּליע
אויסזיינגענדיק צאַרט אויף דער טראָמבע
דעם רויטמיץ פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל!

א רוח'ן דעם בלאָנדינקן ביקל
ווי ער האָט די ציין אויסגעוואַלעט;
די פּיזשאַלעס ווערן אַנטיקן
און חתנים אויך ווערן צעבלהט.

אָט איינעם געפעלט גאַר אַזוינע,
דעם צווייטן איז ליבערשט אַזאַלכע;
דער דריטער איז הגם חרבונה,
דער פערטער איז נעבאַך א קאַלכער.

ווען נאָר ניט דאָס פּינצטערע מזל
פון דיכטער וואָס צעלאַפּאַצאַנעט
דאַן וואָלטן מיר, שעיר לעזאזל,
גענומען נאָך ריצנאַייל אַ קאַנע.

מיר וואָלטן זיי דאַן אויף דער האָצקע
אַ הייב געטאָן העכער און העכער,
ווי איר זעט מיך אַ ראָטשילד, אַ טראָצקי
וואָס שפּרינגט ווי אַ באָק איבער דעכער.

ג.

צעיאַכמער זיך גלאָמפּ פונם שפּינוועבס!
— וואָס הערט זיך מכח דעם „אמת"? —
מיר וועלן די אומקלאָרע אָנהייבס
אַנטגילטיק אויפלייזן אין רמז.

מיר וועלן דעם רוימיקן שטח
אָנקליידן אין צייטיקע שפּאָרן;
אַ דראַניצע פונקט ווי אַ פּעטאַך
וועט קומען צו ערלאַכער קבורה;

אַ קוואָקע וועט אויסזיצן מאָילן,
אַ שישקע וועט דליבען טשוכאָניעס;
די קונסט וועלן פליאַסקען אין הוילן
במחילה מאָזאָליקע דלאָניעס;

און שווארץ וועט זיך אָנהייבן ווייסן
ווי וויים וועט אָנהייבן פאַרשווארצן;
און קאַלט זיך פאַרוואַנדלען אין הייסן,
סענטיאַבס וועלן ווערן די מאַרצן.

7

צעיאַכמער זיך זכאי און חיב!
— וואָס הערט זיך מכח די „מיטלע“? —
זיי זיינען במילא פאַרטאַיעט:
מיר וועלן זיי „וועקסלען און צעטלען“!

ה

נו קוק צו מיין ליאַלע דעם סדר —
— וואָס הערט זיך מכח די „זאַכן“
שפּורלאָז פאַרזונקען אין האַרמידער
פון זיבן־און־זיבעציק שפּראַכן?

[צווייטער לאַמענט]

O Captain! My Captain!

—*Whitman*

דו פירער, אָ! פון שיפמאַן, מעזשעאַקערער און סטעלמאַך,
פון שינדלדעקער, שוועלער, שמיד, בורלאַק פון געהילץ־טראַטוועס;
פיינט פון גאָלדשפינער, פערלציר און בורזשואַזן למך
וואָס ווייסט רק פונש, און ווייב, און פוכקע זיסע קוראָפּאַטוועס.

אָ, פירער! פורפור פלאַם וואָס לעקט סכנהדיק די שויבן
פון זאַטער פוילקייט מיט געשאַרפטע העק, געצאָקטע זעגן!
ווי סומנע שטרויכלדיק פאַרציט זיך נעפּלטאָג פון אויבן
צו הילן נעפּלנאַכט פון דיינע אויפגעברויזטע וועגן!

די באַלקנס פאַלן איין אין צונטער פון דער ראַנגלמעסע
פון גאָלדגעשטעפטע טופליעס און קאַמזוילן צו צוביסלאַך;
אַ שפּאַרבערנעץ אויף פאָליט־עקאָנאָמישע מעטרעסעס
פאַרוואָרפן האָסט, אָ פירער, קונסטהאַפט, קינסטלעריש און קינסטלאַך.

האָסט לויז געמאַכט די לייצעס: ס'זשומט אַרויס פון הינטער פּלויטן
א „דזשין" וואָס איז די יאָרן זיינע אָפּגעפּאָרן נאַשפּיץ;
דעם „נעפּ" האָסטו אַליין באַווילט א שמיץ פון די צויטן
וואָס אונטער אַלע דיינע טאַבוס האָט געזוכט, געקאַשפּערט.

ער מינזשעוועט עקזעקוטיוו מיט דיינע אויפלעב־פּלענער
און וועקסט שוין אויס די דילן פאַר זיין פריינטשאַפטס טערפּסיכאָרע;
פאַרנעם אָ! דעם געפּילדער פון די יובלענדע באַלשמענער
וואָס סימולירן אין אויפפירונג דעם אָקאָרשטן שררה.

דיין גייסט פון ראַדיום־קוואַליטעט, געערטער מאַן, בלאַנקייעט
אַרום אין מיר, מיין דראַנג נאָך דיר, דיין מענטשלאַכקייט, דיין צויבער!
מיין האַר, אויב כ'האָב זיך קעגן וועמען פון דיין שיכט זאַזנאַיעט,
איז בלויז ווייל גייסטיק יענער איז א לאָמער, שטומער, טויבער.

פאַרוואָר: אויף קוראָפּאַטוועס האָב איך זיך ניט אויפגעכאָוועט;
געטרונקען, אויסער וואַסער, טיי, ציקאָריע — אפשר סליוויניק;
(מיין באָבע, צו פאַרקלעפּן טשאָלנט, האָט אויף וועג סקאַרבאָוון,
פאַר פענציק־ קוגל־ און פעטשאַ־היץ, בלויז „געגאַשט" אַן איוויניק);

און פופצן טעג אין שבט האָב איך געקראָגן טייטלען, באָקסער;
מיט וועלש און האָזנים זיך געשפּילט אין גריבל אַכט טעג פּסח —
איך בין אַ קינד פון פאָלק: מיין עולם איז אין יאָך ווי אָקסן
באַשטענדיק איינגעשפּאַנט — איך שעם זיך ניט, און ניט איך גרויס זיך.

איך ווייס: דיין ציל געווען איז לויטער שימללאָז, אָ פּירער!
און צאַרט ווי ס'איז אַ טובערויז, טולפּאַן, מימאָז, ראַנונקול —
ס'פאַרבעקן דאָך די פּיסקעס דיינע טאַטזאַכן רעגירער
און ס'ליכט פון דיין העלזען ווערט אין די הענט ביי זיי אַ טונקל.

דערלייזער דו און קאָלאָסאַלער וועלט צעטרייסלער,
דער לעצטער שפּראָץ פון צויבערוואַלד וואו ס'וואַקסן טאָן־טיטאַנען.
געווען אַמאָל אַ גרויזאַמער זעלבסטהערשנדיקער קייסער —
שוין אויך אַ מעשה פון „געווען, ניטאָ" וולאַדימיר איליטש לענין.

פ ר אָ צ ע ס י ע נ י י ן

די נאַטור איז נאַטירלאַך

[אַ דאַטשע מאַרשרוט]

דער הימל אַ געשטרייכלטער, די זון
מאַכט זיך אַ קאַרדינאַלע פּיסבאָד דערפון,

פאַרגייענדיק צונטער ווי אַ טראָט וואָס איכ׳ל
מיטן בלאָסן סערפ זילבערן זיין קנעבל.

קווינטיליאָנען מילבן פאַרשלונגען דעם טאָגשיין,
אויספלוס פון טאָגטוגנט, צופלוס פון אָוונטשיין.

בוימשטאַנג, געצוויג, און בלעטער־וואַרג
צערונדלט, צעקאַרבט, און אַראָפּ פון מאַרק.

ברויט־און־פּוטער בלימלאַך שאָקלען מיט
די גלעקלקעפּלאַך זאַנפט זעפּיריש, שאָקלען ניט.

אין איבערלויף, אין געאייל הויערן שטערן
איבער דעמערס טאַראַנטעלאַ פאָינטיליסטיש.
פון קוימענס האַלב־רואינירט מויל רויכערן
זיך דיאַגאָנאַל אַרויפּצו טרומנעס, ראַציאָנאַל און מיסטיש.

פינזלען, איינגעטונקען אין נייטראַלע פאַרבן,
טינטלען וואָלקולאַקן, שדים־סילועטן.
אויוונזשאַר, בליצלאָמפּשיין — פייערגאַרבן
פלעמלען גייסטעריש אין שויבן, קונקל־מונקלען פירועטן.

מעלקשעפל ביים טיר.
בילן פון אַ צויג, ליבידאָ־געיאָגט.
זי, אין גאָרן ביים געגרויזטן סעדלס פאָרטקע, זאָגט:
„דאָס זייט א י ר?“

פון דער ריטשקע דרענגט מיט אייזערנעם געדולד
קוואַקוואַקוואַ פון זשאַבעס.
נאַכט יאָכצט טאַלאַנטפול, אוממיטלבאַר אין קולט,
און שאָרכט אין שלעפעריקע שקראַבעס.

אין טוי אַ רויז
זשעברעט יעדן ברויז
דורך דער געהאָפטער קאָפּטע פון אַ מיידלשויס.

[אויף דער טעמע: „קיך־קנאים און לאָוועלאַס־לאָר“]

זינג מיר אַ ליד פון
מענעלאַך־זאַטע פאַרנאַכטן
פון גלידזועט
צו שעפּן מיט צעבערס

אויף אַלע מינוטן
אויסגעגאָסן צאָרן
פון בראַנדיקע רגעס
אין פלאַטער פון שעהן:
מיר זינג

זינג מיר אַן אורלויב
פון קישקע טיראַנען
פון ריינלייב
אויף ריינלייב פאַרמעסט

פון ווילן וואָס שעלמעט
רואיקן באַראָט
מיט טאָפּ־
און פאַן־בראָט:
מיר זינג

זינג מיר די באַנקראָטיק
איבערן לאַנגן שליאַך
פון זויף
און עראָטישע צופוץ־היכלים

פון מענטשלאַך געפעסזאָט
פילבאַר געפייניקטן
„צענזאָר נערוו" אויסראָט:
מיר זינג

זינג מיר אַ ליד פון מענעלאַך־זאַטע פארנאַכטן
פון ריינלייב אויף ריינלייב פאַרמעסט מיר זינג.

[ל י ד]

אַוואו און ווען איך זאָל ניט זיין
באַרוישט פון ניטזיין — ווי פארגאַפט
וואָלט איך דאַן יאָ, וואָלט איך דאַן ניין
פאַר קיומס שיינדלינג, קיומס האַפט

אַראָפּגענידערט אין זיינטייך
איינזאַפנדיק דעם אַראָמאַט
פון דעם פאַרפּליסניעטן וויוואַט
אַרטיקולירט אין בלומענרייך.

בלויז איינע דאָרט... ווען איך זאָל נאָר
דערנענטערן זיך צו איר גראָט
פאַרוועבט פון דאָרן, וויינריב, ראָר —
און איר אַליין — וואָלט איך זיין גאָט.

[א י נ צ י ד ע נ ט]

אַ צייט האָט ער זי ניט געזען;
און פּלוצים, זעט ער זי. ער זעט זי
(געקומען איז ער האַלב נאָך צען)
ווי ס'זעט אַ מאַן אַ ווייב בלויז. „ווענציע!

„איך האָב דאָך אייך געזאָגט איך קום ——
אנטשולדיקט, כ׳ל אוועקגיין—" „ס׳רעדט איר!
איר זייט אַ גאַסט ביי מיר!" אַ בלום
שטייט זי; צעבליטע די פּעטאַלן.
און ער טראַכט זיך: נו, גוט, פאַרפאַלן!
איך בין עקספּערט אין פּעטי־מעטי.

זי קעמט די האָר, און ער — ער קוקט
עטוואָס פאַרלאָרן. זי באַמערקט עס,
באַמערקט ווי אים אַ אַקסל צוקט,
און ווענדט זיך צו אים, „הערט, כאַלערטעס,

„ס׳טוט אייך וויי וואָס?" „יאָ, דער קאָפּ,
די פּיס, דאָס האַרץ; נאָר עס איז גאָרניט."
„איר זייט אַ גזלן! נעמט אַראָפּ
פון זיך די קליידער." „אַך, מען טאָר ניט!

„איר, וועציע, זייט פון אַלעמען
די שענסטע פרוי ס׳איך האָב געזען."
„אין אייך איז גרינג זיך צו פאַרליבן."
געקומען איז ער האַלב נאָך צען.
אוועקגעגאַנגען האַלב נאָך זיבן.

[פאָרוואָרט צו אַ שטימונג]

זיצנדיק דאָ־ווען אין פּאַרק באַצירט מיט אָסיען־חן
האָט מיך אָנגערירט די שיינקייט זיינע ביזן ביין.

בלעטער, קרייזן־רונדלענדיק, אַרום דעם שטאַם פון בוים
ששש—שעלעשטשען אומבאַוועגלאַך, אַ שעלעשטשע קוים.

געלנדיק, שטרעקט גראָזיק דין דעם דינעם האַלדז דאָס גראָז —
ניט אַ פּיפּס אַז וואו איז דאָ ס׳באַהעלטניש פון אַ האָז.

אין געצווייג פון שיטערן געוועלקטן בלעטערוווערק
בלייכט זיך אוים דער עכאָ פון אַ פויגלשן געצווערק.

ניאַניע. רוף. קינד. פּרעפּל. און די ניאַניע ווידעררופט
אין דער טערפּקער אַטמאָספער פון פּאַרקס אָקטאָבער לופט.

אווטאָמאָביל קאַוואַלקאַדעס שיבן דורך דעם שליאַך
גלייך ווי גאָרניט וואָלט פּאַסירט די מינדסטע אַסיען־זאַך.

און קיין זאַך פּאַסירט ניט אפשר, אויסער ס'מיין געביין
קלעפּט סקלעראָטיש צום געוועלק ארום אַן אָנשפּאַר־שטיין.

בלויז דער לעצטער איז באַוואָרנט קעגן שאַרפן טשוואַק
וואָס דער וועכטער טראָגט פּאַרביי־דאָ אויף אַ לאַנגן שטאָק.

[בדחן]

„לאָמיר זיין ווי די פייגל אין הימל“
איז איינע פון די אומצייליקע באַנאַלע שורות
וואָס קלישע דיכטער האָבן אָפט ליב צו באַנוצן.
אויב ניט בוכשטעבלאַך, טאָ אין אינהאַלט.
„לאָמיר זיין ווי די גראָזן אין די ווינטן“
איז ניט נאָר אַלט: עס איז ניט איבערצייגנדיק.
קיינער האָט ניט פעסטגעשטעלט אַז דער מעטאַבאָליזם
קאָן דאָס אונדז מאַכן דערגרייכן.
(אָפּגערעדט פון דעם צי וואָלט געלוינט זיך
פאַר אונדז מענטשן, פלייש און ביינער
אַרטעריעס און בלוט, דאָס אויסצופירן
ווען מיר זאָלן עס אפילו קאָנען.)
שוין צייט ניט איבערחזרן, שוין צייט פאַרגעסן
אַזאַ ליגנערישע שורה ווי אַ שטייגער
„לאָמיר זיין ווי די זאַרגלאָזע כמאַרעס!“
איך באַנוץ זיך מיט דער שורה
נאָר דערפאַר ווייל מיין פאַרלאַנג איז
ווי זיינע נודנע ברידער דעם אויסדרוק אָפּטווישן.
זאָלן די איינפאַכע אומפּרעטענציעזע פערזן דינען ....
פאַר דעם מין פּרעפערענץ־אויסדרוקס אומעלאָקווענטער מצבה.

[דער הונט]

די פּילקעס פליען הין־צוריק אין שפּיל פון קינד צו
קינד בעת די צייט האַלט מיך אין נענטער נענטער שטופּן
מיט אַן אַכזריותדיקער האַנט אין צוקונפט נעפּל,
צו עמיצן באַשטימט אומאיידל מיטן רוקן

שטיי איך. און עמיצער איז צ י י ט, פאַרשוועגדערישע —
ווײַ! אוי ווײַ! — „וצדקתך״, קאַרגע היפּאָקריטקע,
זי מאַכט פּילבאַנעס אין מײַן לעבן. אַן איר שטירצן
וואָלט איך במילא שוין דאָך ניט געהאַט קיין תיקון.

און צו דער צייט ווען קינדער שפּילן זיך אין פּילקעס
שפּילט אויף אין מיר די בובנע טויז. איך מאַן (כאָטש איידל
נאָר ניט צווײַדײַטיק) פון דער זון מײַן שײַן. דער הונט לויפט
שטום, רעזיגנירטערהייט, פּיס־צווישנדיק דעם ווײַדל.

און ווען עס שטומט אין מיר די מורא פאַר אַ פינצטער
וואָס טריפט דורך שויב ווי לעצטע טראָפּנס פון אַ זיפּ,
פאַרגינט ניט מײַן פּחדנות מאַנכן דינאַמיזם
אַנטפּלעקט אין מײַן געלעגערס צאַפּלדיקן סקריפּ.

דאָך זי, וואָס זעט אַליץ צו פונויבן, ז׳פּאַרט לבנה
צו וועמען ער, מיט אַגרעסיווער שפּראַך, אַן אַכט,
קומט בילנדיק — פאַרשווייגט — ביז ווייטערן אויסטענהן:
אַ הונט, ט׳ער האַווקען ווידער ווען אַנאַנדער נאַכט.

[„ווי דורך אַ קעפּל פון אַ נאָדל״]

לויזגעזוימט די קעשענע מיט דרויבלאַך ביים צוהאַפּט פון געוואַנט.
דער אַרבל פאַרווישט מיט פרויקעס כראָניש סטרעמפּל.
„קומסט פון חדר, פרויקע?״ — סאָסל צאַליעס איז פאַרגאַפּט
פון ליגנערישן ענטפער. „כ׳ל דיר שוין ביים טאַטן צושטעלן אַ לעמפּל.״

דעם אינגלס אומפארשפיליעט פאַלטעכן איז נאָטנווייז צעפּאָרן
(בייטאָג איז אין חדר אָנגעגאַנגען הייסער מסחר מיט קנעפּלאַך);
פאַרפלוסטערט און פאררויגט די לאַצן, דער גאַנצער פאָרנט זיינער
פון סאָסלס פיש, פון אירע קנישעס, אירע קרעפּלאַך.

ראַזעוואָלקע פאַלדעוועט אַרום די שבת פּיס רב צאַליעס;
און סאָסל, צאַלקעס ווייב און פּרויקעס מוטער,
פּוצט זיך אויס אין קאַצענעם בורנוס אין קלויז אריין צו גיין
און טרייבט פון הויז (ביז אויסנעמענס) דעם פּעטן קאָטער.

און מאָרגן רודעוועט שוין סאָסל צאַליעס אין קלייט.
פּרויקען נעמט דער רבי נעגען. רב צאַליע אין א רייזע בורקע
דעקט צוויי דריי דערפער מיט א טייסטער פאַרסאַליעטע פּיזיטלאַך.
אין אָוונט טאַסקעט אים אהיים דער בלינדער פליאָרקע.

דער סטעפּ איז ברייט. דער וועג איז לאַנג.
לאַנגער וועג. ברייטער סטעפּ.
אָ גאָט! די קלייט, דער איד, דער גוי, דאָס אינגל —
קריעה אויפן לאַץ; און אויפן ארבל, קרעפּ.

[מאַסקירטע שטימונג]

זאָלבע ערנלייט ווי מיר רבותי
שטעלן זיך מיט ווינציק־וואָס צופרידן
צי ס'איז די עליה צי די מרידה
אָט ז'דער וויין און לאָמיר מאַכן א כוסה!
אַלטע העלדנס טאַטן קליינע גרויסע
פּיבערן אין אונדזער בלוט גערודער
פון פאַרשידענעם פאַרמעסט: פאַרשידן
יעדנס ספּעציפיק — גענוג! עד־מתי?

רויז מיט שטעכלקעס פול, לאָזט זיך פּאַקן
בליציק ווען איר גלעט דעם סאַמעטראָזן

זיסן ריח: — אַ פּאַרוואָס איר עכו״ם
זאָל דער אָפּרוף שטענדיק זיין גערעגלט
פון זאַך „שיין קווער מיאוס״, „שטיל קווער העזה״?
— שיינע הענט דערגאַנצט מיינט שיינע נעגל

[ליבעדערקלער]

ניט לאָרבער
ניט רויזן אין צעבלום
קאָנען היילן אַ האַרץ־מאָנסון

מיין פריינט, איידעלע דו, זאָזוליע
אַה!

איך אַ אוקראַאינער פּעסטונעק
אַ מערב־באָדנדיקע זיניע דו

דערפאַר וואָס דיך ציט שטענדיק צו יאָדערדיקע זאַצן
האָב איך אין אָנזיכט פון אַלע געשפּרעכלאַכע „פּויקן און טאַצן״

געקאָנט דען אַנדערש ווי „אויסגיסן די באָד״
אויף אַ געגעבאַכטער ליבע, מיין געפּוידערט נעזל —
אין געבליאַקטן צוויט (ווער לאָרבער?
ווער רויז?) אַפילו ניט קיין גרעזל

[פליג, פערד און שטאָרך]

זיי האַנדלען מיט באַוועגונגען
מעכאַניקער געזונט אַן אייזן אַלע:
אויף פליגנפּאַפּיר, אויף ערד, אין לופטן

מאַכט דעם אויס אויב סענט־בעוו
האָט זיי פאַרזען אין די „מאָנטיקדיקע געשפּרעכן״?
מיט איין אויסנאַם זיינען צוויי
איינגעבירגערט אין „סיד״

אין אַ דאָרפישער סטאַניע
ביי דער קרעניצע
איבערן קלעפיקן פּאַפּיר
אויפן פענצטער געזימס

צו פאַרענדיקן אַ קאָנסטרוקציע:
די שקאַפּע ווערט זיך
קעגן די דערקיטשלעווע בייסערס
דעם הייסן מיטאָג

בויגנדיק איר נאַקן זייטנווייז
צו דעם עמערציער
טי ־ די ־ די ־ דאָם ־ טי ־ די

דער טאָג גענעצט
אין אָפּענטפער צו דער מוזיק
זיינע זוניקע ברעכנדיק פּיסקעס

[קאַוואַלעריאַ אורבאַנאַ]

שפּאַצירנדיק מיט דער פּיפּטער עוועניו
קנייפּט זיין בליק אויס מאַנעקענען
פּילט זיך דערשלאָגן
אין אָגשוי פון אַ וויטרינע מיט הינטלאַך

רוים־ניט־סטייענדיק
פון קוק־טור וואָרט און בילד געפילדער
באַדרויערט ס׳טאַבואירן
פון געטאָקטע קאַרניזן אין די לעצטע געבויען

ניין, ניין! ? יאָהאַן כריזאָסטאָמוס וואָלפגאַנג אַמאַדעאוס
קלינגט אַזוי אַגרעסיוו „פלײשיק" אין קאַרנעגי האָל
מחמת צוליב און איבער
דעם שפּעצערישן אָנשיקעניש אין דער זייט

[די צווייטע רעליגיאָזיטעט]

ווען טראַגעדיע לעבט איבער אַ מענטשן, לעבט זי אים איבער אין פּראָזע, נית אין פּאָעזיע. מר. טייפּלסדרעק, נרו יאיר, דער געטשמאָטשקעטער לעזער, קנייטשט דעם שטערן, לעקט איינצייטיק מיט אַ פּאַרקעלע אויס שפּינאַט פון צינערנעם שאַכטל, בלעטערט איינצייטיק אַ נישטיק ביכעלע, מיט נישטיקע אותיות. „ווי גייט געשעפט?" — „אַ דאַנק, נית צו פאַרזינדיקן. און באַנייך?" — „אַ דאַנק. דאָסזעלבע." — „באַווייבט?" — „יאָ." — „קינדער?" — „שייך זאָגן?" — „און לידער?" איך ווער איינגעשרומפּן פון דער פראַגע. נית שעמעוודיקערהייט, נאָר פון פאַרוויר. „לידער? ווער פרעגט זיך נאָך אויף זיי?" — „מיין ווייב וויל ווּיסן... זי איז מעסיק אינטעליגענט... פאָלגט נאָך דער נייסטער ליטעראַטור... נו, און קינדערלאַך וואַקסן אונטער... גייען אין לייב ניידוסעס שול..." — „שוין אַן אויפגעבויטע?" — „מע פּלאַנעוועט ערשט. אַ ביסל געלט פאַראַן." — לידער? „לייענט," זאָג איך, „צייטונגען אויף צו געפעלן. די טעפּ זידן דאָרט ביי זיי ווי די גזלנים. ווייזט אויס ס'קאָכטציך עפּעס אינוויינִיק." — „דער," זאָגט ער, „איז באַנאַל. דער, קאָן נית. דער, וויל נית. דער, האָט נית. דער — קאַסטרירט." — „וואָס ווילט איר, מאַרציפּאַנעם אונטער די ווערטער? גילדענע זייגערלאַך אין דער יויך פון געמיט?" און האַלטנדיק ביי קיך־ענינים פּאַרשטענדלאַך פאַרזעט מען נית דאָס ביסל אָפּפאַל אין צעבויגענעם עמער. „דאָרטן," גיט ער אַ מאַך מיט אַן אויגל, „בלייבן נית קיין אַביי'ס אומפאַרענטפערט. די מוזיק דאָרט מייזלט זיך. כשוף? אַ לעק נית. די כנופיות זיינען וואַנצנדיקע. איר פאַרשטייט. כ'מיין לידער."

ער מיינט לידער.

לידער זאָלן זינגען זאָלן הענגען זאָלן קלאַפּן זאָלן שמעכן זאָלן שפּילן
זאָלן שײַנען זאָלן שיסן זאָלן שפּאַסן זאָלן קוצקען זאָלן שמעקן
זאָלן קלינגען זאָלן זענגען זאָלן וועקן

לידער זײַנען מורא פאַרן טויט.
טרייסט בײַם לעבן.
אָנזאָג פון אַן אײַנגנמאַכט.
דער אײביק הערמעטישער פאַר־איצטיקט.
אַ קרוין דער אָנמאַכט.
אַ פײַג דעם צעשטערער.
דע־פּראָוואַנס פאַר די אומגעהײלטע וואונדן.
אַ פײערפונק קעגן דער קעלט פון קעלט.
אַ צאַצקע דער גאַל.

לידער ווי דראַבעס אויף שבת בײַ זײַ בלײַב עס——————————

II.

פאַר „וועלוועלען"

באַטראַכטונגען

וועו אַלץ וואָס איז לויבווערט וואָלט טאָן
זיין אין עבר
וואָלט עבר גענוגט; אָבער —
ווי דער אויסגוס פון אַ שטראָם
דעפינירט ניט אַלע מעגלאַכקייטן פון טייך,
יעדער וואַסער־צוג, אָנקניפּנדיק זיך מיטן הויפּטגוס,
איז אַ נייע שיינקייט, צוגעקומענער קאָליר, פרישער זין,
אַן אינדיווידואירטער רין־שליאַך,
אַן אָפּגלאַנץ פון פרישוואַסער
זיך אויסלייזנדיק אין טייכס נירן. און אין דעם שטעקט
אַ שפּאָגלדיקע נאָר־וואָס פון־דער־נאָדל לויב. פון סאַמע אָנהויב שוין
מוז איך מודה זיין,
אַריינפלעכטנדיק אומפּאָעטיש,
פאַרעלטערט אַפילו קעגן צוגענגלאַך פרוגישן,
פאַרגלייך און ווענד,
מיט ווייטיק אויסגעדונגענע האַלב־אמתן, לויט די אומשטענדן.

ווייל אַזוי איז דאָס גאַנצע לעבן. און פון זיינע אומפּאָעטישע לענדן
שפּרינגט וואונדער אַרויס פון אומוואונדערדיקע געוועבן,
אַ זעלטנהייט, אַ פאַרצייטיקער גאָלדענער שקל
אומשאַצבאַר אין אַנטיקוואַרס אויגן,
אַ רעגנבויגן אין אַ זומער נאָכמיטאָג,
נאָך גרייפּלדיקן רעגנס פאַרפלייצן די שפּאַרעס
פון פעלזן, און געוויטערן פאַרטאָפּיענדיק
גראָז הייכן און טאָלן — אַ לאָקנדע דערשיינונג
פון וואָס־ניט־איז ווערעם מאַניפעסטאַציע
פאַרוואַנדלט ערשטווייליקן תוהו אין כשוף־אָרדנונג
אָדער נאָרמע־געשפּילט אויף די קלאַווישן פון זמרדיקן כאַאָס.

ווייל אַזוי איז דאָס גאַנצע לעבן. און צו ווידערהאָלן, אַ יאָקל טאַאָס,
צוגעבן עפּעס צו דעם ווערט:

אונטערשטרייכן פּונקטן וועמעס וואַקלדיקע קאַטעגאָריעס
זיינען טעמפּ מיט היפּערנויז פון שפּראַך, געדאַנק,
וואו מיין איז אַריינגעשמוגלט צווישן רויזן
וואָס צוויטען הימלדיק אויף אייביק און אונדזערע
מיזערנע געשעענישן זיך קייטלענדיק אָן ציל.

ווייל אַזוי איז דאָס גאַנצע לעבן: וואונדערזאַם און סטאַביל,
אויסגעצערט און מיסבאַהאַנדלט, אומפּעשענעבל אין צעריסענע טראַנטעס
און אין בגדי־מלכות אויסגעפּוצט.

איך, אומפּערזענלאַכער מייסטער פון לעבן (וועמען עס דוצט),
רעגירנדיק אין מיין שוואַכן געזונטצושטאַנד,
פּאַרפּאַלגט, דערהויפּט, פון זיינע איראָנישע אָנצוהערענישן איבער
מיינע רגעס אָפּשטאַרבנדיק, מינוטן אָפּשטאַרבנדיק,
וואָכן און חדשים אויסרינענדיק אָן וואָס פּאַרא קענגשטעל
דורך יעדן אָטעמצוק און גלידנציק —

איך, מיסאינפאָרמירטער שלאַק, שווישפּילנדיק
אין דעם אומשטערבלאַכן בדחנס (מק״ק סטרעטפאָרד־אויף־אווואָן)
רעפּרעזענטאַציע פון דער גאַנצער וועלט אַלס בינע —

איך, דער אידישער מאַנעקען „פון לעבנס אימפּאָטענטער פּופּנשפּיל אין בינע“,
הוידענדיק זיך צווייגלמעסיק מיט בלאָז פון ווינט,
בעבענדיק אייזל־אַפּירמאַציע צו דער לייכטקייט פון דעם עול
און צושטים צו דעם קריך־און־שלעפּ־און־צי פון דער הליכה —

איך, נעבאַכדיקער זייפנבלאָז, צעיוירענע טפּה־סרוחה,
בייזהאַפּט אָפּהענטיק פון דעם פּאַטומס אויסגאַנג,
צעגערער,
שטאַמלער,
אין הינערפּלעט,
פּאַרטרויערט צי דערפּרייט — טרערנדיק,
אַזוי און אַנדערש מיט איין צאַק —

איך, מיסטיש אויבערשט פון רעליגיעזן שטייסל, פּיפּערנאָטער, באָק,
צוליב וועמען די זון ציט זיך פון איר פּיטערפּאַס,
געווערן וואָס ווערט צו ניט, אויסגעזייערט
אַ דאַנק דער צווייפּנימדיקער גאָט־און־מענטש אויפּפּאַסונג —

איך, פאַרקערפּערטער שפּאַן פון יאָך, מיט מורא פאַר פאַרמאַסונג
אין מיינע אַנטצינדענע אויגן וואָס נישטערן נאָך דעם יחידס שטעג,
אָפּקאָפּאַרייענדיק ס׳ביסל באַשערטע יאָרן
מיט פאַרוואוינטער טרייסטלאָזקייט
וואָס טאָטשעט יעדן פעסטטאָג־דיך —

איך, מענטש, האַלט אין קווייקלען זיך,
זוך אין צייטלויף מיין פריערן שפּעטער
פון יענער טונקעלער דעטערמינירונג
וואָס מיינע עלטערן האָבן פאַרפיקסירט
אין דער ליידנשאַפט־ירושה פון זייער גלות.

אָבער אַלע לויבווערטע זאַכן (איך נעם זיך אָן מיט מוט)
זיינען ניט דעם עברס. — טשיקאַוו: ע ב ר — וואו האָב איך צוערשט
געהערט, אָדער שקאָציש דערשנאַפּט דאָס וואָרט?
מיינט עס עפּעס פאַר מיר, אָפּגעזען פון מיין גיין,
אומזיכער ווי דאָס קומען,
מיין געדאַנק — די פינקלדיקע בליצן פון מיין מאַרך,
אָפּגעזען פון יענע סודותפולע, שלאַנקע סאַלוטירונגען
פון מיין בלוטס שוידערהאַפטן „ווי גייטס“ אין די נירן?
פון וואַנען וואָרצלט דער ביטערער,
פאַר מיר הוילער באַגריף פון דעם עבר?
איז ווען געווען „געווען“ אויסער, א ו י ס ע ר ה א ל ב מיר?
וואָס זיינען זיינע מאַגישע עפעקטן אויף מיר, אויב יאָ?
וועמען האָט ער פאַראונטערטעניקט,
וואָס זיינען זיינע געזעצן?
קלעפּ איך זיך דערצו? איז מיין פינגער, שטייף אַרום דער פּען,
געפורעמט צוליב עברס עפּעס אַן עצם קאַפּריז?
איז די האַנט וואָס אָפּ־ט און צו־ט איבערן פּאַפּיר

פֿאַרמירט, אומפֿאַרמירט
אין הסכם מיט אַ צייט־אַטאָם פֿון דעם עברס גרעלקייט?

ס׳איז דאָ, איך ווייס, אַ געוויסע „לעבעדיקע“ פֿעסטגעשטעלטקייט
מיט נויטווענדיקע שלוסן אין נאַטור־וויסנשאַפֿטן
וועגן דער הארבער פֿראַגע. איך קען די אַלע אָפּהאַנדלערישע,
וכוחהאַפֿטע דיספּוטן, און דאָך — איך,
ערשטער, אַנדערער און דריטער פֿריער אויסגערעכנט,
זאָג זיך אָפּ דערפֿון, פֿאַרוואָר.

און ד אָ ס, ניט נאָר ווייס איך, נייערט פּ י ל, ווי יאָר
פֿאַרגייט נאָך יאָר, גלייכצייטיק ריזלענדיק דורך אַלע געפֿעסן,
קאָנוואָלוציעס, שפּאַרונעס און שפּאַלטן,
דורך אַלע מגושם־מעטאַלן וואָס שטעלן מיך צונויף,
פּונקט ווי אַלע אַנדערע עלעמענטן, ניט ספּעציפֿירט דאָך אָנוועזנד,
אַזוי גענאַנטע, מיין באַגריף פֿון גערעכטיקייט,
עכטקייט
אַכטונג
שיינקייט
ווילן און ענערגיע
צוגעפּאַסטקייט און אַנשטענדיקייט
און אַלץ וואָס האָט צו טאָן דערמיט —
דאָס ווייס איך: אַז ע ב ר באַציט זיך אויף בבא־מעשׂות
באַשריבן אין ביכער פֿון חכמים
אויסגעשיילטע אין די פּעריאָדישע אויסברוכן פֿון צייטאַלטער
רעפּראָדוצירט פֿון יענע פּאַטאַ־זקנים
וועמעס רום איז געווען צו קלויבן זשמעניעס מענטשנשטויב,
אָפּגעשטעקט אין מוזייען, ביבליאָטעקן, מאַוזאָלייען,
פּאַרטענאָנס, קלויסטערס, רואינען פֿון אוראַלטע וואוינערטער.

דאָך איך — ערשטער, אַנדערער, דריטער
דאָ אַזוי אומסיסטעמאַטיש אָנגערעכנט,
הייב ניט אָן צו וויסן, פֿילן עס,
בין ניט ד ע ר פֿ ו ן, פּ י ל ווינציקער ע ס.

איך, שוידער־לײדנשאַפט גענעזונג פון א געוועקסלטן שאַך־און־מאַט־צוג,
איך האָב אויך פאַרזוכט צו בויען אויף שטײן מיט אונטערשלאַק פאַר ראַזרוכע,
איך האָב אויך צונויפגעזאַמלט שערבלאַך פון פאַרצײַטיקע וואַסערן,
און ציגל פון אייביקן פעלזשטיין,
און שוועבל פאַר ליכט און וואַרימקייט צילן,
און סמאָלע פאַר פלאַסטערוועגן, וואָס פאַרלייכטערן א צוטריט —
אויפצובויען מײַן טרוימלעבן, דאָך געוואָגט צו פאַרניכטן מײַן טרוים.

אזוי אייטלדיק צו באַשטעטיקן מײַן געוואָגטקייט, אין צייט און רוים,
בין איך, ווײַל מײַן פאַרלאַנג איז הויפּטזאַכלאַך
ל ע ב ן ו ו י ל ע ב ן א י ז ;
ניט צונויפצוליישן א געשעדיקטן רינג
פאַרשטשאָבעט, פאַרלאַמפּיטשעט פון אור-דורות,
מאַכן מײַן וויטאַליטעט אויפפלאַצן צום עכטסטן שוואַנגערפּונקט
אין א וועזן . . .
. . . .
וואָס האָט אויך געגלויבט . . . און אזוי ווײַטער —

וואָרן צו זויגן פון דעם עברם אייטער,
אָנקייטלענדיק זיך אין עברם ספּרוזשינעס
ווערט אַלגעמיינלאַך פאַרשטאַנען צו נעמען אין באַטראַכט די צוקונפט.
דאָך, פאַר אונדז איז לויבווערטיק בלויז דער א י צ ט ,
וואָס איז אונדזערער, בעת טייכן זינגען דאָס לעבן פון זייער איצטיקן שטראָם
און זייער מורמלענדיק ריזלען איבער מאָך, טשערעפּאַכע און שלייען
אין זייער א י צ ט , און א י צ ט איז דער נאָמען פון הימלען
אין דעם הויב פון בלוי ; און א י צ ט זינגט דער שניישטורעם
זײַן פרירנדיקסטן ווינטער־שיר ; פאַרשלינגט דער שלאַמבאַן
פאַרבייראַלנדיקע מאַטאָרן וועמעס גורל איז איילעניש פון ערגעץ ניט
אין ערגעץ ניט ; גלימצערט דער לאַנדשאַפט ווי א טויזנט־צענטנער דימענט
וועמעס רעמל איז די זון, פריש פון א לקוי־חמה.
א י צ ט איז פאַראַן בלויז א י צ ט און א י צ ט .

ניט אַלע לויבווערטן וואָס דער עבר שמיצט
אָפּ פון זיך אין טויבנשלאַק פון צוקונפט קאָנען צעטאַכליעווען

דעם א י צ ט אין וועלכן מיר זיצן אויף אַן אויסגעבעטעטער
גרינער קאַנאַפּע, מויל צו מויל און היפּט צו היפּט געהעפט,
מיט צונג וואָס ראַזשעט אין פאַרגעניגנס באַק,
באַרוישט אין אַלץ וואָס איז א י צ ט. מיר וועלן זיך, אגב,
צוריקציען אין אַמוזאַנט־באַזאָרגטער ליבשאַפט
איינער וועגן צווייטן אין דעם א י צ ט, א ו ן ד אַ ן,
אויפשטייגן געוואַשענע אין דער נאַכטס טרוימגענום,
צו באַגריסן אַ ניי אויפגעגאַנגענע זון.

דאָס ליד פון מיין שוואַרצן ברודער

ער איז געקומען צו מיר, מיין שוואַרצער ברודער;
זיין „הויז פון גאָט“ גרענעצט זיך
מיט אַן אַנאַבאַפּטיסט־אוהל
און אויבן פאַרקויפט מען שקלים פון פאַרהאַפטן מאַרקוס גאַרוועי.
איניינעם צאָלן זיי בסך־הכל
(שטוינט!)
ביי היינטיקן יקרות אויף לאָקאַלן
קאַרגע הונדערט אַ חודש
אין אַ פאַרוואָרפענעם עק לענאָקס עוועניו.

אַ געפלעקטע סמיכה פון אַ נדבה־זאַמלער
מיט אַ געפעלשטן אַדרעס פון אַ געפעלשטער „חברה“
האָט פאַרפעלט מיין האַרץ פון סקעפּטישער געניטקייט
זאָל זיך וואָרים אָפּרופן מיט אַ פּיזיטל, זילבערגעלט,
צי ניקל („געבן זי, מיין ווייסער ברודער, וויפל־ניט־איז.
אין אונדזער געמיינזאַמער תורה איז יעדער געשאַנק
אַ געשאַנק, דער גרעסטער ווי דער קלענסטער“).
ער האָט פאַרזוכט צו עטאַבלירן אונדזער ביידנס אידישקייט
מיט הייליקע ציטאַטן. אין די ווענט פון מיין הויז
האָט אָפּגעקלונגען מיט שיר־השירים. זיינע ליפּן:
„כרמי שלי לא נטרתי.“ מיין וואוילינגערישקייט:
„ישקני“ — אָבער מיין נבול־פּה האָט געקראָגן צוריקגעשמיסן,
און געלייטערט זיך באַהעפט מיט זיינע זינגעוודיקע ברוינע ליפּן:
ער האָט אויפגעכאַפּט — מנשיקות פיהו וכו'

ער איז געקומען צו מיר, צוערשט אַ שוואַרצע קראָ,
מיט שוואַרצע פּאות, שוואַרצער באָרד, און שוואַרצע אַפּלען,
מיין טונקל־הויטיקער ברודער. אָבער ווען זיין שוואַרצקייט
האָט צוריקגעוואונען ס'גלייכגעוויכט מיט מיין ווייסקייט
(אַלס סימבאָל בלויז, ווייל מיין הויט איז גאָר געשפּריינקלט)
האָט ער אָנגעהויבן, מיט דער באַסאָוועך שטים,

הללויהדיק
אזוי צו זאָגן:

„כ'וויל דיין ווייסע הויט פּאַרמעסטן מיט מיין ווייס געוויסן.
ניט קנאה פון דעם מערדערישן טונקל
לויערט אויף מיין ווייסן ברודער, דיר, נאָר ס'פליסן
פון דערזעלבער עטאַם־לאַווע אין אונדזער בלוט;
אונדזער עתיד טראָגט אויף זיך דעמזעלבן מום־קאַרבונקל,
אויףביידן גליט דער ברי פון שונאס רוט.
ניט שוין האָסטו קיין מגע־ומשא ניט מיט מיר
ווייל ס'איז אונדזער פאַרשיידנקייט הויט־טיף?
פאַלש מעג זיין די טינט, פאַלש איטלאַכס וואָרט אויף דעם פּאַפּיר
ווי הייליק־אמת ס'וועקסל איז פון אונדזער יחוס־בריוו.
אנונסטן דאָ אריינגעקומען אין א הויז
וואו געפלעקט איז אַלץ — דער לעבנס־שטייגער,
בליק אויף זאַכן — ווייס בלויז דער באַגריף פון זייער הויט;
און עקל האָט זיי אָנגעכאַפּט צו מיר ווי איך וואָלט זיין א ראַץ, א לויז;
כ'האָב (איך קלאָג זיך ניט) א רגע
פון גסיסה־צאַפּלען דאָן אין זיך אריינגעזויגט.
כ'בין זיי נאָענט, יענע: רייניק זייערע אָפּטרעטן,
טרייב די פערד ביי זיי אָן, שייער זייערע הינטערטירן;
מיין ווייב איז וועשנע דאָרט, פאַרבעט די בעטן,
קריגט דער באַלעבאָסטעס טראַנטעס — סואווענירן
אין צוגאָב צום מיזערנעם לוין. זיי דולדן אויך
מיין זון אַלס עלעוויטאָר־, באַן־, האָטעל־יונג; און מיין טאָכטער
טאַנצט אויס זייער ליידנשאַפט אין קאַבאַרע־סיגאַרנרויך
מיט ברוינער רעגונג פאַר א בונטער שמאָכטע...
... גענוג צינז געצאָלט דער שרץ־ניגער?
בין איך דערצו א איד, און פּרעפערירן גאָר 'קול' צו 'יד':
דזשעק דזשאָנסאָן ז'קיינמאָל ניט געווען מיין זיגער
און פלאָרענס מילס 'ניט איינגענומען האָט מיין בראָד'.
נאָר טאַמער קומט מיר אָן א גרוס פון ווייטע קאַנטן
וואו ס'ווידמעט זיך א חלוץ טריי דעם לאַנד פון שמן־זית
קומט מיר אויף אויך אפריקע מיט אירע וואַלד־גיגאַנטן,

טשערעט־כאַלופּקעס, פּוטערנים און שבת־ריטואַל־העויות.
איך בין צעצווייט: מיין גליק טראָגט אוים
אינסטינקט פון לאַנד וואו כ'בין געבאָרן,
זיך אָריענטירנדיק אויף פעל און עלפאַנטביין;
און ס'מאָנט אויך 'מילך און האָניק' אַן אינטואיטיווער אויפברויז
ווייל כ'בין ב ן ־ א ב ר ם, לויט פיל עלטערע לאָרן,
קעמפנדיק מיט אַפריקאַנער ווייסלען, יאַסלעס, ציין.
אויך דו ביסט ניט דערזעלבער ד ו ר ך וואָס פריער —
דיין גורל רינט בלויז אָפּ ג ע ש י כ ט ל א ך מיט אַן אַנדער פלוס:
מיר זיינען איין גוואַלדאָוונע וועזן בלויז מיט אַנדערשדיקע ריסן;
שוואַרץ מיין הויט — שוואַרץ אַמאָל דאָס האַרץ אין דיר,
און כדי מיר זאָלן ניט פאַרלירןביידע אונדזער עטאָס־מאָס
ווייל איך דיין ווייסע הויט פאַרמעסטן מיט מיין ווייס געוויסן——"

ער האָט גערעדט . . . און קלאָרעוודיק אַ פלעמעלע
איז אויפגעגאַנגען, הילנדיק אונדז ביידע:
איינער אַ געפּיטערט לעמעלע;
איינער, אַן עקדה.

די פּאַריזשער וועגן זיינען שאַ.
זיינען שאַ.
זיינען שטיל.

„פּאָכאָזשע."

ענלאַך די פּאַריזשער וועגן
זיינען שאַ מיט דעם גרויסן לאַרעמשאַ
קריגשאַ, קאַמפשאַ, ראַשראַששאַ.
ענלאַך זיינען די פּאַריזשער וועגן צו דעם גאַנג פון די מזלות
אויף די דרעמלענדיקע הימלען מיט דעם אָנלען, מיט דעם גלי,
מיט דעם פיינעם רונדן אָנלען, און געגלי
פון אַ פייערדיקן שאַ,
אַ געזאַלבטן, (און געבלוטיקט,) — אַ ניט גילטנדיקן שאַ.
רק אַ קירזשנער מאַכט אַ היטל,
און אַ רימער רייסט אַרויף דעם דאַשעק צו דעם לופטבאַלאָן.
ווערזשע פליט עס, ווערזשע פאָרגעט,
קירעוועט, מאַשטאַלערט,
שלייכט זיך אין דער נאַכט פאַרביי מזלות טויזנט ליכטיק אָנגעצונדן
און שלינגט אין האוועדיקן מיטנדרינען פאַסמעם אייביקייט אין לופטן
מיט אַ לונג וואָס איז צעלעכערט, מיט אַ לונג העט אָנגערירט?
רק אַ פופצן טויזנט פוס וואָס מיינט נאָך ניט אַז ס'איז צו הויך
הייבט זיך ערדענע השגה איבער ערד ווי אין אַ ספּאַזמע קוימענרויך
און ס'איז זיך פון אַ ניט־געווינטשטן גראַם — אַ פּחד! — גאָרניט אויסצוהיטן.
אויף די ליכטיקע און בלאָטיקע קליינשטעטלדיקע וועגן
פון דער גרויסער שטאָט פאַריזש וואָס האָט אַ שם
ווי סדום
ווי שכם
ווי אַ הינטערהויף מיט אָפּפאַל און אַ שניטל זונשיין צווישן צישנדיקע ווענס.
אונדזער וועלט איז נאָך ניט אַלט, און קיין באַשעפעניש אויף צוויי פיס
אויף פּאַריזשער וועגן וועט ניט גלויבן

א דראַכמע אַז זי'ז ניי.
ניט ניי, ניט אַלט, איז זי פאַרביי.
ווייל עס איז שאַ
שאַ
שאַ
(און כאַטש איך וויל ניט וויסן
פּונקט די מינוט אַז אַלע ליאַנדע האָפנונגען אין מיין געמיט פאַרימערט זיסן
לעבן אויס אַ קרובהשאַפט פון איינצלמענטש מיט אַ געוויסן הויז אין פאַרק,
אין פאַרק וואו כ'זע מאַרצאָווע סנאַסטן,
ב י י מ ע ר ווי מאַרצאָווע סנאַסטן
שטרעק איך זיך, און פּיפּס, און רוף, און ענטפער אַ צעכעסטן
שאַ! אויף די פאַריזשער וועגן
וואָס קומען מיר אַנטקעגן
און זעגן
מיך, און שיבן מיך, צעדראַלן מיך, וואוהין איך טו זיך נאָר אַ קער)
איך הער
דעם קלוויאיק פּוסיקן קוים־עבאָ פון פאַריזש באַרימטן פאַן.
דאָס האַרץ איז אים פאַרגאַן
אין איבערדריסיק שלימען טע.
ביי אָווידן, דער הייד. דער דיכטער — ביים פאַריזשער מאַלאַרמע.
שפּריינקל אונדז דעם אָוונט אויס מיט אויסגעשטערנטע מתנות.
זאָל מיין צונג ניט זיין געשטרויכלט מיט לעסטער און מיט שפּאָט.
איך וויל אַזוי דערלאַנגען מיט מיין אייזהאַרץ אַלע מענטשלאַכע אמונות.
איך גאָר אַזוי פאַרבלאָנדזשען אויב אַפילו ניט אומיסטן אין דעם היכל פון
א ווערטפול כאָטש ווי קליינעם גאָט.

ווער טשאַדעט מיר פאַרביי דער נאָז מיט אפּיקורסישע געדאַנקען
און זוכט ביי מיר אין דמיון זיך אַ נעסט פאַר אַן עמפּירישן באַנעם פון וועלט?
איך שטאַרב פון הונגער און פון דאָרשט ביי מיר די צונג טוט קליאַקנען.
כ'גיי ממש ווי אַ שאַגע ליכט אין ווינט אויס פון דער האַרבער קעלט.
נאָר ניט אָפּטרעטן די פאַריזשער וועגן,
די בערלינער, ווינער, ווי בראָדווייער וועגן,
די שטראָזן וואו עס שלייכט זיך שעמעוודיק אַ ניי געשטאַלט פון לעצטן
מאָדע אַנשטאַלט פלינק געטראָגן.

איך וועל זיך פלוצים ווי פארווירט אין שא אין זייערן צעיאָגן
און ס׳וועט ביי מיינע טריפענדיקע פאָלעס אין פארבלאָטיקטן געשפּאָט
זיך נאָכשלעפּן, אויך אין וואנזין, א לאנג שוין ניט דערקענטער גאָט.
(און כאָטש איך וויל ניט געבן
קיינעם גאָרניט פון מיין מיזאם זיין, וועל איך פארוועבן,
אפשר וועל איך גאָר פארוועבן אין פאריזשער וועגן שא
אַן אָטעמצוג, א הער, א הויכעלע, א קוק, א דראנג, א פּא
וואָס זאָל שוין קאָנען בײַשטיין אַלע קינפטיקע מהומות פון שיקזאַלס אויסראָט.
און דאָרט, און דאן וועט צו מיר לאשטשען זיך פון ביימער, גרעזלאך,
זשאווער שטיקלאך פאר מיין טיר, און בראך אויף די פארלאָזטע שטעגלאך
א לאנג שוין אנערקענטער, אויסגעדינטער, אַלטער אייביק יונגער גאָט.)
די פאריזשער —— אָבער כ׳שטרעב זיך ווענדן צו אַן אַנדער שטעג.
בלויז זיין מיט דריבנע ערשט ארויסגעשפּראָצטע גרעזלאך
פּילט מיך אַן מיט פארגעניגן אַן א ברעג.
זונטיק. זון.
מאָנטיק. מאָן.
רוען זונטיק?
מאָנטיק טאָן.
אויבן פּליט א פּישיק פאָרמיקער באַלאָן.
גרעזלאך נייערט וויסן ניט פון זונטיק, מיטוואָך, פרייטיק,
וויסן בלויז פון בליען, וואקסן, ווערן צייטיק
און פארגיין
אַן עמיצנס א שטילן קרעכץ, א הויכן וויין.
און אויף וועגן פון פאריזש, און ענלאך גרויסע שטעט
גייט מען אום אויף וואָלקנקראצער קאָפּפאריסן, לייענט מען בלעטער, ווער —
א זשורנאַל, א בוך צי א פּאמפלעט.
און אין די וואוין־ פאבריק־ קאנטאָר־סטראשידלעס איז פארשטיינערט א געבאָט
אַז דו זאָלסט מער, מער ניט גלויבן אין א היידן־ אָדער וואָסער אַנדער גאָט.
און דער טשאָקנדסטער באווייז איז אין פּאמפלעט, בוך, צי זשורנאַל, אָדער
אין דער צייטונג. שרייבט די פלימאשין:
„דער אַלטער גלויבן האָט מער שוין, שוין ניט דעם מינדנסטן אורזין.“
שרייבן שרייבט זי עס גאַנץ ריכטיק מיט איר שווימענדן באראָט
אויף די הימלען פון מלאָכים, ביי דער שוועל פון יעדנס גאָט.

אך! דער פֿאָן;
דאָס האַרץ דאָס אַלטערטימלאַכע איז אים פֿאַרגאַן
און ס׳ווייסט ניט ווער וואו זיינע איבערפֿוילטע ביינער וואַרטן אויף דעם
שופר־של־משיח
ווען צייט וועט זיך אויסלעבן ביז צום לעצטן דאַטום אין דעם לעצטן לוח.
(און פֿאַר מיר, וואָס וויל ניט איצט פֿאַרלייגן
אַ האָפֿנונגל אויף ווייטער שפּעטער וואָסער קינפֿטיקייט
ווייל כ׳בין צופֿרידן מיט דעם איצט, און שוין, אָן תנאים,
שיינט מיין שטיקל גראָזיק שטחל
אַזוי אַנגענעם, און ליב אַז כ׳זע אָן אין דעם קינדער־קאַראַהאָד
וואָס טאָפּטשעט זיך ביים אומפֿאַרגרויזטן בידנע אָפּגעלושעט וועלדל
דעם צאַרטן אָנווייז־פֿינגער פֿון נאַטור דעם גאָט.)
איך שפּאַן, און איבער מיר די לופֿטמאַשין.
וואוהין?
וואוהין פֿאַרמעסט זיך איר הויך ריטמדיק געשווים און מיין גנעשטרויבלטער
פּוסטראַט?
איר מאַשינאַווע מאָטאָר און מיין האַרצפּולס זיינען אינם שאַ און שטיל
פֿאַרמאָסטן בלויז צו גאָט־צו און צו גאָט.

פֿאַר אַ בלאַסער פּאָווע

ל

(ערגעץ: איינמאָל: און ס'איז געשען —
אין אַ לאַנד וואָס ליגט צווישן אַ הויכער „פֿאַרענהייט"־
וואַרימקייט און אומגעמאָסטענע, אומגעהויער היציקע געהירן —)

גרונט באַשאָטן מיט אַש־פּלאַנצן.
אַסטראַלע כימערן.

— דאָרט שפּרייט זיך אַ גרויסער פֿייער־ים מיט פֿלאַמען־פּאַליעס,
האַלט אין איין אומאויפהערלאַכן זידן פֿון אייביקן געבערן.

(אַש־פּלאַנצן
היציקע געהירן
אַסטראַלע כימערן)

צינגל־פֿלעמלאַך בלעזלען אויף שוים־פֿאַנטאַנען
רויכיקע וואַסער־וואָלן אין אַ לאַנד וואו עס שפּרייט זיך
אַ גרויסער פֿייער־ים.

אַ ציטערדיקער קרענקלאַכער שטראַל
צאַנקט
צאַנקט
ביים ברעג פֿון פֿייער־ים
און יעדער בלעזל־שוים וואָס שפּרודלט אויף אין אַ פֿאָנטאַן־ווירוואַר־קאַראַהאָד
פֿון שוים־בלעזלאַך און אַש־פּלאַנצן־גירלאַנדן פֿאַרטרענקט אויף אַ ווײַלע אַלע
אַסטראַלע כימערן.

אָ, צופֿעליקער גאַסט פֿון זעלטענעם לאַנד
(ערגעץ: איינמאָל: און
ס'איז געשען)

וואָס האָט מיר אויסגעטראָגן מיין „פּאַרענהייט״־וואַרימקייט אין צעגליטן מאַרך־בליי.

מיין סיביל
מיין פּייער־ים טויב

ברעכסט אַרויס פון שפּרייענדיקן שוים
בלעזלדיקע גירלאַנדן
אַוועק פון די אַש־פּלאַנצן
דורך די אַסטראַלע כימערן

ביז דו דערפּילסט זיך פריי פריי הויך
הויך איבער די לופט־קנוילן פון פייער ים
— סיביל
מיין שוים־שפּרייענדיקע טויב.

3

שווער באַלאָדענע שיפן מיט צימרינג אונדזערע שפּיצנעגל צו ברוינען. ווייַן אין צינערנע לאָגלען פאַר אונדזער פייַן־זיסער נאַכטס סודותדיק געריכט. אַ הערבאַריום מיט סם־גראָזן — אונדזערע אָטעמס צוקנדיק דעם הויך פון אייביקע טרוימען: שווער באַלאָדענע שיפן

(פון וויַיטן ברעג שלאָגט צו אַ דעליריעזער
היציקער שירה־געזאַנג
שלאָגט צו אַ ציטערדיקער קרענקלאַכער שטראַל
און עס ענטפערט אָפּ די סירען פון שיף
די האָפנונג ווערט ליכטיקער און די האַרץ־
[פּייער־ים]־וואַלן שלאָגן האַסטיקער
באַנגער)
(— אַך די ליכטיקע האָפנונג.
— אַך
דאָס האַסטיקע באַגערנדיקע בענקעניש)

זעגלען איבער די פּאַליעס־טרעפּ פון פייער־ים
זעגלען מיט פּילפּאַכע פאַרבן פון פּאַוועק. זעגלען מיט שווער באַלאָדענע טריט. סוויש־סווישן איבער גלאַטע פּליסיקע טעפּיכער פון פייער־ים. זעגלען

ברענגען היילונג פֿאַר דיר
צימעריקער קרענקלאַכער זון־נימב
פֿאַר דיר
מיין סיביל
מיין פֿייער־ים טויב.

ג

(דער קראַנקער שטראַל ציטערט אָפּ ביי דיינע עקסטאַטישע פּיס
סיביל)

ס'קלינגען אָפּ קלאַנגען

(ערגעץ)

גלאָקן־קלאַנגען

(איינמאָל)

טומאָה־קלאַנגען אין אַ לאַנד וואו ס'איז געשען

(רו־קלאַנגען).
— דער ציטערדיקער שטראַל האָט פֿאַרלאָזט שוין די אַסטראַלע
בימערן. עס וואַכן אויף פֿאַר זיינע קרישטאָלענע אויגן די גרונטן צעבליטע
מיט אַש־פּלאַנצן אין לאַנד
(אין אַ לאַנד וואָס ליגט צווישן אַ הויכער „פֿאַרענ־
הייט"־ווארימקייט און אומגעמאָסטענע, אומגעהויער היציקע געהירן —)

סיביל מיינע
שוים־שפּרייענדיקע טויב

פֿון די שוים־פֿאָנטאַנען — צינגל־פֿלעמלאַך בלעזלען רויכיקע וואַסער־וואַלן
אין אַ לאַנד וואו עס שפּרייט זיך אַ גרויסער פֿייער־ים
—און דער ציטערדיקער
קרענקלאַכער שטראַל

צאַנקט
צאַנקט
איינזאַם ביים ברעג פון פייער־ים און יעדער
בלעזל־שוים וואָס שפּרודלט אויף אין אַ פאַנטאַן טאַנצט ווילד
סיביל־גלייך
סיביל—

קראַנקע
ציטערדיקע סיביל.
— אָ, צופעליקער גאַסט פון זעלטענעם לאַנד
(ערגעץ: איינמאָל
און ס'איז געשען)
וואָס האָט אויסגעלייזט דיך
ציטערדיקע
שוים־שפּרייענדיקע סיביל
און מיך
דעם

קרענקלאַכן
קרענקלאַכן
ציטערדיקן
ציטערדיקן
זון־נימב
מיין סיביל מיט אויגן ווי אַש־פלאַנצן ביינאַכט
אין שאָטנלאַנד פון דערהיצטן מאַרך
מיין שטילע קרענקלאַכע טויב
ווי אַ זעגל וואָס גליטשט זיך
אין גרויסער פלאַמיקער געפאַר
צום ברעג פון מיין וואַנזין־לאַנד
אין די רוישיקע בלעזלענדיקע וואַסערן
פון „פאַרענהייט"־פייער־ים.

(ברעכסט אַרויס שפּרייענדיק פון
שוים־בלעזלדיקע גירלאַנדן
אַוועק פון די אָפּגעבליטע אַש־פלאַנצן
דורך אַסטראַלע בימערן

ביז דו דערפילסט זיך פריי פריי הויך הויך איבער די לופט־קנוילן פון —)

— ערגעץ: איינמאָל: און ס'איז געשען
— אין אַ לאַנד וואו אַ ציטערדיקער קרענקלאַכער שטראַל
צאַנקט
צאַנקט

סיביל
אָטעם־פאַרכאַפּנדיקער
פאַרווירנדיקער אָנבליק פון מיין סיביל־טויב.

פ ר י ל י נ ג ־ אָ ד ע: אַ פּ אַ ר ז ו ד

PAPYRUS
Spring . . . .
Too long . . . .
Gongula . . . .
—*Pound*

געווען זיינען זיי
צוויי
און דער שניי.

געמאַכט אַ סוף דערפון
האָט די זון
—גאָטה

אַך דער שניי———
אַך די זון———

די צייט איז אַ פּראָיעקטירט זומערדיקע.
טל־ומטר סעזאָן.
דער בעז בליט באַלד, באַלד.

מ׳קאָן שוין הערן די שוועלבאַלאַך ווי זיי —
זאָלן מיר זאָגן, שטעלן אָן די העלדזלאַך?
פּיפּסן, פּישטשען — זינגען, זינגען זיי יעדנפאַלס ניט.

וואָס נאָך אַ שטייגער:
אַריינוואַרפן אַ פּאָר ווערטער וועגן ביימער אין אַלגעמיין?
די מענטשהייט אין אַגלאָמעראַט,
באַניי?

פּאָרלאַך געליבטע קאָנען אַלנפאַלס ניט שאָדן.
אָבער דאָס האָט מער צו טאָן מיט אומעסטעטישן נאַש
ווי מיט אַנשטענדיקן דעקאָראַטיוון פּאַרדייען.

וואָס נאָך: —
דערוויל ז'דער שניי צעגאַנגען.
די זון פאַרגאַנגען. לעבלאָך די לופט.
קאַלטלאָך טאַקע אויף אַן אמת.
צו שווערן אַז ס'ברעכט די ביינער, אַזאַ ביטערע קעלט.

און דאָס, מיט אייער גאַלאַנטער דערלויבניש,
איז אַ פאַרזוך אויף אַ פרילינג אָדע.

וואָס, געפעלט אייך ניט?

אהאַ, איר מיינט אַז דער קאָדעקס פון אָלימפּישן מפּרעט
איז ווי־אַרום פאַרלעצט: אַמווייניקסטן זיינען
פאַראַן שטשערבאַלאַך אין געזאַנג־אינסטרומענטס שאַרף —

אייך קומען אויפן זין
שידנערליי באַרימטע געדיכטן פון סעזאָן —
זיינע טעג,
זיינע נעכט —
(לידערשע, ביכלדיקע)

(איר ווייסט, איך אַליין טראַכט אָפּטמאָל פון דער רייכקייט פון דער צייט
וואָס דיכטער, אַלע צוזאַמען, האָבן געמאַכט פון אַלע פרילינגס אין ראַנישן,
פראַנקן, פעזאָס, לעיס, רובלס, מאַרקן, יענעס, דאָלערס, פונטן)

וואָס, געפעלט אייך טאַקע איינמאָל פאַר אַלעמאָל נ י ט?

מיר פערזענלאָך, ווי אַמאָל.
אַזוינאַזוי.
ס'געוועגדט זיך וואָס איר מיינט.
וואוהין איר צילט.
וואָס איר באַצוועקט, פאַרלאַנגט און ווילט.

(דער גראַם איז מער עכאַלאַליע ווי עכטער פרילינג־כעך)

דאָך, זעט. פֿאַרגעסט אָן אַלץ. געדענקט
בלויז איין זאַך: פ ר י ל י נ ג מיינט פֿראָיעקטירטער זומער.
ווי אַלט — פֿאַרט, וואָרהאַפֿט, פֿרילינג־פּליסיקייט פֿאַרשוועכט
יבשה; געמיט פֿון פֿרילינג—קומער.

אַ קימה־לן:
יבשה (רעאַלגאַר און גראַפֿיט);
גרענאַדין דרינגט שטופּנווייז אַריין אין צווייט.
ערשט תמוז ברעכט אויף העלפֿט דעם פּורפּור־ברוין סעזאָן.

האָט פֿרילינג שטאַנדהאַפֿטיק געמאַכט דעם דיכטער־מין
צי שטאַמט זיין רענאָמע פֿון זיי?
ווער איז עלטער: ה ו ן
צי אַ י י?

צו נעמען דיכטערשן רעוואַנש:
דער הימל איז פֿון זאַקסיש־בלוי —
לאָמיר אים באַזינגען דאַדאַאיסטיש, אומגענוי
אין סטאַנסן אַפֿריקאַז־אַראַנזש!

פֿרילינג ז׳אויך דער אָנהייב פֿונם סוף:
גינגאָלד גילט נישט ווען ס׳איז נישט פֿאַרמעשט
(אַ גראַם־מעטאַל): אַ ד ר ו י ף
און ר ע ש ט.

דער לעצטער סטאַנס פֿאַררעדט
די ציין, קאָנצענטרירנדיק זיך בלויז
אויף גאָלד־מעש: ד ו ר כ ו י ס
ר אַ נ ע ט.

פֿרילינג קאָן אויך הייסן פּסחדיקע מצה וועלכע (גראַמיק: וואָס)
ווערט אין שמאַלץ געפּרעגלט. אויך — אַ בורעק־קעזל.
צוליב קאָנטראַסט, נעמט: (אַלאַן פּאָ) אַ ווינטער־נאָז
און (איילין פּאָ) אַ פֿרילינג־נעזל.

אין פרילינג חמץ־רייך:
צימרינג אין די קיכלאַך,
זאַפרען אין די חלות —
אַלע מיידלאַך ווערן כלות;
ל"ג בעומר גיט קוראַזש פאַר נייע א י כ ל אַ ך
(פון אַלעם לאָזט זיך אויס אַ טייך).

אָבער טייטשן פרילינג ד ו ר ך פרילינג
איז ניט פּאָעטיש: בילדער־בלאַס און אָנונג־אָרעם.
וואָס איז פרילינג? מינדסט גרעזל וואָס קאַלופּעט זיך אַרויס
פון דער (גראַמיק) מוטערערד־שויס,
אַ גרעלער רויער פויזנדיקער וואָרעם —
ד אָ ס איז פרילינג. דאָס איז ב אַ ל ד פרילינג.

געמיטלאַך לויזער אָפּצאַ פון אָפּצאַס
פון דערוואַקסענע, פון קינדער אויף דער גאַס;
הנאָהדיקער בליק וואָס שניידט אַוועק אַ היפּשלאַך רייפטל הימל
און שלינגט עס, מיט האַרץ־סובסטאַנץ געווירצט שטאָט קימל;
ווען געפיל־אינדן פאַרפלייצן דעם פויל־מער־פוילערשווערנדן געדאַנק,
גענעזנדיק די חושים, בלויז שכל־הישר עטוואָס קראַנק,
אָנגעפּוישט (ערשטווייליק—ווינטער) מיט פאַרלאַנג פאַרלאַנג פאַרלאַנג
ד אָ ס איז פרילינג. דאָס איז שוין אַ פ ש ר פרילינג.

די נאַטור, מויללאָזע, רעדט מיט שענסטער שפּראַך
און מיר, צונג־באַשאָנקענע, זשליאָקען, כליעפּטשען, ציען
אַלע אירע זאַפטן (לאָמיר פילן ווי צו קניען
אין דער פרייד). פלוצים, אַ צעשמוך און אַ צעלאַך
זיך גיט אין פנים אונדז — ו ו ע ר? — זון. גיי, מאַך
עפּעס מיט איר! ווען ניט די ערד זיך מיען
זאָל פאַר אונדז וואָלטן מיר געברענט ביז טליען
גענומען אַשיק — שטויב — אויס. נייערט ווען די זאַך
מיט זון־בראָט הייבט אָן ווערן ערנסט, קומט
די ערד, ראַטונעק אונדזערער, און מאַכט קלאָר
דורך רזין־דרזין איר: „מיין זון, מיין א י נ ג ל י נ ג ־

טאָכטער, — טאַקע דאָ־און־דאָרט רינט זאַפט, זומט
אונטער אַ געוווידמעניש, פאַרבן פלעקן זיך, נ אָ ר:
דאָס איז פּרילינג. אינגאַנצן ל י א ד ע פּרילינג.״

און אויפן שניי איז אַ ליכטיקער רחמנות.

און די זון טוקט זיך אין מיאַזמע.

און דעם פּאָרל וואָס פאַרלירט זיך דעם פאַרנאַכט
אין סקעלעטאָנישן גאָרטן, אָט דעם וואונדעראַלגעמיינלאַכן סעזאָן
פון וועלכן מיר שמועסן דאָ

(און עמיצער וועט אים נאָך ממש באַזינגען,
לייגן ריטמיש־גראַמענדיקע פערזנקרענץ
צו זיינע ווינטערפים אין זומערקאָפּ)

יאָגט דער צוציק־פּרילינג נאָך מיט פלענציע־פליסיקייט
לונגען־אָנטצינדונג לופט —
אין בעסטן פאַל, מיט הייראַט־דריזן לויזע צו פאַרקרעמפּעווען.

און ד אָ ס איז פּרילינג.
און ד אָ ס, מיט אייער מיטלייד און באַוואונדערונג
א י ז ע ר ש ט פ ר י ל י נ ג.

קליינע אַנטאָלאָגיע

די גאָלדענע קו האַטאַר

אונדז שיפּיעט ניט דער ריינסטער געלער מעטאַל:
מיר האָבן פרייד, און מורא, און קינדער,
די אייטערס אויפגעדראָלן מיט ריינסטער קראַפט פון מילך
צוכט און שטאַרקע ווערטער „פאַר אונדזער קיום."
ליבע מוטער ! גאָלדן קועלע ! שטאָלצע ערדאַ ! זעליגע מאַיאַ —

משה רבנום
רעטערנס
פּאַטערס
אַבעליסקן־פעניקס לאַנדס בלענדיקע האַטאַר!

דער טויט פונם געשפּרעך — דער קאָמענטאַר פונם געשפּרעך

און יענע וואָס האָבן זיך ניט געוואָלט פאַרלאָזן אויף נסים
שטוצן אום מיט אויסגעמאַרכטע קעפּ אין ליסינעס.

Ia Orana Maria

געלזיכטיקע מרים, שפּיצניפּלדיקע, קלעפּיקע אייגלאַך
מיט אַקסלען פאַר יויזלען אַ בענקל —
אין שענקל
טאָג טעגלאַך.

אויף וויפל איך וויים

זיינען מיר די מידע איבונגען פון טעכניש אומגעניטע יענער.
און אַלץ נאָך צווישטשערט פויגל. און זאַלב לינדערט.

דער ראַנטשאַר

אַ טאָפּ געליישט.
צעבראָכן אַ טאָפּ.
אָ! טשערעפּעס גדיינען אונטער פּלויטן

שווימען אום אין דער אייגענער בלוט־יויך.

ראַנדאָ

—

ניט אזא טאַנץ, די מימאָזע. ניט זי מיינט מען.
דער געלער רמאי, שקיעה. „מימאָזע, זיי געזונט."

טויבן, ריטער, טעלעגראַפדראָטן, זשאַברעס

ווי ווייעט דער אונטערשלאַק פון שפּענצער. גאָלדענע עפּאָלעטן. און די פּיש דרעליעוועט אַן אַראַפּניק. שטאָלצער פערד צום רייטן. אָך! די יונגע טייבאַלאַך רימענדלאַך און בענדלאַך — שפּאָרן קלינגען, אָן קלאַנג אָבער. „ליוליו קינד, זלזול־טראָפּן, פאַר־ און אויס־ און איבערמישטע, ריז און כניאָק און כליסט און רויז."

דרויסן ניט. אין הויז בקויז

לאווע. לאוואליר. ליולקע, לענדן.
ליובע, לאָמיר זיך פאַרלענדן.
Mendin'. Tendin'. Never endin'.

אָט די אַלע ביכער

אויף הובליעווען, שניצן און טעסען.
מוטערמילך אָפּטמאָל ניט ווינציקער שעדלאַך.
ווי קאָן מען שפּילן אויף אָפענע פיר טייז?

גאַלוואַניזאַציע

איך אין קליידערוואַרג.
מיר אין חדר.
אין הויז.
דורך די פענצטער סאָפּען צענער העקער ביי דער נייער בוי.

אַלץ געהילט אין שטויב.

סעזאָן

אַט די געלע בלעטער אויפגעלייזט. דאָס האַקמעסער: קלינגל אין האַנט
און הענטל אין דער לעגענדע פון מאַלעריי.

ציצעראָן

רייד ווי געפּרעגלט אין פּוטער. און באַלד ווי אין שמאַלץ. טשיקאַווע
פּרעגצייכנס פּלאַצן אויף אין אויסרוף.
רעטאָריק פאַרוואַשט פאַרווישט די רוימער.
דליבעט מיט אַ פינגער אַ טוריסט וועלקע וואָפנע אין דעם קאָליזיי.

מיר גייען אום שפּאַצירנדיק איבערן פאָרנאָס

דער וועבטער קנאַקט וועלשענע נים
און קוקט אויף אייערע קרעדענצן: „חשובער ה׳ גרונם? קיינמאָל ניט געהערט.“
זאַמען מיר זיך עטוואָס לענגער
שפּאַרנדיק אים אריין אין דלאָניע שורות.
אָן אָפּגעשטשאָבעט געצל טאַנצט אום מיט אויגן פון אַ בלאָזן
און נודיעט מיט אַ וועגוסמעסיקן מאָטיוו,
מאָטיוו פון ווענוס, אַ צענגאָרסעטע, מיט פּלאַבע פּיס.

דער קלימפּער ביי דער קליינערם פּיס

דער אָפּרים פון אַ ליאָנדן קלימפּער: — מיידל, דיינע ציצן
שוויצן.

אונדזערע קינדער

אונדזערע טראָפּן קאָנקורירן מיט דעם טויטלאַכסטן ליקער.

טוגנט

וואָס ריצנאייל פאַרן מאָגן.
איר קינדס האַנטגלעט פאַר אַן אָפּגענאַרטער פרוי.
אַלע אַלע יאָגן
זיך נאָך דעם אַזוי.

שעלמישער וואונק

אַמאָל געזען ווי אַ בויערי־מענטש קוקט אויף אַ פענצטער אין לאָמבאַרד. פידל. פעלדגלעזער. אַ פּאָר זייגערלאַך מיחושדיקע. נאָך און נאָך. אַ שאַכטל ט׳זיך געשטיקט מיט אַן אימפּאָטענטן פּיסטאָלעט.

ד ע ר ו ו י נ ט

[אנטקעגנגעשטעלט דער צייט, איז געדעכעניש. דאָס וואָס מיר זיינען געווען, און דאָס וואָס מיר זיינען, פאַרוועבט די צייט אין איין געדיכט שטיק געוועב. אָבער די קאָנטינואיטעט פון געשעענישן איז פאַלש. נעמען מיר אָן אַז מיר האָבן אַן אידענטיטעט, מוזן מיר, אין באַצוג צו צייט, אָנווענדן די עמאָציאָנעלע דערפאַרונג פון געדעכעניש, כאָטש געדעכעניש קלעפּט צונויף גיכער, איידער ס'פאַראייניקט עפּיזאָד פון איין רגע צו עפּיזאָד פון דער צווייטער, אפילו פון נאָכפאָלגנדיקער. וואָס מיר קריגן אַזוינאָך איז אַ קניפּל פון צעפּיצלטע פראַגמענטן. דער געזאַמל פון אַזאַ קניפּל, ביסטו, בין איך, זיינען מיר אַלע. דעם מענטשנס לעצטער מיטל זיך צו אידענטיפיצירן ווען ער פילט אַז ער אַנטלייזט זיך אין אייביקן שטראָם, אין דער אייביקער צערונענקייט, איז זיך צו דערינערן אַז דאָס בלאָס־אויפגעכאַפּטע, כאָטש עס איז ווי שטויב אין ווינט, איז דאָס העכסט נאָענטע צו דעם „ה כ ל“. (פון „הבל“ ביז „הכל“ איז דער באַטרעף ח"י.) די אייביקע רואינע פון דער עקזיסטענץ צעפאַלט זיך במילא. זאָל כאָטש דער אינדיווויד זיך ראַטעווען אין זיין אָפּשפּיגלען זיך אין דעם קאַלאַמוטנעם שטראָם פון לעבן, אין פיזישער דערפאַרונג, און אין די געזאַמלטע טראַדיציעס פון דער קונסט: דער אייביקייט, וואָס בליאַקעוועט ניט אין באַגריף, כאָטש דער פיזישער אורטייל איז אַזוי פאַרגענגלאַך.

*

די נאַטור, ערקלערט אונדז אַ געלערנטער, איז אַ היעראַרכישע אָרגאַניזאַציע פון גאַנץ־טיילווייזע סטרוקטורן; נאַטור איז דערפאַרונג, און דער חילוק צווישן גשמיות און רוחניות, קערפּער און גייסט, קומט פון דעם אַנאַליז פון דערפאַרונג: די דיפערענצירנדיקע קאָנצעפּציעס פון פיזיק און פסיכאָלאָגיע זיינען גיכער די אינטעלעקטועלע געבויען ווי סמנים פון עקזיסטירנדיקע „ענטיטעטן“, אַזעלכע ווי „פיזישע אָביעקטן“ און „געדאַנקלאַכע צושטאַנדן“; אַלע שיכותן זיינען אינערלאַכע און אַזוינאָך זיינען זיי טיילן און גאַנצקייטן דעטערמינאַטיוו און דעטערמינירנדיק; נאַטירלאַכע דערשיינונגען זיינען שטענדיק אַן אַנטוויקל פון אַזעלכע גאַנץ־טיילווייזע סטרוקטורן, און דערפאַר קאָנען אַלע פּראָצעסן פון טויש פאַרשטאַנען ווערן ווי דער פאַסיר פון גאַנצקייטן אינערלאַך דעטערמינירט.

*

זינט די כחות וואָס מיר קענען אַמבעסטן, אונדזערע אייגענע באַוואוסטזיניקע דערפאַרונגען, זיינען קאָנדיצירט פון געדעכע־

ניש, און אָפּערירן דורך אַבזיכט, און זינט, דורך וויסנשאַפטלאַכן באַגרינד, איז ניט געדעכעניש ווי ניט פאַרשטעלונגקראַפט באַמערקבאַר אין דער ניטאָרגאַנישער וועלט, קאָנען ניט דאָס לעבן און ניט דער געדאַנק באַטראַכט ווערן ווי פונקציעס פון דער אָרגאַנישער וועלט, און ניט אַז זיי שטאַמען ארויס פון דער ניטאָרגאַנישער וועלט.]

דער אַלטער זיצט אויף דער פּיציניע־באַנק.
זיין צעפּליקטער טלית־קטן באַמבלט זיך
מיט צעוויטע ציצות.
איין אַרבל ביי אים אויפגעשפּיליעט,
און דער מאַנקעט איז ניט געמאַך
ווי ער שטופּט טאַביקע אין נאָזלאָך
נאָך נאָזלאָך מיט געברוינטע פינגער.
איין אויג פאַרמאַכט, דאָס צווייטע האַלב־צעעפנט:
ביידע שאָטענען זיך אין געדיכטן ברעמענמאָך,
פּלאָנטער־טאַרטשענדיקער באָרד און וואָנסן.

דער טאָג איז כמורנע און אים שלעפערט.

וואָס פּאַראַ מעטאַמאָרפאָזן סומנע
טוישן זיינע וואונדערוויסע איבער־חלומות,
רייצן זיינע פּלויאַיקע רעאַקציעס אין טוזליק.
זיין ווערק, אַ לעבן ניט דערפאָרן,
און די געזאַנגען אין אים שטאַרבן אָפּ צוביסלאַך.

בעת ער זיצט אַזוי אומכמורנע
קוים גערירט פון פּאָפּעליאַטן טאָג,
דערחלומט ער זיין רעשטל אָפּשטאַרב,
דערשטומט זיין לעצטן, באַלד־שוין־לעצטן זאָג.

פאָרנט ברוינען זיך דעם צווינטערס בערגלאָך.
אַקטיוו־פּאַסיווע בליקן קריכן אום אויף זיי.
אין טייך דאָ ביי דער קרעטשמע

קאַלט אַ גוי אַ חזיר:
אַלע קווישקעס פון דעם אייביק
האָבן זיך אין אויער אָפּגעשטעלט,
געמישט מיט דעם האַראַ־קירי רויש
פון ביימערצווייגן, בלעטער.

אַ זאַלבע איין־אַליינקייט, קומט אויס,
האַלט וואַך דאָ ביי דעם קרעטשמעטויער
וואו ס׳שפּאַנט אויס פערד אַ זיך מיט איבערמאָס
דערקיטשליוו־צלמדיקער פויער.

אָקאָרשט איז ער, דער אַלטער, דאָ אַרומגעגאַנגען
אין פינצטערניש פון ישובס ווילדע קלאַנגען
ברוין־און־גרוי אום מיטנוואָך,
ווייס־און־שוואַרץ אום שבת:
דער וואַלדגאָט האָט אים ניט באַשווערט
— ער איז אַ איד —
און אין זיינע פאות ניט געפלאָכטן
גראָזסימבאָלן פון אַ ליד:
די מירטן זיינען שוין פאַרגעלט
ווי מיטנטייך דער גאָלדענער שאַוואַר:
געוועז איז אַלץ געדולד אין יאָך:
אים אויסגעדרעליעוועט האָט צער.

ער זיצט און שטופּט זיך טאַביקע אין נאָז
בעת די גרעזלאַך וויאַנען פאַר די אויגן.
ממש אויסמענטש איז ער.
ער נעמט זיך פּלוצים צום אַרומשניידן די נעגל
און נישטערט נאָך אַן עדות
אין אַ פאַרפוילטן פּרוטיק.
טעסנדיק דעם פוילן קערפּער פונם וואַלגערהעלצל
פילט ער שטילן אויפוואַך דאָ ביי זיך אין פּעלצל.
שטילער ווערט דער גאַנג פון ריטשקע.
די ביימער אויף די בערגלאַך — דיק צעשאָטנט.

אין אַ נאַס פּיציניעווינקל וואַלגערט זיך
אַ קרעטשמע־שכור ווילד פֿאַרפּאַפּט.
מנחה, מעריב אָפּגעדרעפּעשירט אין הימל.
אַ ביסן, אַ טרונק דעם אינגעווייד.
ער שלאָפט.

אויב איך האָב אים באַגעגנט פֿריער,
וועל איך אים שוין מער ניט באַגעגענען.
האָב איך זיך פֿריער געלאָזט געגאַרן —
לויערן שוין ניט די לאַפּעס פֿון מינדסטן געגאַר.
האַלט ער מיך מיט וואָס, מיט קאַלטענעס
אין באָרד, מיט לאָקן אין די פּאות?
מיינע צווייגן זיינען שווערער ווי די פֿרוכט;
פֿון צווייגן וואָגיקער דער שטאַם.

גרויסער אַלטער הערמעטישער שלאָס —
ווייַן פֿונעם צאַפּן טרינקט די זון:
פֿאַררויטלטע מיידלשע באַק.

די לופֿט אָטעמט מיט דעם קורצן האַרצשלאָג
פֿונעם אַלטן. ניט טרייב מיך, אַלטער,
פֿון זיך מיט דיינע ברעמען פֿון פֿעלזמאָך.
אַלע וואָס קומען מיר אַנטקעגן מיט „גאָטהעלף"
וואָלטן זיין שאָטנס פֿון דיין שאָטן,
דיין לעצטער, באַלד־שוין־לעצטער פֿאַרצווייפֿל.

— גרויסער דונערבליץ געהיימטער בוים —

דו צווייגסט זיך גאַנץ געלאַסן.
מיין פֿלעכטריטל אין שפּינוועב פֿון דיין שאָטן.

אין אַ בערגלס גרינעם טעלער ליגן
קומט דער נעגל־פֿאַרסקאַרוזלעטער צאַפּ
מיט די קאַלטענעס אין באָרד. די קופּערנע זון
פֿיבערט אין זיינע שלשלת־געפֿלאָכטענע הערנער.

װען טאָג הייבט אָן פּאַרמאָלן פּעלערן
און פּאַרליישן שטיקלאַך אָפּגעלושעטע קאָלירן
רוקן פינגער זיך אַרויס פון בערגלס װעלדל,
פינגער פון פאַרשפּינװעבטע שאָטנס,
ביז אַ זיסער טראָפּן פונם הימל
װאַשט אַרום דעם אַלטן
פון זיין אויסערלאַכן שימל.
די האַרטהייסע הענט ביי אים מיט בייזן מאָך
געל,
געל װי אַמבער אין דעם זונגעשפּיגל.
נו, גוט. זאָל זיין איין־אַליין דאָס טראַכטן
פון דעם יאַדעשליװן באָק
װי טיוטקע־ציגן פּאָכן איבער אים
מיט זייערע עקלאַך, װי ער ליגט אויסגעצויגן,
דער אַלטער. דער װינט קילט אים
ס׳פאַרמאַכטע אויג, צעװייט די שטעכלקעס
פון באָרד אים, און מיידט אויס
די בורשטינענע הערנער. דאָס װעלדל, געבשמימט,
פאַרזייט די מוטנעקייט פון טייך מיט װערבע־בערעלאַך.

אָקאָרשט האָבן די צװייגן זייערע אָרעמס געהויבן
אין פירװאָרף דעם מינדסטן דורך־ און פאַרבייגייער.
אָט ערשט, זאָג איך. איצט אומשפּראָצן בליטן,
אייגלאַך אויף גלייך, צעעפנט, פאַרמאַכט,
און דער ברודנער מאָך ליישט זיך טרויעריק
פון פעלז אָפּ. מיט דעם געקאַלטנס פּעט בלוט
האָט זיך די ריקע אָנגעטרונקען
און זינגט באַזויפן קאָמישע שאַנסאָנס
פון אָפּגעהאַקטע װאָדעװילן.
דער שניי װעט אים קילן
מיט שטורמישן אָרגאַזם
בעת דאָרטן אין דעם מירטנבוימס נעסט
װעט דער אַלטער ליגן מיט צעריטשעטע לייב
און זיך קראַצן פון אומפּלויט אין עליזיע.

אַ ביסן, אַ טרונק דעם אײנגעװײד.
ער שלאָפֿט.

גײען מיר מיטן װעג צו בית־לחם
זאָל דער װעג אונדז זײַן גאָר גרינג.
װאָגיק זאָל דאָרט זײַן דער אַנקער —
מקריב זײַענדיק אַלצדינג.

אונדזער אַלטער ט׳אונדז באַגעגענען
מיט מלכות־ברױט, מיט גאַסטיק זאַלץ.
זײַנע פּלײצעס, היפּש געקאָרטשעט,
האָבן שױן פֿאַרטראָגן אַלץ.

אונדזער האָפֿנונג װעט אונדז שפּרײטן
פֿרישן לאָרבער פֿאַר די פֿיס.
אונדזער גלױבן װעט פֿאַרנײען
דעם סכנהדיקסטן ריס.

— מקריב זײַענדיק אַלצדינג
טרעטן מיר בית־לחמס טראָט.
װער עס װיל און װער עס װיל ניט
גלײַכט זײַן שאָטן אױס מיט גאָט.

דער הונט איז דאָ דעם באָק אָקאָרשט פֿאַרבײַגעגאַנגען.
די זון האָט דאָ געצערטלט
דעם געבילטן װי דעם בילער.
עפּעס האָט געמוזט פֿאַרשעמען דעם קודלאַטן
װי ער איז זיך פֿאַרגאַנגען אין אַ װאָי אַ שטילן

(װאָסזשע האָט פּאַסירט מיט דעם קודלאַטן
װי ער גאָגט זיך מיט אַ װאָי אַ שטילן?)

דער באָק צעלאָזט זיך אױף די צאַפּנפּיס,
דריגעט קוידערש זײַנע באָקנפּיס,

בוצקעט מיט די אַמבער הערנער
אין דעם שאָטן פונם אַלטן
— נאָר דער הונט ניט וואַוקעט מער:
זיין וואָי וועט באַלד אויפוועקן
אַלע טויטע אויפן צווינטער,
וואו אַ שכור, שליים־באַקלעפּט, מיטן דער פּיציניע.

דער הונט איז דאָ דעם באָק אָקאָרשט פאַרבייגעגאַנגען.

אָך די אויגן הינטישע
און ציגענע חלומות.
זונליכט שייט זיי אָפּ
מיט רויטע עפּלם אָפּשיי.
די בערגלאַך דעקט צו
אַ געשטרייפטער נעפּל,
די אויגן ציגענע —
דעם אַלטנס ברעמען, וויעס.
דער הונט איז דאָ דעם באָק
אָקאָרשט פאַרבייגעגאַנגען.

דער הונט
איז דאָ
דעם באָק
פאַרבייגעגאַנגען ווי די זון האָט שטיל געשיינט
מיט ליאַנדע אויגן פון אַ פּאָפּעליאַטן טאָג.
דער אַלטער חלומט דאָ זיין אָפּשטאַרב
אין דעם וואָי פון הונט. דער באָק
פאַרשטומט זיין לעצטן, באַלד־שוין־לעצטן זאָג.

דער
הונט איז
דאָ דעם באָק
פאַרבייגעגאַנגען
און איז זיך פאַרגאַנגען

אין אַ וואַי אַ ביטער שטילן.
די שאַרפּע אַמבער האַק פון זון האָט זיך אַראָפּגעלאָזט
אויף הונט און באַק מיט רויטע ריקעס בילן.
אַ, גאָלדענע קאָנצעפּציעס פון שווערמוט
געהילט אין הימל!
נאָך זיינען ניט אין בראָך געפּיצלט
אייערע ווינטיקעברילן.

טייבל,
בלויז פון דיר וואָלט איך געקלערט אפילו בעתן מבול.

קילער צויבער פון געפּליאַמטער זון:
כ'זאָג זיך וואַיניק אָפּ דערפון.

— וואָס אַ שטייגער וויל אַ ציגל?
שטיין ביים טייכל,
הייבן ס'עקל,
בלעקען,
קוקן אין שפּיגל?

—אין זאַלבער איין־אַליינקייט
איז דער האָריזאָנט געצירקלט ריין:
דער טייך איז ניט קיין גאָלע וואַקס,
דאָס וועלדל ניט דורכוים קיין שטיין.

קריך, קריך דו אַלטער מיט די בליקן דיינע
צו מיין טייבל
דורכן שייבל.
— איר ווערק — אַ לעבן ערשט אַרויסצומפּאָרן
און די געזאַנגען אין איר שפּרודלען אויף
צוביסלאַך: זי לויפט, אַ ליכטיקע,
אַ שוויטקע, אין דעם העלן טאָג,
און חלומט אוים די אַרבער פון דעם אַלטנס חלום
אויף די ליפּן אירע, די גבורה
פון דעם ערשטן קרעפּטיק זיסן זאָג.

— אַקאַרשט איז ווער דאָ דורכגעגאַנגען
אין שאָטן פון פאַרהאַנגענע פּאָרטיערן
און ווער האָט שטיל געפּליסטערט
ווי דער באָק איז מיט די נימפן
נאָענט דאָ אַוועק אין וועלדל:
די מירטן גלאָריע־גרין
ווי מיטנטייך דער יונגינקער שאַוואַר.

— זאָל איך ברייען אַז דו ביסט דער שענסטער פּאָדים
אין געפלעכט פון צער?
דו געבליאַקטער אומוועדט
פון די לעבערלאַכע שאָטנס,
דיינע אומגעזייטקייטן
זיינען אַלע פינצטערע מערכות בייז געראָטן.

אויך די זון ווערט מיד פון קרייזן
ארום דעם אַלטן און דעם באָק.
אַ רויזל האָט אַ וויי געטאָן אין ווינט
און באַטראַכט לבנהס ערשטן צאָק.

וואָס פאַרא מעטאַמאָרפאָזן סומנע
טוישן רעגן אויס אויף שניי!
מיינע ליבע אָנטיירוויזן,
ס'רייסט מיר ס'האַרץ אויף זיי.

פּאָרנט ברעקלען זיך די בערגלאַך
אין דעם אַלטנס טונקלען קוק.
בענקען בענקען אַלע צוויגלאַך
נאָך דעם לעק פון מיאוסטן שנוק.

—אַ קליאָמפּע שניי אין שווער געפּאַפּטן הימל.
ווי לאַנג, מיין אַלטער באָק, איז דאָ אַרויסצוקוקן
היטנדיק דעם נודנעם פּרוזדור
צו דיין נודנעם אויסלייז —

קום קריק, נשמה לערקייט פון די אוממאַכט אינזלען,
אפילו ניט מער ווי צו שטופּן טאַביקע
אין נאָזלאָך נאָך נאָזלאָך
מיט געברוינטע פינגער
און טוישן וואונדערווייסע איבער־חלומות
אַ דאַנק ווי סומנע אַ מעטאַמאָרפאָז?

איינס:
זאָל איך טיילן מיט דער קו
וואָס קומט צום וואַסער טרינקען
אַלדי ווייטגענג פונם גלויבן,
אַלדי אַפּנויגן פון ווען?
איך וויים פון איר צווייפאַכיק לעבן:
אין שטאַל, און דאָ ביים ברעג.
אונדזערע געהעלפטע גייסטער ווימלען
אין דעם עראָטיקאָן פון בערגלאַך,
אונדזערע פים קומען גאַנץ נאָענט
צו דעם בוימס געצוויִיג
ווען די רייפע הענגען פרוכטבאַלאָדן
ווי וועלטן פון געשמאַק און אַנריר.
אַז מיר שלייכן זיך אַריבער
דעם געצווינטערטן האַלב־שטח
וואַרפט מיין לעבן אוים פון זיך
שאָטנס פון טיטאַניק פחד,
און זי — דעם אָפּפאַל פון האַדיוולע
געמעלה־גרהט קו־געדולדיק.

איינס:
עקסטאַז אין אונדזער ווען:
פון לעבן, און פון טויט. איינס:
פאַרגאַנצט: און לושעט זיך
דער קאַלב גאַנץ מאַגערלאַך אוועק
פון אירע אויפגעדראָלטע אייטערס,
פילט זי ווי דאָס חיות לושעט אָפּ פון איר.

דער אַלטער זיצט ווי זיינע בליקן
דרעליעווען פון אונדז אַף אונדזערס,
מיט ליידנשאַפטלאַך גלייכגילט
זשעברעט ער דעם פּאַפּעליאַטן טאָג:
באַוועג אָן געמיט,
שטילקייט אָן אַ נאָג.
נאָר איינס — און אָפּגעזונדערט:
ווי די איינצלשטאַמען פון דעם טייכס שאַוואַר
פלעכטן זיך מיזערנע אונדזערע פריידן
צוזאַמען מיט דעם אַלטנס צער.

— קאַסאַקע מאַכט אַן אויגל אונדז אַ סקיצע פון דער לבנה

אַ זויבערער דער פּאַטריאַרך
איז הילפלאָז קעגן מינדסטן שאָרך

און שטערן
טויבע שפּילקעקעפּלאַך צירן אויס דעם הימל אין אוזאָרן

שאָטנס צום טייך
פּולסירן פון דיביימער אויף די בערגלאַך
אַרום צווינטער
איז פּיטש פּינצטער

דער באָק איז וואו אַנטרונען
אונדזער גאַסט איז ווענוס
אין די טונקעלע באַטקעלאַך
פלעכטן זיך אין פלאַקס ווערעטענעס

גייט אַ פייערל אויס אין שפּיצבוים
אַ גליוואָרעם נאָכגעשפּירט
פון דעטעקטיוו לבנה

די באַערדיקטע שפּאַרן זיך נאַזנדיק
אין די ערדענע בעטן

זידלען זיך אַדורך אויף אייביק לשון
טויט־קאָנקרעטן

אין צירקל פון דער איינאַויג בלינדער נאַכט
לייגן זיך אוים טאַפּעצירטע מעזשעס
דאָ־זשע וועבט זיך אַ געוועב
שוין פון אָנהויב מיט מערעזשעס

— איבערנאַכט פאַלט וואו אַ צווייג אַראָפּ.
דער ווינט צעבלאָזט דאָס מעשענע פייער
פון דעם פירמאַמענט.
אין איין שטייפוועזן
ציען זעמדלאַך זיך צונויף.
קאָן דער אַלטער זיינע זעאונגען אויסלייזן
אין די יסורים פון דעם לעצטן
באַלד — גאָר־לעצטן לייב־אויפציטער?
דער בעזים ליגט ביים שוועל אין ליכטצאַנק
ווי אַ — — — ניטגוטער
און לויערט אויף דעם שוועלס פאַרמעסט
מיט יעדן עכאָ פון דעם טאָגס געטראָט.
אַלץ איז איצט שוין אויפגעשטיגן
אויף דעם חושכס עשאַפאָט.

איצטער זיינען שוין די געטער
גאַנץ געמיטלאַך בוכהאַלטאָרן:
פירן לומינירטע קאָנטעס
אויף אַ שפּראַך פון אַלטע לאָרן.

און דער באָק איז בלויז פאַרטאַיעט,
און דער אַלטער איז פאַרשטאַרט
און דער ווינט שפּאַנט אום אויף אויסגעצערטע באָקנפּיס
און קייקלט מיטן וועג ווי קוילן שוואַרצע בובקעס.
די באַדימענטענע הייזער
שורשען, שאָרכן אין די ווינטיקע הוליאַנקעס

און זאָגן ניט אַרויס דאָס וואָרט
פון אינטריגירנדיקן סוד.
די ווערטער סקיצירן זיי אין פאַרעוועט סימבאָלן
ביזן געשווינטן ווינטס געמאַך
ווערט ווי אייטער אויפגעדראָלן
און שפּאַלט פאַנאַנדער דעם גאַנצן הימלשן גאַרניטער.
מיין טייבל שלאָפט,
נאָר ניט אַ אויג טוט צו דער היטער.
געשטאַלטן פון פּאָפּעליאַטן טאָג
פאַרוואַנדלען זיך אין ווינט־שטויב,
אין אַ קויט
וועמען ס'קאָן שוין ניט דערקברן
אוואָרעם אָנזאָג־צוויט.

*

וועמען וואָלט געדאַכט זיך אַז זיין דעמבענע לוסט
וועט צעפּלינדערן די גרויקייט פון די יאָרן?
איידער ס'וועט דער טויט אים אָנזאָגן די בשורה
פאַרכלינעט ער,
פאַרקייכט ער זיך פון נאַכטווינטס צאָרן.

מיין קיילאַכדיקער פּלאַטשיקער שפּאַן
(זאָגט די זון)
ווערט פאַרגעטערט פון דער עוואָלוציע.
רעדוצירנדיק זיך צום אָנבליק פון לבנה
פירט דער הונט אוים אויפן באָק
אַ מזלות־עקזעקוציע.

ביים שער פון מיין לאַזורנע היכל
סקולפּטירט מיכאל מלאָך (מיקעלאַנגעלאָ)
דינאַמישע געשעעניש, געטלאָך אין פאַרנעם,
עסטעטיזירנדיק דעם צודעק, און דעם דנאָ.

עקסטאַז פאַררינגלט אַלע אויפּנעם־טויערן
דורך וועלכע עס שפּרייזט אַדורך דער טיגער,
שווימט דורך דאָס זילבערפישל, —
פאַרצערט צו ווערן אין מויל פון זיגער.

טאָמער קומט אויף אַ פאַרדאַכט
אַז פייער איז דער אייביק־סימן פונם פירמאַמענט,
זיינען אַלע שייטערהויפנס
שוין אויף קויל פאַרברענט.

רק דער אַלטער אויף דער באַנק
מיט קאַלאַמוטנעם קוק צום האָריזאָנט
קאָנטעסטירט איצט יעדן אייביק
וואָס ניט קיין הייליקשריפט דערמאָנט.

דין זיין קול אין האַלדז אים כריפּעט,
יעדער גליד אין אומבאַוועג;
גרוים די נאַכט אים אין זיין אומטאַט,
אומגעציילטע זיינע טעג;
און דער וועג וואָס פירט פאַרויס אים
פלעכט זיין ריקווערטיקן שטעג.

ס׳שטראָמט דער טייך מיט פולן אָטעם,
באַיקעם וואַריאירט דער ווינט;
אַ מוטער ווערט זיך די נאַכט קווײנקלען
געבן אירע בריסט דעם קינד.

מיין פּנים איז אין רויטע פלאַמע
(שעמט זיך ניט די זון פאַרטרויען)
ווייל דער אַלטער איז דער עדות
פון באַקס געלאַף און הינטיש וואָיען.

שווערער איז שוין דער לבנה
אין איר מאַטלאַכן דערשרעק

ווי די נאַכט פּליקט, צופּט די וואָלקנס
פון איר נאַקעטקייט אַוועק.

און דעם אַלטנס פּנים שמייכלט
טויזנט און איין יאָר געקנייטשט
אין איין מאָמענט פאַרהאַפּט
אין איין טרער באַהעפט.
אַ געשריי וועלבט זיך
ווי אַ בריק פון ווינט צום טייך
אויפבּרויזנדיק דעם אַלטנס קליבעס.
די פּרוכט אויף די צווייגן
הודזשען מיט סאַק
און קרייציקע פלאַכן
צעווירען די בערגלאַך.
די ווערים געפינען
דעם וועג צו די טרומנעס.
אין ברוסטקאַסטן ביים אַלטן
שווימט אום צעלאָזטער בליי.
מתנה־געבער און צינז־איינמאָנער
קומען און גייען.
יעדער פּאָטשאַטאַק ראַטשקעוועט זיך
אַריין אין אַן אָדיעזנע.
דער טויזנטפיסיקער שריט
דירעקטירט פעלערהאַפט זיין אַנטענע
און דער זשאַבעס אייער
זינקען אין ווינטיקן שטראָם.
אַ פליגל פון אַ נאַכטפויגל
צילט צו אַ פרעמדער נעסט
און אינטריגירנדיקע ווינטפּעדים
פאַרוועבן געלקייט אין דער גרוי.
די קעלט פאַרקלויצעט
מאַראָזשענע פון ברעגשוים.

דער באָק האָט זיך צעטאַנצט,
דער באָק איז הייסגעבאָדן;

דעם אַלטנס טיר איז אויפֿן ריגל,
און פֿאַרהאַקט די לאָדן.

דער באָק פֿאַררייסט די שאָפנפים
און לאָזט זיך אין אַ רקוד;
דער אַלטער שיקט זיין האַנט אַוועק
אין הימל נאָך אַ תקון.

זיין אומרו שווינגט טאַהער־טאַהין —
דער זייגער שלאָגט באַלד דרייצן;
דער באָק איז צייטלאָז: דער אוראַלטער
האָט אים נאָכגעלאָזט די לייצן.

*

דער טייך איז ניט דער קרעטשמעם שרעק.
דער ווינט שפּרייט דושנע טעפּיכער אונטער באָקנפּים.
דער ווינט אין געפֿלעכט פֿון אויסגעפּרואוווטע צווייגן.
די סוקעוואַטעביימער זיינען יאַדעשליווע מיט דעם ווינטצוג.
אַוואָרע לייכט דאָסמאָל צו דעם זשום פֿון קילע שפּריגלאַך.
דער אָפּפֿלוס פֿון די וועלן מיט פֿרישן שיין געפּליאַמט.
די בערג צעגרינען קאַלאַמוטנע אין מיסטישן מינימום פֿון זון.
דער אַלטער, אַ דינאַמאָ באַווירקנדיק פּאָעטישע אַקסעסואַרן.
די פֿעדערלאַפּע קעמט דעם באָקס צעקוטשמעט בערדל.
אַ געזאַלצטער ריח צעפּרעסט דעם טיול פֿון נעפּל.
איך האַם אַריינצוברעננגען פֿונקענשפּריצן פֿונם שמידס קוזניע.
מיט דער שוואַכקייט פֿון מיין ריטם צעשטער איך דעם פֿאַרקאָרקעוועטן
גיפֿט אין מיין פֿולסירנדיק האַרץ.
כ'זינג דעם אויפֿשטאַנד און די וואַכקייט פֿון דעם אַלטנס קאָרטשעם.
דער טייך אַקאָמפּאַנירט דעם מורמל פֿון זיין שטיל געבעט.
אַוואָרעם שיין פֿליט גיך און גרינג איבער זיין קאָפּ.
דאָ האָבן זיך תכליתים וועגן געוואַרימט:
איצט טשיקאַוו קאָנטראַסטירט מיט אָפּשניצלאַך טעאָ־לאָר.

דער אַלטער און דער באָק
אין צירקל פון אַ צווינטערבוים.
דער טייך, פּורפּור אויפגעבערעט
מיט דעם פּורפּור פון אַ פלוים.

דער ווינט איז הויל נבואה
דעם אורשפּרינגלאַכן קאַיאָ.

ער שליידערט אַלע, אַלץ,
אין די נעפּלען
וואו די כמאַרעס
הייבן רעגנדיק אָן פאַרעפּלען.

דער גורל האָט זיך אָנגעבונדן
שטייף ביים באָקן־עק.
אַווראָרע, פאַרגעלט, פאַרגרויט —
ניט מער ווי אין אַ פלעק.

באַנקראָטירט ווי צעטלאַך
אין טיראַזשן
ליגן אויפגעהוילט און פּיטאָרעסק
נאַטור־פּאַסאַזשן.

דער צווינטער לייגט זיך נכנעדיק ביים אַלטנס פיס.
דער ווינט האָט אָפּגעקילט די בראַנד אין באָק פון הונטנבים.

אַ באַגעגעניש אין
אומגעגנט פון אַרקאַדיע

די ייִדישע דיכטערן ר. פערשטער

אַן אומעט באַצייכנט אָפּט דעם איבערגאַנג צווישן צוויי תקופות ¶ שעקספּיר — וואַלאַס סטיווענס ¶ די וועלט הייבט אָן אויפסנײַ צו באַמערקן זאַכן פּריש ¶ פּרישער ¶ דעם פּרימאָרגן און יענעם פּרימאָרגן ¶ פֿאַרשידנ־קייט צווישן האַמלעטס שאָטן און אַ געבעקל ברויט ¶ סווינבוירן אַליין האָט באַמערקט אַז ער איז געבאָרן געוואָרן אַ מפּיל ¶ ניט אַ שעה געמיינט אויסצולעבן ¶ דער גאָלדענער אַפּאָקריף ¶ „קיניגן מוטער און ראָזאַמאָנד“ זיין ערשט ביכל, דאָס מפּילדיקסטע פון אַלע מפּילאָך ¶ „פון קיינעם ניט געלייענט, פון קיינעם ניט געזען, פון קיינעם ניט געהערט געוואָרן“ ¶ געפאַלענע גיבן אַרויס די פּאַטענטן אויף נאָבלקייט

דער אַמעריקאַנער דיכטער וואַלאַס סטיווענס

ניט פּאָעזיע איז עס ¶ די מורא פאַר פּאָעזיע פאַרפּלייצט מיט פּעטן די פּופּקעס און די הערצער ¶ שעקספּיר האָט בייגעטראָגן צו סטיווענס׳ פּראָגרעס, עגיפּטן און קאַרפּאַגען — צום מענטשלאַכן ¶ עגיפּטן האָט אינסטרואירט גריכנלאַנד, שעקספּיר סטיווענסן ¶ קאַרפּאַגען האָט פּאַרויס־געצויגן רוים איינצונעמען אַ וועלט ¶ אַלעקסאַנדער מוקדון קערט זיך אום אין אַפּגאַניסטאַן, דורכמאַרשירט די מערבדיקע דורכגענג צו די אָפּענע פּליינען פון פּונזשאַב, וואו שפּעטער וועלן (האָבן) הורדעס מושטירטע מאָנגאָלן און הינדו סעפּאָיען זיך (גע)שלאָגן אונטער רוסישע און ענגלישע עלטסטע פאַר דער אַזיאַטישער וועלט אימפּעריע

מיסטער ווילאַס (ביג ביל, באַרד, ליטל ווילי) שעקספּיר

מיר קענען אים פון פּריער ¶ וועמעס צען ביכער אויף אַ פּאַרוואָרפן אינדזל ¶ און איך ביים מיין פּען פאַר פּאַרדראָס ¶ כהאָ׳ נאָך ניש׳ אָנגעשריבן קאַ צען ¶ (דר. אינפּרוא, עקס שטראַלן פּיאָנער, וויל זיך ניט פּאַרטיידיקן מיט בליי ¶ חייליקע דאָקטוירים באָן, וועיאָן אין פּראַנקרייך, פּוכאַל אין הישפּאַניע שענקען הענטפּים אוועק ¶ די הייליקע צירולניע וויסנ־שאַפּט)

אַלזאָ: די בלומען און די שטערן און אַלע גוטע שלעכטע זיטן אין מענטשן זינגען, שווימען אויף, פּאַרזינקען

*

געטן הערט: הערא מיידל הערא באמאנטע הערא אלמנה

*

שאקספּור קריכט אריין דורך א לעכל אין סאַד און מאַכט זיך ווי ער באַמערקט ניט וואָס דאָ טוט זיך, פאַרנויגט זיך פאַרן עולם און גיט אַ זאָג כהאי־לשנא:

— יאַך ביניט קא פּועט, וויסנזי!

„וואָס זאָגט איר, גלויבן מיר אים? הא, ווייסיך!
גלויבט איר אים ניט — הייסיך!"

* * *

א קאָנעקטיקוטער:

ביי אונדז בלומען וואַזשנע בלומען,
אויפגערעגטע, ראָטאַרישע.
זונטיק טראָגן זיי באָלוואַנעס אין די לאַצן
פון די פאַרמערשע פּיזשאַקן.
זייער שיינקייט, פּונקט ווי וואולוואָירטס,
קאָסט אַ צענער, קאָסט אַ גריוונע
אין אונדזער יועסדיקער וואַליוטע.
טאַלאַפּוזאַ, וועסטפּאָרט —
יענקי און באַשיבוזוק —
חשבונען אוים די אָפּגעטוענע עברות
און לאָזן פאַסטאָרן ווי אַנדערע גאָטס אָנגעשטעלטע
זיי קריכן אונטערן לייבצודעקל.
מיין ליבע, קום צו מיר פאַרנאַכט
אין סעדל עפּלזאַפּט אַ נאַש טאָן.
ל'איך האָבן די השגה
ל'איך דאַן אַ טרייסט געפינען

אין צונויפגעהעפטע ווערטערקוויטן :
כ׳בין אַ וועבער אַ געניטער,
דער פּראָזאָדיעם אַ ריטער.

אַ בעסאַראַבערין :

מיינע בלומען ווערן צעריבן אויף זשאָרנעס
פּאַרמעלטע,
ראַב ווי מיט פּאָקן

. . . .

אָפּגעלייקנט, צעוועכנעט, אַנטווישט און באַליידיקט,
וויסטע קרייץ־צוגן פון טערנע איסוסלאַך
געטראָגן צום טייך, באַשוועגצלט,
פון פּאָפּן און פּויערטשומערקעס געהייליקט
געאייליקט
ווייל מ׳דאַרף אין פעלד אריין גיין, הנאָי פירן, טשערעדעס טרייבן, תבואָה
מיט קאָסעס שניידן, גאַרבן אויסלייגן, סטערטעס צעשטעלן.
כ׳זאַמל אַנטיקן
פאַר מיין גונסט,
מיין חוש־השמיעה,
פּאַר מיינע בליקן.

סטיווענס (אַן אַדוואָקאַט) :

זאָל דאָ באַוואוסט זיין צו אַלעמען אויף
דעם וויסטן פּיצל ערד
אַז די בירגערן רעגינאַ בת———
מיטן צונאָמען פּערשטער
איז לויט איר גונסט, געשמאַק און חוש באַרעכטיקט
צו די פּאַפּירן און דעם טיטל דיכטער
מיט דער פּריווילעגיע צו געבערן,
און ווען געראָטן צו באַוועגן,
שטימונגען, געמיטן, בלוטנמאַרך באַרוישונגען
דורך נייעם כשוף, אַלבאַקאַנט און מערוויניקער ראַיעל.

אין צושטים צו וועלכן כ'לעג דאָ צו
מיין זינגל.

דורכוים כשר־וישר.
שעקס אדוואָקאַט.
אַ סאַרוועך אין שעקס מדינה.
עדי־עד.

שעקספּיר (ביים שוועל פון אייביקטום):

זאָל איך צי זאָל איך ניט די נאַרישקייטן אייביקעוואַטע
מיט פונדאַמענטאַלערליי דיכטנגעלונג אויספּוצן? די רוימען
כוואַליען זיך דורך מיין אינדזלדיק געזין, לאַבאַסעוועז
אין מיין אַקטיאַריש געמיט ווי כ'וואָלט אַן זייער
פענאָמענאַל באַאיכן גאָר איך ניט געקאַנט זיין.
אַ הערא,
דרייפּנימדיקע זיסקייט, וואַרטנדיק אויף דעם באַזיר־וואונדער
מ אַ ן, האַבנדיק דעם מאַן באַזעסן און באַזויפט אים,
בענקענדיק נאָך נייער פריהייט, נייע לייצן.
הערא,
פאַר־אימערטע געליבטע, דעבענדיק בלויז מיט „זאָל“,
„איז“ און „וועל“. ט'אַפּנים אַז די סודות דיינע —
אייערע, מיין דריילינג — זיינען שוין צעפּויקט אויף אַלע
שטראָזן: וואו אַ שטומער ט'ער זיי שוין געפּליסטערט
און געשאַלט; ניטאָ קיין טויבער וואָס זאָל האָ'ן פּאַרמינערט
פון זיי הערן; און בלינדע, ווייל זייער אויג ז'אויף דעם געפאַלן
פאַרן אומגליק, קלאָגן זיך ניט.
— און דו, קאַלעגניאַלע בעסאַראַביערן,
בייסט דיר טאַקע גלאָריעס בלוסטיק מויל דיין האַנט —
איר מויל געוואַגט, דיין האַנט קאַפּאַבל — אַראָפּצוקראַצן זשאַווער,
ברוד פון לייש אויף מאַסקעס, דעמאַסקירן שטויב,
קורצזיכטיקייט און אומזין? — און וואָס ט'דיר מיין
גאַטזאַג העלפן?
(דער באַרד גיט זיך אַ כאַפּ צוריק)
כ'לייקן שטיין און ביין. כ'וויים דעם אמת אַז אַ טראָפּן

אין אַ קליינער סאַזשעלקע איז וואַסער פּונקט ווי אַ טראָפּן
אין גרעסטן ים, כ'האָב פּאַרוואָר פון ימים קיין אָנונג
גאָר ניט געהאַט. מיך דערגרייכט אַז איך בין גלאַט אַ וואַריאַט,
אַ קליינקענער, אַ פּאַרמאַצעווט מיט מיקסטורעס,
שפּעצערייען נישטיקע, בייזער סם, גראָז־זאַנפּט. —
פּאַרמישונגען און ווירקונגען, אויסקאָכונגען, אָסמאָזיסן
און אַנדערע באַגריפן פון דער מאָדערנער וויסנשאַפט
האָבן מיר געפעלט, און מיין באַדאַרפניש ניט געסטייעט.
האָב איך דען מענטשן ניט באַהאַפנט, געזונט און סענסאַציאָנעל,
מיטן גאַנצן קלאַפּערגעצייג פון ווילקירלאַכקייט, מיט רויש
און לעבעדיקן כשוף זיי דען מיטביידע פּיס אויף דרערד
ניט באַפּלאַנצט? און איז מיר דען צומאָל, כאָטש זעלטענער
ווי ס'לאָזט זיך דענקען, פאָרט ניט געלונגען צו טורעמען וואָלקנקראַצער
וואָס חלומען זיך אַ היינטיקן אַרכיטעקט אין שלאָף ניט
אפילו? — אַ די געמעכער שווימלען אין די אוויאַטאָרישע הייכן,
און בלויז אַ ליבער גאַסט פון אייער וועלט,
וועמען כ'באַגעגען מיט אַ ברוך־הבא, באַזוכט זיי און אומצופרידן מיט
מיין העכסטן שטאָק, פאַרזוכט צו פירן די גרענדע ברייטער,
אַנדערע העכער, נאָר דעם לעצטן מין ווערט דער קאָפּ פאַרשווינדלט:
ער פאַלט. ער האָט מיין מיטלייד, נאָר ניט מיין דיכטונג.

פערשטער (עטוואָס פאַרלעגן אין אַנהויב):

דו ביסט אַ מאַן, אַ מענטש, אַ העלד. גרויס איז אונזער דיכטער איקס,
דער שרייבער איפּסילאָן, זעט דער זשורנאַליסט — אַ גאַנצער עשאַלאָן —
ווי איך האַלט עס פון די ניקסן! איך לייען זיי
ווען נאָר אַ געלעגנהייט. דיך? אפשר קען איך דיך גאָרניט,
דו דאָן זשואַן פון אַלע הערצער, בגרתלאַך, באַמאַנטע,
אַלמנות און עגונות — דו ליבער יאָלד פון אַ פּאַרשוין
מיט וועמען מ'קאָן זיך מילד און ווילד דורכריידן.
דענקסטו ניט אַ שטייגער אַז דער־און־דער איז גרויס?
כ'מיין ניט ווייל ער שרייט ער'ז גרויס. אַזוי גאָר,
אויפן אויסקוק, איז ער מיטל, שטשופּלע — כ'מיין אפילו ניט
דעם דיכטער מיט די ראַבאַטלאָקום סטראָפן וואָס ציען זיך

פון ליידער ביז ליידן (אַ גאַנץ היפּשע שטרעקע),
וואָס גיבן אַ ברי צומאָל ווי אַ פּכיק פון אַ היימיש גניפּיקל,
וואָס ליולען וויגן שרעקן און וועקן ניט — כ׳מיין,
זיי בלעקען אפשר ווי שעפּעלאַך פּאַרזומזעמטע דעמס פּראָזע
און דעמס סטראָפן — נו, כ׳מיין די פּערזן זיינע, מיט די
פּאַר׳חוש׳טע גראַמען, מיטן אָפּקלויב פון מאַנאָטאָנע זילבן,
טאַ־טראַ טאַ־טראַ טאַ־טראַ טאַ־טראַ
און אַזוי ווייטער — כ׳מיין איך ווייס ניט פּינקטלאַך ווי
אַלץ אָנצורופן, אָבער הער, פּאַרנעם, מיין העלד און האַר,
(ווען כ׳שעם זיך ניט, אַ שוואַכע פּרוי ווי כ׳בין, וואָלט איך
געזאָגט, „מיין גאָט,“ צום פּאַרגעטערן) — אַ ווערטל אהער, אַ ווערטל
אהין, זאָג מיר מיט דיין שאַרף און סמאַטשנע און פּרינצלאַך וואָרט,
איז דער זאָגענאַנטער דיכטער ז׳גרוים?
און איצט אַז כ׳בין מיט דיר,
האָב די זכיה, אַזוי צו זאָגן, זיין אין דיין אימפּעריש אָנוועזן,
ממש אין סאַמע פּעריהעליאָן, וויל איך טאַקע הערן.
אַזויפיל דיך צו פּרעגן האָב איך. און זאָל זיך דיר דאַכטן
אַז איך בין אַ תם — איר זייט אַלע וואָס דער ים וואַרפט אַרויס,
פּאַרדרייער, ציין־פּאַררעדער — אָבער הער, וויליאַם
(איך וואָלט דיך גלייכער גערופן ווילגעלם, וואָלאַדיע בעסער),
פּאַרקינדיק מיר, אין וואָס אַן ערך באַשטייט די חכמה פון
דעם אמתן חכמת־השיר? אָט הער איך איבעראַמאָל די מיינונגען
און אינטאָנאַציעס אין ווערטער־לויף צווישן מיינע קאָלעגן,
אַפּאָלאָנער און אינזיכיסטן, מענטשן מיט שטייפע פּאָדערונגען
און ווייכע ווילנס, צעהעלפּטע פון זייער אייגן צופיל פּאַרשטיין
דאָס ניטפּאַרשטיין, צעפּערטלטע פון וועלט־טרייבערשע קאַסטראַציען
אויף זייערע זיטן, האָפנונגען, דערוואַרטונגען,
עטיקבלעטיק און מאָראַלן, פּאָליגלאָט און גאַלימאַטיע — כ׳מיין
וואָס דענקסטו (בעסער געזאָגט: האָסט געדענקט ווען ביסט
נאָך געווען באַלעבאָס אויף די אייגענע שיריים פון דענק־אַפּאַראַט,
נאָך באַהערשט און ווילנפול באַזעסן דיין בינטל געפילן),
כ׳מיין וואָס זיינען דיינע רעאַקציעס אויף זין און זילבן,
ווערטער און גראַמען אין די רעמלאַך פון (אַ באַנאַלער אויסדרוק
נאָר אמת) וועלט כאַאָס? אַך דו ליבער אַווגוסטין ווילגעלם,

ווען זאָלסט נאָר וויסן, אַזיסט ווייסטו עס ניט, אַזאַ ממזר,
אַזאַ שמדניק, אַזאַ צאַצע און דרייקאָפּ, אַזאַ חקרן ווי דו —
זאָג מיר, כ'בעט דיך, ווייסטו כאָטש וויפֿל מ'האָט אַריינגעלייגט
אין דיר, כ'מיין אין די צוועלף הונדערט, צי צוועלף, צי צוויי
שורות וואָס געפֿעלן דעם צי יענעם מבין, ווייל פֿון דיינע עטלאַכע
און וויפֿל ביכער נעמט מען בלויז אַזויפֿיל וויפֿל איינעמס קאָפּ
און האַרץ און אָטעם טראָגט — ווען דו זאָלסט וויסן אַז —

סטיווענס (פֿאָלט איר אַריין אומדזשענטלמעניש אין די ניין מאָס רייד):

זי איז אַליין אַ פּאָעטעסע, ווילי, אין אַ שפּראַך
פֿון ציקעלאַך און הערשעלאַך און בערעלאַך.
דורך איר קריגסטו אַ זיגזאַגן־גרוס פֿון קיניג דזשימים ביבל.
דערלויב צו זינגען דיר גאַנץ פּרעציז און ניכטער
אַז ס'איז פֿון דיין שטאַנד איר וואָרצל:
אין אויסדרוק, מעטאַפֿאָר, קאָלאָסאַלן טיגל.
ניט צו פּאַרטיידיקן בין איך איר אַדוואָקאַט,
אויך ניט אָנצוקלאָגן, נייערט פּעסטצושטעלן.

פֿערסטער (לאָזט זיך ניט שפּייען אין דער קאַשע):

לאָמיר זיך ניט נאַרן: מיר זיינען מאַריאָנעטן.
מ'שפּילט מיט אונז דורך זאַפּצישקעס און בענדלאַך,
קאָלירטע סטענגעס שנורעוועז די העלדזער אונדזערע אַרום.
אַ צי, און ס'טאַנצט אַ דזשיג צי אַ גאַוואָט,
קאַמאַרינסקע צי וואָסער טאַנץ, — דו, ער און איך.
דאָס שטריקל, דאָס שנירל — ווערזשע ציט עס? און וואָס
איז אונדזער ראַליע?
אָט גיי איך דורך פֿאַרנאַכט־ווען
ביים אָקוויט־קאָלירטן ריטשקעלע וואָס זשורטשעט אינם סעדל,
אַ ביימל צעשאָקלט אין מילדן ווינט, דער הימל גרין קרישטאָל.
דאָס הויז ניט ווייט זעט אוים ווי ס'האָט קיין מענטשנס האַנט
דערצו זיך צוגערירט. צו נוצן דיינס אַ באַליבט איינזילביק וואָרט,
ס'אַ „טרוים”, און אַדיע. און איך, מיר שפּרייזט זיך אַנדערש גאָר,

און אַנדערש קיי איך שוין דעם ביסן יענעם אָוונט, און אַנדערש
בלינצט דער לאָמפּנשיין ביי מיר אין אַלקער דאָן,
כ'קאָן שווערן אַז אַליין בין איך אויף עמיצן פאַרביטן.
כ'בין גאָלע אויער, נאָר וואָס הער איך? מיין אויג איז אַ געמיש
פון אָנשטרענג און דאָס מילדסטע צו אַלץ אויף וואָס
איך שטעל עס אָן. די טענער און קאָלירן זיינען דיק און דין,
וויברירן, מאַניען עפּעס וואָס אַרויס פון מיר ווי איך וואָלט זיין
פון אַ מאַיאָנטעק די באַזיצערן און דעם מאַיאָנטעק דורכווים
צעשענקען וועלן — אַך ביג ביל, איך בין ווייט פון סענטימענטאַל —
אַך וואַלאַס, וואָלאַסיק טייערינקער, איך בין ווייט פון דיינע
אויסגעצערטע זנאַכערייען—מיין בעסאַראַביע מיט אירע פּאַגראָמשטשיקעס
וואָס באָכען—מיין אידיש, די שנעקלאַך מיט די זאַידעס ביי די ליפּן —
מיין קיעוו מיט די קורסיסטקעס שוואַרץ־צעפּיקע, קוראַנטע און
צעשוואומענע, מיט די חנ'עוודיקע באַראַשקענע היטעלאַך,
און די סטודענטן מיט די פּאַרפּירערישע עפּאָלעטן —
וואָס פאַראַ יוגנט! כ'מיין אָט נעם מיין אַלטן זיידן וואָס פּלעגט
קריכן אונטער דער פּאָדווירע און מיט אַראָפּגעלאָזטע הויזן,
מיושבדיק, מיט פּיפּקע אין מויל און חשבון אין זין, זיך אָוועקזעצן —
אויף וואָס וואָלט איך עס דען פאַרגעלטן? אַ ליבע וועלט,
גיי טו עפּעס דערצו — כ'מיין איר זייט דאָך דיכטער,
קלענער גרעסער, עלטער נייער—דיכטער ווי מ'זאָגט פון גאָטס אייגן גנאָד,
וואָס און פאַרוואָס איז עס? צי דערפאַר ווייל כ'בין נאָך אַלץ
אונטערן איינפלוס פון „מיזערערע“, „די טעג פון אונדזער לעבן,“
„גאַודעאַמוס“, ווען מיר פלעגן שעפּן צרות, טראַגעדיע און פּעסימיזם
(אייגן פּופּיקגרימעניש, ליטעראַריש צוגעפּעפּערט) מיט פולע עמער,
און ס'האָט לפנים גאָר דער פאַרגעניגן פון טרערנגיסן
ניט געקאָנט זיך איבערנעמען?

שעקספּיר:

כ'פאַרשטיי, כ'פאַרשטיי. אַ היפּש ביסל אומגליק האָב איך שיינט אויס
אָנגעטאָן מיט מיינע חברים, כ'מיין פלוטאַרכן, סאָפאָקלען און ענלאַכע.
און בין איך דען ניט גליקלאַך מיט מיין טואַכץ? ווער ווייסט,
פון דער געבענטשטער, דריימאָל געבענטשטער בלום, האָב איך אפשר

קיין גוואַלדיקע וואַריעס ניט פאַרפלאַנצט. און אפשר האָט די זריעה דער וועלט צו מזל געטראָגן אין זיך אַלדי פּאָטענצן אויף וועלכע איך פערזענלאַך פרעטענדיר ניט. ווייל וואָס אַ שטייגער האָב איך דען באַצוועקט? אַ לאַך, אַ טרער, אַ בן־אָדם זאָל אין אייביקן פאַרצווייפל זיך אַריינפלעכטן, ניט ווערנדיק אָפּגעווישט; ער זאָל אין גרעסטן יובל שטאַרק דער פרייד, דעם הוליעווען ניט טרויען. וויפל האָב איך מיר דעם קאָפּ אויסגעמאַרכט צי פּלאַטאָן איז גערעכט: „דער מענטשהייטס ענין פאַרדינט ניט קיין שום ערנסט, דאָך ליגט אויף אונדז דער חוב צו זיין זייער ערנסט, און דאָס איז אונדזער (ערנסט לעכערלאַכער) אומגליק.“

פערסטער:

און דאָס וואָס פּראָפעסאָרן רופן דיין גרויסער טאָן,
דיין ברייטער זשעסט —

סטיווענס (האַקט איבער):

עס איז דאָס וואָס עס טראַקטירט דער שאַנסאָן „פּלעזיר ד׳אַמור“.

„ליבע פאַרגעניגן געדייט אַ טאָגלאַנג,
אַ לעבנלאַנג געווערט דער ליבע־קומער.

כ׳האָב אַלץ פאַרנאַכלעסט
צוליב דער אומדאַנקבאַרער סילוויע:
זי האָט מיך פאַרלאָזט,
אַן אַנדערן געקראָגן.

׳לאַנג ווי די סאַזשעלקע וועט פליסטערן
צום טייך אומקרייזנדיק די ברעגפלאַך
וועל איך דיך האָבן האָלט,׳ ז׳געוועזן איר שבועה.

די סאַזשעלקע האַלט נאָך אַן איר פליסטער,
איר ליבע צו מיר האָט שוין אויסגעטרוקנט.
ליבע פאַרגעניגן געדייט אַ טאָגלאַנג,
אַ לעבנלאַנג געווערט דער ליבע־קומער.“

און דאָס איז די יענטע
וואָס האַלט אונדז אַלעמען ביז שטיקעניש פאַרשלייערט.

פערזטער:

די יענטעס און זייערע מאַנספאַרשוינען האָב איך אַרומגעזוכט
און נאָכגעגנישטערט, אין איטלאַך הויז און סקלעפּ און קאַמער
און וואַרשטאַט, צו מאַכן זיי געניסן פון מיינע ווייבערשע געטרוימען,
אַריינצואוועבן וויפל בלייכע שטראַנדן פון פאַרשידענע קאָלירן
אין דער מאַטער זאָרג פון די גראָווע לעבנס.
כ'ווייס דאָך ניט וואָס דאָס איז: מיין זוכן זיי
און זייער האַרטנעקיקע אָפּטריניקייט פון מיר.

סטיווענס:

מיין ערשט ליד „האַוואַנאַ" איז פּתּם-ורעמסס.
„פּיטער קווינז ביים קלאַוויר" איז לעקאַך מיט בראַנפן.
און פּיטער איז אוים מענטש אָן זיין האַוואַנאַ,
האַוואַנאַ איז אוים שטאָט ביז פּיטער קומט אָן.

פּערזטער:

נאָך ווינציקער דיך קאָלעגע קען איך ווי אפילו וואָלאָדיען,
אונדזער זיסן ליבן שפּילפויגל. איך הער דו ביסט אַ דיכטער,
און אַ דיכטער איז ווירקלאַך אַנטקעגן דעם פּיליסטערישן צעטל
פון דעם באַקוועמען דעקאָלאָג, רעוואָלטעריש פּערעבענדיעווענדיק . . .
גערעכט און גערעכט. אַ געלעכטער, וואָדען?

סטיווענס:

די יוגנט מיט די שיינענדיקע קנעפּלאַך
האָט אַזוי אַמאָל גענומען נאַפּאָלעאָנען.
די קריסטן, רוימס דיסקרעדיטירטע קינדער, יעזוסן.
איכ'ל דעם פּיליסטער אַנטקעגנשטעלן ציגאַרנרויך
פון דער האַוואַנאַ אין מיין מויל.

איך שוויג, און דער מאָמענט איז שווידערהאַפט.
און שווידערהאַפט געדענקט זיך אַ מאָמענט פון גרויסן רויש —
קעגן דעם וואָס דו זאָגסט, „פּיליסטערן."

„פּאַדקאָוועס־געבראַזג. טרומייטן־געשאַל.
פּענער־געשיין אין מאַרגלאָזן רויט.
און וואָס וועגן קאָרן אין פּרוכטבאַרן פעלד
ווען דער מאַן גייט אַנטקעגן דעם טויט?

שווערד־געבליאַסק, און געזאַנג, און מלחמה־ווירוואַר.
מענטשן־שערענגעס מיט ביקסן אין הענט.
און וואָס וועגן ווייב פּאַרבלייביקביים שוועל,
און טרויבן מיט וויין די זון ברענט?

פויקן־געקלאַפּ. איבער טרומנע דער פלאַג.
אונטער צודעק און שייד ליגט דער העלד.
און וואָס וועגן איר אינדערשטיל וויינענדיק,
און די זאַנגען פאַרוויאַנעט אין פעלד?"

די באַלאַדע ביים פענצטער מיר לינדערט דעם ווייטיק.

שעקספּיר:

איך פיל די האַרמאָניע. איך הער די מעלאָדיע.

פערשטער:

איך זע דאָס בילד. מיין אויג האָט הנאָה.

סטיווענס:

פּאַנטאָמימע. אַקצענטן פון ווערטער.

שעקספּיר:

ליד דער אַקטיאָר, זיין אַסטראַלער קערפּער
שטראַלט אויס סטימול צו זיין צושויער, מיר.

פערסטער:

אז וואויל דיר, וויליאם, וואָס האָסט ניט ג ע ו ו א ו ס ט.
הלואי וואָלטן מיר ניט געוואוסט אונדזער ניט־ווייסן.
דו אויך ביסט אַ גן־עדן קינד, וואָלאָדיע ליבער,
און דוכט מיר אַז דיין גיהנם איז געווען פיל הייסער.

סטיוועגס:

טיכאָ בראַהע, קעפּלער, ניוטאָן,
פאַראַדעי, העלמהאָלץ, מאַקסוועל —
אָבער ווער איז קליגער
פון אַ לעאָנאַרד פון ווינטשי,
אַ געטע,
און ווער ט'אַזוי געקאָנט בלוט לאָזן
און בלוט פאַרהאַלמעווען ווי
אַ שעקספּיר?

שעקספּיר:

דאָס איז גלאַט־אין־דער־וועלט, ניט קאָנקרעטע לויב.
גרוים צי קליין, בין איך צו מענטשלאַך אויף מיינע אָרעמע פּלייצעס
טראָגן אַזעלכע הורדעס. די קאָנקורענטן זיינען אפילו פאַר מיר...
הממם... צופיל. אויפן דיכטערישן נאַקן לייג איך אַרויף
געגנוג אחריות. די מעטאַפאָרן, אימאַזשן קאָנען טראָגן פעלזן, בערג,
בייטן דעם קורס פון ימים. אָבער וועלטן? צו מאַיעסטעטיש זיינען זיי,
זיי צו דערצערנען. מיט דער האַנט אָוועקצומאַכן?
אויף קרעמער־בעזמענטלאַך
צו וועגן? — זעט איר, ליב צו האָבן, געגנוגט האַרץ אַליין.

פערסטער:

און איך האָב דאָ געזוכט באַשייד.
איינער זע איך אַ גיגאַנט — מ'זאָגט, אַ גאון.
איך זע אַ מענטש פון אונדזער צייט
(כ'מיין דיך, וולאַסיק!)
און דאָך שווימט ער צוריק צו דיר, מאָנאַרכע!

אָבער מיין פרעג, ווי פאַלט פון האַמלעטן דער שאָטן
ער זאָל מיך פירן צום אויסגאַנג פון דיסקוטירבאַרע וואָרן?
מיין גרייזער זיידע ליר — צו וואָס פאַרא מין וואַרלאָזקייטן פירט ער?
דיין קוילשוואַרצער מור — דיין אַרקאַדיע — דיין זשאַק:
וועמעס טרייסט?

איך בין אַ אידישע פאַרפאַסערן פון קלאָגלאָזע תחינות.
שמאָל מיין קאָליע. די בייטן אין פעלד צעאַקערט פון
אומפּולקאָמער מאַשינעריע. די אַלטע זריעה איז אַ גאַנצע שמיטה,
ניין, אַ גאַנצן דור פון יובלם קוים אויפגעגאַנגען.
נו, מוז מען זייען אויפדאָסניי. האָב איך געזוכט ביי דיר
ביי וועמען ס'נעמט לפנים זיך ניט אוים
קיין לעבן, קיין געדראַנג, קיין אָנהאַלט און געמיט ניט אוים
אין קינסטלערישן אַרסענאַל. בין איך אַרוים אויף אַ שפּאַציר
מיט מיינעם דיינעם אַ צייטיקן געצייטיקטן קאָלעגע,
פאַרבלאָנדזשעט צום דעקאַן פון אונדזער קינסטלערישער טוואונג.

פאַרגיי אין דיין פראַכט וואָס לעבט, און לעבט ווי שאָטנס.

איך קער צוריק זיך צו מיין ענגען שיין־מיזערנעם אַלקער
און דאָרט ביים עדיסאָן קאַהאַניצל ל'איך עסן ווי ס'וועט זיך מאַכן
מיין באַשערט דיכטערברויט; אפשר צוגעבן נאָך אַן עטוד
צו די אויסגעוויייטיקטע געצייילטע „עטודן";
נאָך „אַ קראַיקע", ווי אַ קראַיקע ברויט, אָפּשניידן
פון מיין פאָרשטעלונגקראַפט; טראַקטירן וועגן דעם באַגעגעניש
אין אַ „טראַקטאַט אין פּראָזע", און פירן ווערטערקריג
מיט מיינע איצטיקע חברים; כאַפּן אַ בליק אין אַן אַפּירגעצויגענעם
אַלטן אויסגעבליאַקטן נומער „אַפּאָלאָן"; טראַכטן פון וואָס טוט מען
מיט מיין זון אין צוקונפט,
מיט צוקונפט פאַר מיין זון———

[צוגעגעבענע רעפלעקסיע]

„ווען צו די סעסיעס פון זיסן . . . אָנגעדאַנק"
שפּילט „פּיטער קווינז ביי דעם קלאַוויר"
און אירע רייד גייען אַדאַזשיאָ־מעסיק אויף אין מיר———

פון וועלוול גאָטהס „מאַנוסקריפּט“

א

וועלוול גאָטה ז'אַ בלאַסער שטערן
פון דעם בלויען הימלהויב.
די מזלות פון די ספערן
אין די הייכן, הימנען, ערן
אין זיין ליבן נאָמענס לויב
ליכטיק־טונקעלע באַגערן.
פון דעם בלויען הימלהויב
'ז וועלוול גאָטה אַ בלאַסער שטערן.

וועלוול גאָטה איז די לבנה
אין אַ בלאַסן שטערנקרייז.
ליכטיקע מזלות אָנען
ס'גליק פון צו זיין אַ מתנה,
שמעלצן פריי ס'לבנה־אייז
אין זיין הארצן, אין זיין גומען.
אין אַ בלאַסן שטערנקרייז
איז וועלוול גאָטה די לבנה.

וועלוול גאָטה איז אויך געגליכן
צו דער פ י י ע ר ד י ק ע ר ז ו ן:
די מזלות זעלטן פלוכן
עמיצן מיט מערער א י כ ן
ווי דעם שווימענדן באַלון
אין זיין טונקל־ליכטיק זוכן.
צו דער פייערדיקער זון
איז אויך וועלוול גאָטה געגליכן.

ז

אָפּט דערהייבט זיך וועלוול העט אַריבער
די געלענדערן פון מעטאַפיזיק
בלויז ביים ענדציל צו געפינען מ׳ריזיק
גרויסן גאַרנישט פלאַכן אין די גריבער
פון אַבסטראַקטקייט אויסגעבעט מיט איבער-
קווינקלעניש פון קאָמפּמענטש (ווי אוממעסיק
זיינע פּרוואוון אויסגעפּוצט אין עסיק
און אין האָניק זיינען, גאָט דו ליבער!

ר׳קערט זיך אום צומאָל מיט פולע זשמעניעס
פּליטערגאָלד, געליישטע חסד-רענדלאַך
לויטער הארץ) — דער תכלית: צו וואָס טויגן
די פּראָדוקטן? ווי פּאַר וועמען: פּעניעס
רופט אַ חסיד זיינער אָן וואָס שפּענדלאַך,
נישטיק דרויב איז אין אַ קעגנערס אויגן.

ח

שוין וויפל מאָל (דאָס מיינט צו זאָגן
די צאָל פון קאָנדיצירטער מאַטעמאַטיק)
איז וועלוולען אויסגעקומען פעלשן
מיט פייערווערק דעם וואָרן העלשיין,
מיט פייערווערק וואָס איז געווען אַקוואַטיק
און האָט ניט אויפגעלויכט דאָס מזמור-זאָגן.

„מזמור שיר . . . מזמור. זאָלן מיינע פעלדער אויפגיין
מיט פּילפּאַכער זשויב-זריעה,
מיין טייג אין ראָשטשינע זאָל יערן,
שלעכטס פון מיר און מייניקע אָפּקערן,
ניט האָבן זאָל מיין קינד קיין מיאוסע תנועה,
זאָל איבער הונדערט יאָר אַלגוטס מיר ביישטיין . . .

מזמור שיר —" וואָס איז דאָס, בלויז באָמבאַסטיק
פון אַ דעכעוווישנעם קורצזיכטיקן דיכטער?
חלשט ניט אַמאָל פּאָעזיע אויסערהאַלב די שוועלן
פון לידערדיקן טראַף? אָ וואָרער שיין פון העלן
מזמור־רייך, מיר זאָלן זיין באַהיט — באַהיטער
פון פּראָזע אין פּאָעזיע ווי פון פיינטס סאַרקאַסטיק!

געמיין דער טראַט וואָס ווערט פון אונדז געפּוסט,
אונדז שלעפּט זיך שטענדיק נאָך אַ ניט־באַזינטער שפּאַט:
די קעל איז דורכגעלופטערט, דער לייבעץ אויסגעהוסט,
דאָך שטייגט די פליאַגמע אין דער ברוסט פון וועלוול גאָטה.

ק

וועלוול גאָטה ז'אַ בלאַסער שטערן
(ווי געזאָגט שוין — ער איז דאָס.
עפּעס האָט געמוזט פּאַסירן:
ער גייט אַראָפּגעלאָזט די נאָז).

וועלוול גאָטה איז די לבנה
צו דערזעלבער גלייכער צייט:
אין זיין ווייטער נאָענט אָנען
מיר ווי נאָענט ער איז ווייט.

צו דער זון איז אויך געגליכן
וועלוול גאָטה אין די מאַנירן:
קאָפּ פאַרהויבן, שטראַליק מ ו כ ן
איז ער וואַרימען, קורירן.

מיט דעם צויבערוואָרט אומוואַנדל
איז קאַליאָסטראָ וועלוול גאָטה.
ס'גאָלד זיינס וועט זיך ניט פאַרוואַנדלען
אין אַ ליישוואַרג פון קיין שפּאָט.

[העראָאישע קופּלעטן]

פון שאַף צו שאַף הינקט וועלוול אום זעענדיק, הערנדיק — אַ שטומער.
מענדעלי, איך שענק דיר אים אומשיכותדיק אַלס צייטיקן פּישקע דער קרומער.

ער וועבט זיך אויס אַ גאָלדענעם שנור פון אַ טאַשמע אין גאַס, אַ רינשטאָק־בענדל.
האָב מיר ניט פאַריבל, שלום עליכם, פאַר מיין ווערסיע מנחם מענדל.

אָפּט, קאַפּויר, ניט זעענדיק, ניט הערנדיק, צערעדט ער זיך פּונקט ווי אַ מאַגניט
וואָלט אים פאַר דער צונג געצויגן: פּריער — באַנציע שוויינ, איצט — וועלוול שוויינגיט.

[אינדערפרעמד]

אַך וועלוול האָט צעדיכטעט ניט איין לידערבוך.
ניט ראַטעווען ז'געווען די וועלט פון אונטערגאַנג
זיין ציל: געלאָקט האָט אים דער שיינקייטס פלאַטערטוך,
געמאָנט ביי אים זיין גונסט. און אפשר מער דער דראַנג
צו מעצענאַטעווען אַ אידיש דרוקעריי
וואו זעצער טון טאָן אידישן טעאַטער־שפּראַך
אין סעקאָנד עוועניו פּראָגראַמען. — נו, אויפסניי
זיך פורמען געליעס פון אַ פרישער פערזנזאַך.

שוין פאַרטיק ס'בוך, מיט פּאָשקאָס, אַראָנסאָנס צי מאָודס
אַ צייכנונג. ריבקין, ניגער, אָלגין ווייזן אַ קונץ
צו ברעכן אויפן גאָטהשליאַך קריטיש רוק־און־לענד.
קאַפּע „ראָיאַל", „אייראָפּא" טומלען. וועלוול גאָטה
קריגט פּה־אל־פּה די מיינונג פון אַ אידן מינץ
און ער ווערט ראַפּטאָם אויסגעמינצט אין צייטונגסהענט.

[אינדערהיים]

ווען הימלהויב צעקרישלט איז אין דעמערפּליאַמעס
(געזאָגט מיפּאָפּאָעטיש ווי ווער האָט וואו וועגן
אומשולדיקן פאַרנאַכט) קומט אין די דלד אמות
פון זיינע לידער וועלוול. נעמען זיך אים פלעגן,
באַוויינען לבנות האַלבע הערנער, הייסע זונען,
פאַרערטע און פאַרגאַפּטע מיידלשע לייבטיילן
און וואַלדיק וואונדערלאַכע הייכן וואו ס'געפינען
זיך פרושים (מענטש און חיה) אין געבערגטע היילן.

און ס'לאָזט זיך הענדום־פּענדום דין־וחשבון מאָנען
אַן אויסגעצערטע זעל געקרייצט מיט ווייטיק־גוף
וואָס כאַפּט בליצאַרטיק אויף — פון לידערוועלט פאַרמאַטערט —
אַ חומר־וועלט העל ליכט געקווערט מיט שאָטנאָנען
וואָס אין דעם קרייצן לייטערט זיך אויס אַ באַרוף.
און טיף אין אים אַ שפּאָגל ניי פּראָטעסטליד יאַטערט.

[צאָרן און שיינקייט]

ווי עס האָבן זיך צונויפבאַמבורעט היידאַמאַקעס
איבער אידן חוכא־וטלולא פּראַווען
איז אין ראַטונעק ווער אַנטלאָפן קיין אַמעריקע
און ווער מיט ושט־נאַכשלעפּ אין אַ שטינק־קאַנאַווע.

אַז עס האָבן וואָיען דאַן גענומען צויגן
און חזירים מרוטשען ווי אין ערב־רעגן
איז אַ העלפט קרבנות שוין געווען געשחטן
און אַ העלפט זאַסטראַנעט אויף די וועגן.

קוים נאָר האָבן בלודנע פּעמפּיק־קוילער
פּאַרמאָסטן זייערע קלינגלאַך אויף דעם עלנטס גוידער
האָט אין אוקראַאינעס פעלד־און־דאָרף געזאַנגען
זיך צעבליט אַ וויסטיק פּורפּורדיקער שוידער.

פאַרשעמט געלעגן זיינען די אַפּרילן אין די סעדער,
מיט אַ טויטראָסט זיך אַריינגעביסן אין די יונים;
האָר־צעפּאַטלט — טעכטער אין דער מיטשטוב,
כאָרכלענדיק אין גסיסה — יונגען אין די קוניעס.

ניט פאַרלוירן בלויז דער זיידע גלויבן
האָט אין סאַמע ברען פון רעכטן חשבות
און ביים אָרון־קודש האָט דער רב האָלוביעט
שכינה-בריסט מיט סומאַטאָכעס פון אַ מנין אשריים.

אַז עס האָבן וויינשלצווייגן זיך צעבליטע
גענומען הוידען אין דעם ווינט פון אומלאַסקאַוון זשעברען
האָבן מיידלווינשל זיך אויף גרונט געוואַלגערט
צווישן אויסגעגאָסענע פּאָמאָיעס פון די צעברען.

און מרוטש, געוואָי און ריטשע
איבערפּאַלבט זיך מיט די גרוילנלידער אוקראַאינעס.
און ערגעץ אויף דער וועלט אין וואָטע־, פליוש-געלעגערם
פּעבלען צירונג־שטיינדלאַך אין וויטרינעס.

[באַנעם]

האַלט
צו האָבן לעבנסשוים, קאַטאָוועס
צוליב עספּרי, מאָטיווירט דעם ליבהאָבער פון גאָלד
ווי אויך די אַנימאַלקולן אין זייער אַקטיוון ווידערשטאַנד דעם מלאך־המות.

פעלזנבערג זיינען נאָך ניט פּאַרטיק אין דעם וואוקס ווען ס'פּעלט אַ שטויבל
בלויז אין דעם מיזאַמען גענענען צו סטראַשידלע־הויך
פון אוממעסטבאַרן שלינג־שלאַנג דרויבל
בויך.

„פּלי
פון מיטלגרייכנדיקע זאַכן.
צעלנמעסיק קלאַמער זיך צווישן ברען און טלי —
זאָל ווער עס וויל דערין געפינען אורזאַך פאַר פּאַטעטישן צעקראַכן."

הוק
און טראַלד — ווי צוגעפּאַסט דער פּלאַנטער
אים וואָס זוכט האַרמאָניע, ניט האָבנדיק קיין ציין, „פּאַרצוק",
אַ זאָג טוט צו זיין מיטזאָך, ציינלאָזער, די זאַך אַפריער דערמאָנטע.

ניט זוך מיך אין מיין האַנטס טאַט אומפּולקאָמער, פּוסטראַט־שטרויכל,
מיין מעטעאָרישן געדאַנקפלי. מיין קוניע איז ניט ריין
פון גאָלד, מיסט. כ'בין אַ טשוואַנקע. איכ'ל
זיין.

[יעקב־פּרייד]

פּאַרנעם מיין פּישטשנד־הייזעריקע שטים מיט גרוס,
מיין יעקב־לערער, יעקב־קומער — יעקב־טרוים!
מיט ערפורכט און דערינערשן גענוס
קוש איך באַצילנשטויב אוים פון דיין קליידערזוים.

אין דער אומווירקלאַכקייט פֿון מענטשן, זאַכן,
געשעענישן ווירקלאַכע דאָ אַרום מיר,
איז ניחאָ׳ער טשאַטעווען און וואַכן
ביי דיין רוים־פֿאַרבאַרגענער און צייט־אַנטפּלעקטער טיר.

וואו ביסטו, האַרציקער און ריינער
יעקב־טרוים און קומער — יעקב־לערער?
אַלס קינד, ביי דיר — פֿאַרשאָטנט דיינער —
איצט, דיינער בולט קלערער.

ווי ס׳ליכטיקט נאָך דיין ישו־בלאָנדקייט מיר,
דיין ליבע פֿרוי, צוויי קינדער;
דער נס איז דער: ניט מער מיט דיר
ביסטו אין מיר אַ וואונדער.

דו לייקנסט אויסגעהאַלטן יעדן שבת־גאָט אָפּ, און
אין טלית, תּפֿילין צירסטו דיין געבליכטן גוף;
מיט דאַנטען גייסטו דורך דעם גיהנם־היידנטום
און פֿאָלגסט אינטים נאָך משהס הימלרוף;

זינגסט האַרציק אויס ראָמאַנסן אויף יוניש
און דבק׳עסט איבער אייגענע פּיוטים;
ביסט אוניווערסום־טרעגער, און ס׳האַרמאָניש
קינד פֿון דער ביבלס שבטים;

טוי־און טויב־ריין לאַכסט מיט דיינע זוויגלינגס לאַך
און וויינסט מיט פּערלטרערן אויף אַ וואָרעמס צער;
לפּנים — איינער פֿון אַ מענגע, נאָר אין תּוך —
אַן אויסדערוויילטער עקזעמפּלאַר.

. . . .

איך וויל באַהעפֿטן זיך מיט דיר נאָך איידער
עס פּוטשעוועט אַריין אין האַרבסט מיין אינדיאַנער זומער.
דאַרום, פֿאַרנעם מיין פֿייגל־דינעם אויסרוף, כּסדר
מיין יעקב־טרוים און לערער, יעקב־קומער.

מ י ן אַ פּ אָ ל אָ ג

עם צעווייען זיך שיטערע גרייפּלאַך
פון דעם הימלהויב־שאַצקאַמערס פּיטער;
די ערד ט׳זיך מחיה זיין פרילינגש —
ווערן צוגענעצט בלויז מיין גאַרניטער.

גרין פון אַפגאַן, פון כראָם און פון יאַשפּים,
געל פון ציטראָן, סיענע און אָקער,
רויט פון קאָנגאָ, מאַראָן און צינאַבער —
זיין קאָלירלאָז ווער בלויז מיין גאַרניטער.

ווייל דער פראָסט האַלט אין סמאַליען — אַ שוידער! —
און אין הרובע זיך אַשן די גאַרבן
וועל איך בילדער־עקסטאַז מיר אויסמאָלן
ביז צו מייקענען גרין־גאַליק, שטאַרבן.

כ׳וועל אין פעלד אַריין גיין און זיך לייגן
(זאָל עם הייסן אפילו ראָמאַנטיש)
און סיבעלעס אַ פּריסטער מיר ווערן,
דינען פריגיע ד ו ר ך קאָריבאַנטיש.

און די „אַלטע" פאַרהאָף איך, ט׳אָנקוועלן,
זיך אַ לאָז טאָן ס אַ ן ספּאָדניצע, יאַקל!
אַבי יאַנציע טערלייקעט אין צימבל!
אַבי אַרציע פּויקט־פּויקט אויפן פּייקל!

איך מעג טאַקע מיר זיין אַ וואָלינער,
נאָר מוזיקלאָז, „ווי וואַגנערס", מיין מוזע;
איך און וואַגנער — צוויי „אָרימע נעבאַכס";
מירן אונדזערס דערגרייכן, דורך העזה.

כ׳האָב אַמאָל זיך פאַרמאָסטן מיט „טאַלנע";
איצט — איצט וואַג איך אויף „ביירויט" אָנדייטן.
אַך, וואָלין־מאַנדאָלין־באַלאַלאַיקע!
א י צ ט זיינען סימפאָנישע צייטן.